

KURHANY na Roztoczu

Badania wykopaliskowe w Ułowie

Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Kurhany na Roztoczu

Praca zbiorowa
pod redakcją Grzegorza Mączki

LUBLIN 2021

Redakcja tomu XXII:
Grzegorz Mączka

Na okładce:

- I str.:** Kopiec w m. Łabunie Reforma, gm. Łabunie, stan. AZP nr 90-89/1-1, fot. W. Koman; Wybrane zabytki (naczynie i prześlik) wydzielone z badań wykopaliskowych na cmentarzysku kurhanowym w m. Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, fot. Ł. Miechowicz
- II str.:** Badania wykopaliskowe na cmentarzysku kurhanowym w m. Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3. fot. J. Ordutowski
- III str.:** Widok na jeden z kopców w m. Teniatyska, gm. Lubycza Królewska, stan. AZP nr 96-91/80-6, fot. W. Koman
- IV str.:** Kopiec w m. Malewsczyzna, gm. Krasnobród, stan. AZP nr 92-87/42-1, fot. G. Mączka

ISBN-978-83-935765-9-3

WYDAWCA:
WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW W LUBLINIE
ul. Archidiakońska 4, 20-113 Lublin

Skład, druk i oprawa
Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”
20-075 Lublin, ul. Ogrodowa 12
tel. 81 442 19 19, faks 81 442 19 16
e-mail: drukarnia@gaudium.pl
www.gaudium.pl

Od Wydawcy

Oddajemy w Państwa ręce kolejny, XXII już tom z serii „Skarby z Przeszłości”, tym razem poświęcony kurhanom ulokowanym na terenie Roztocza. Publikacja ta – podobnie jak ta z zeszłego roku, poświęcona kurhanom z terenu Wyżyny Lubelskiej – przybrała formę katalogu obejmującego 199 stanowisk archeologicznych. Książka ta aktualizuje również informacje o kurhanach (łac. tumulus) zlokalizowanych na ww. terenie, które są rodzajem mogiły, w kształcie uformowanego w stożek (lub formie zbliżonej do półkulistego) kopca, rozlokowanych pojedynczo lub w grupach. Do ich pełniejszego rozpoznania, które zostało uwzględnione w tym wydawnictwie przyczyniło się zastosowanie nowoczesnych, teledetekcyjnych metod badawczych. Dzięki nim zasób wiedzy o tego typu stanowiskach archeologicznych już znacznie się poszerzył i z pewnością nie ma charakteru zamkniętego. Katalog obejmuje stanowiska kurhanowe istniejące i nieistniejące (w zdecydowanej mniejszej ilości), ich krótkie charakterystyki oraz dokumentację graficzną i fotograficzną. Co ważne zdecydowana większość z nich objęta jest ochroną konserwatorską, część – z uwagi na ogrom tego typu obiektów na terenie całego woj. lubelskiego – sukcesywnie będzie obejmowana tą formą ochrony w najbliższej przyszłości.

Podkreślić też trzeba, że publikacja ta powstała z inicjatywy archeologa zatrudnionego w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Lublinie – Pana Grzegorza Mączki, przy otwocnej współpracy z Panem Wiesławem Komanem – archeologiem z Delegatury WUOZ w Zamościu, ale także – co szczególnie trzeba cenić – Pań: dr hab. Barbary Niezabitowskiej – Wiśniewskiej i dr hab. Haliny Taras z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Pana dr Łukasza Miechowicza z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszej publikacji i życzę Państwu ciekawej lektury.

*Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków
dr Dariusz Kopciowski*

WPROWADZENIE

Niniejszy tom *Skarbów z przeszłości* jest kontynuacją rozpoczętego w 2020 roku projektu wydawniczego, którego celem jest zebranie aktualnych danych i prezentacja wszystkich stanowisk kurhanowych znanych z terenu Lubelszczyzny. Poprzednie wydanie poświęcone było skatalogowaniu i przedstawieniu charakterystyki stanowisk kurhanowych na obszarze obejmującym Wyżynę Lubelską¹. Obecne wydawnictwo skupia się na tego rodzaju zabytkach archeologicznych, które zostały odkryte i zaewidencjonowane w południowej części województwa lubelskiego – geograficznie obejmującej teren Roztocza i północny fragment Kotliny Sandomierskiej. Pod względem przynależności administracyjnej opracowanie obejmuje terytorium 4 powiatów: janowskiego, biłgorajskiego, południową część powiatu zamojskiego oraz wschodni fragment powiatu tomaszowskiego.

Przedstawiana publikacja jest pierwszym tego typu opracowaniem dla Roztocza obejmującym wszystkie stanowiska, na których zarejestrowano formy krajobrazowe, wskazujące na występowanie mogił kurhanowych. Dotychczas opublikowano zestawienie tego typu rodzaju obiektów zabytkowych z opisywanego obszaru w *Materiałach do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną w międzyrzeczu Wisły i Bugu* autorstwa prof. Stefana Noska, które ukazały się 1957 r. w „*Annales UMCS*”. W 2005 r. dla potrzeb konserwatorskich powstały opracowania: *Inventoryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*, autorstwa Józefa Niedźwiedzia i *Inventoryzacja kurhanów powiatu zamojskiego* autorstwa Ewy Prusickiej – Kołcon, które w formie maszynopisu znajdują się w archiwum zamojskiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie.

Prezentowany katalog ma formę alfabetycznego wykazu, w którym dla każdego stanowiska przedstawione są najistotniejsze informacje, tj. dane adresowe, nr AZP, rodzaj przeprowadzonych badań archeologicznych, forma ochrony konserwatorskiej, funkcja zabytku, usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie oraz literatura lub dokumentacja konserwatorska. Analogicznie jak w poprzednim tomie wprowadzono podział wśród opisywanych stanowisk, wyróżniając: pojedyncze kopce, cmentarzyska – składające się co najmniej z dwóch kopców, stanowiska domniemane – niebadane wykopaliskowo, których formy terenowe, wielkość usytuowanie i rozplanowanie wskazują, iż są to mogiły kurhanowe, stanowiska niepewne – niebadane wykopaliskowo, których formy terenowe zbliżone są do naturalnie występujących, stanowiska zniszczone – znane z kwerendy archiwalnej, a obecnie niezachowane w terenie. Opracowanie ilustrowane jest mapami stanowisk, fotografiami poszczególnych obiektów, rysunkami z dokumentacji archeologicznej oraz rycinami pozyskanych zabytków z przebadanych wykopaliskowo kopców.

¹ *Kurhany na Wyźnie Lubelskiej*, Tom XXI *Skarby z Przeszłości*, Lublin 2020, red. G. Mączka

W katalogu umieszczono 199 stanowisk kurhanowych, na których zaewidencjonowano łącznie ponad 800 kopców o zachowanej formie krajobrazowej. Jest to: 119 stanowisk z pojedynczymi kopcami, 69 cmentarzysk, oraz 11 stanowisk, które na obecnym stanie rozpoznania należy uznać za niepewne lub całkowicie zniszczone. Zdecydowana większość opisywanych zabytków zlokalizowana jest na obszarach leśnych.

Do 2014 r. na terenie Roztocza zarejestrowanych było tylko 57 stanowisk archeologicznych zakwalifikowanych jako kurhany lub cmentarzyska kurhanowe. W większości był one rozpoznane i zaewidencjonowane podczas badań powierzchniowych wykonywanych w ramach programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Przeprowadzana wówczas prospekcja terenowa w obszarach leśnych obarczona była dużym ryzykiem błędu (niemożność ustalenia dokładnej lokalizacji), a często też niemożliwa do przeprowadzenia z powodu barku dostępu lub znacznie ograniczonej widoczności, spowodowanych obecnością drzew lub gęstego podszytu leśnego. Z tego względu badacze często pomijali teren zajęte przez gęsty las, skupiając się jedynie na ewentualnych przecinkach, czy polanach. Archeologia lotnicza również nie przynosiła pożądanych rezultatów dla takich obszarów.

W momencie pojawienia się nowej metody nieinwazyjnych badań archeologicznych – teledetekcji z wykorzystaniem numerycznego modelu terenu (NMT), wytworzonego na podstawie pochodnych ze skaningu laserowego, zasób stanowisk kurhanowych na terenie całej Lubelszczyzny uległ gwałtownemu powiększeniu. Metoda ta umożliwiła odczytywanie i dokładne lokalizowanie form kopców o przypuszczalnie antropologicznym pochodzeniu na ogromnym, dotychczas prawie niedostępnym dla archeologów obszarze.

Miało to szczególne znaczenie dla Roztocza – terenu Lubelszczyzny wyjątkowego pod względem przyrodniczym i geograficznym. Obszar ten jest mocno zalesiony i silnie urzeźbiony, z dużymi różnicami w wysokości terenu, wysokimi wierzchołkami o stromych zboczach z wąwozami, oraz licznymi formami o charakterze wydmy. Spowodowało to, że wyniki tradycyjnych badań powierzchniowych były dotychczas bardzo ograniczone. Teledetekcja w znaczący sposób zmieniła obraz zasobów archeologicznych Roztocza. Po przeprowadzeniu analizy danych NMT i ich weryfikacji terenowej, okazało się że na obszarach wyżej położonych, nieeksploatowanych rolniczo, przetrwała bardzo liczna grupa dotychczas nieznanych stanowisk kurhanowych. Zazwyczaj są one w stosunkowo dobrym stanie zachowania, czemu sprzyjało ich zlokalizowanie w głębi roztoczańskich lasów, które spełniły niejako funkcję „konserwującą” dla nasypów kopców, zabezpieczając je przed przekształceniem i zniszczeniem w wyniku działalności człowieka. Jest to sytuacja odmienna w stosunku do pozostałych regionów Lubelszczyzny, gdzie intensywna eksploatacja rolnicza, odlesienie, zajmowanie nowych arealów pod urbanizację spowodowały, iż znaczna część pojedynczych kopców, jak również i całe cmentarzyska zniknęły z otaczającego nas z krajobrazu.

Wykorzystanie w badaniach archeologicznych metod teledetekcji z zastosowaniem danych NMT pozwoliło na terenie Roztocza zarejestrować grupę 116 nowych stanowisk kurhanowych. Wśród nich jest 78 pojedynczych kopców oraz 38 cmentarzysk. Dane

z numerycznego modelu terenu posłużyły również do dokonania weryfikacji lokalizacji i funkcji wielu stanowisk kurhanowych zarejestrowanych dotychczas w badaniach powierzchniowych lub znanych tylko ze źródeł pisanych. Jak wcześniej wspomniano, w prezentowanym katalogu znajduje się grupa 11 stanowisk archeologicznych, które na obecnym stanie rozpoznania należy uznać za niepewne lub całkowicie zniszczone. W przypadku tych drugich próba ustalenia ich lokalizacji – nawet przy wykorzystaniu NMT – zakończyła się negatywnie. Zapewne uległy one całkowitej destrukcji. W przypadku części stanowisk stwierdzono ich wadliwą identyfikację na etapie wykonywania badań powierzchniowych. Utrudniona obserwacja w obszarach leśnych spowodowała, iż wyróżniające się w terenie formy – wizualnie zbliżone do kopców – uznano jako pochodzenia antropogenicznego i nadano im funkcję funeralną. Nierzadko były to jednak formy naturalne, powstałe w wyniku procesów eolicznych, wydmych. Dla części kopców przy zastosowaniu archeologicznych badań nieinwazyjnych nie udało się ustalić, czy są pochodzenia antropogenicznego, czy naturalnego. W katalogu określone zostały jako „niepewne”. Jednoznaczne rozstrzygnięcie w przypadku tych obiektów mogą przynieść jedynie badania wykopaliskowe.

Przytoczone powyżej archeologiczne badania powierzchniowe i analiza danych z numerycznego modelu terenu pozwalają na zlokalizowanie i zidentyfikowanie stanowisk o własnej formie terenowej i ewentualne określenie ich funkcji. Do określenia datowania i powiązania mogiły kurhanowej z konkretną społecznością ludzką z przeszłości (kulturą archeologiczną), niezbędne są badania wykopaliskowe. Wśród stanowisk kurhanowych z Roztocza jedynie 21 objęto tego rodzaju badaniami. Oznacza to, że dla większości obiektów zabytkowych objętych niniejszym opracowaniem brak jest danych lub przesłanek pozwalających rozstrzygnąć o ich chronologii i przynależności kulturowej.

Większość stanowisk kurhanowych z Roztocza jest objęta ochroną konserwatorską. Do wojewódzkiej ewidencji zabytków zostało już włączonych 170 z nich, a w najbliższej przyszłości planowane jest wprowadzenie do WEZ kolejnych kilkunastu tego typu obiektów, odkrytych w ostatnich latach na podstawie analizy danych pochodzących ze skaningu laserowego. Sukcesywnie ujmowane są również w powoływanych gminnych ewidencjach zabytków. Informacje o lokalizacji tego typu obiektów zabytkowych przekazywane są również do lokalnych nadleśnictw, aby zapobiec ich uszkodzeniu lub zniszczeniu w wyniku działań związanych z gospodarką leśną, w szczególności trzebieżą i wyrębem drzew, oraz przygotowaniem terenu pod nowe nasadzenia.

Tylko 9 stanowisk kurhanowych z Roztocza zostało dotychczas objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru województwa lubelskiego. Są to: skupisko tak zwanych kopców guciowskich obejmujące 5 nekropolii położonych na terenie lasów, obecnie na gruntach miejscowości Guciów, Obrocz i Kosobudy, cmentarzysko w miejscowości Przeworsk, cmentarzysko w Łosieńcu, cmentarzysko w Dominikanówce, oraz pojedynczy kopiec w Malewszczyźnie.

Tak jak wcześniej wspomniano archeologiczne badania wykopaliskowe dotychczas przeprowadzone zostały na 21 stanowiskach kurhanowych z Roztocza. Do najważniejszych

z nich należą wykopaliska na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku w Lipsku – Pole-siu, w obrębie kompleksu cmentarzysk z neolitu, epoki brązu i wczesnego średniowiecza w Guciowie, oraz neolitycznych cmentarzyskach w Ulowie.

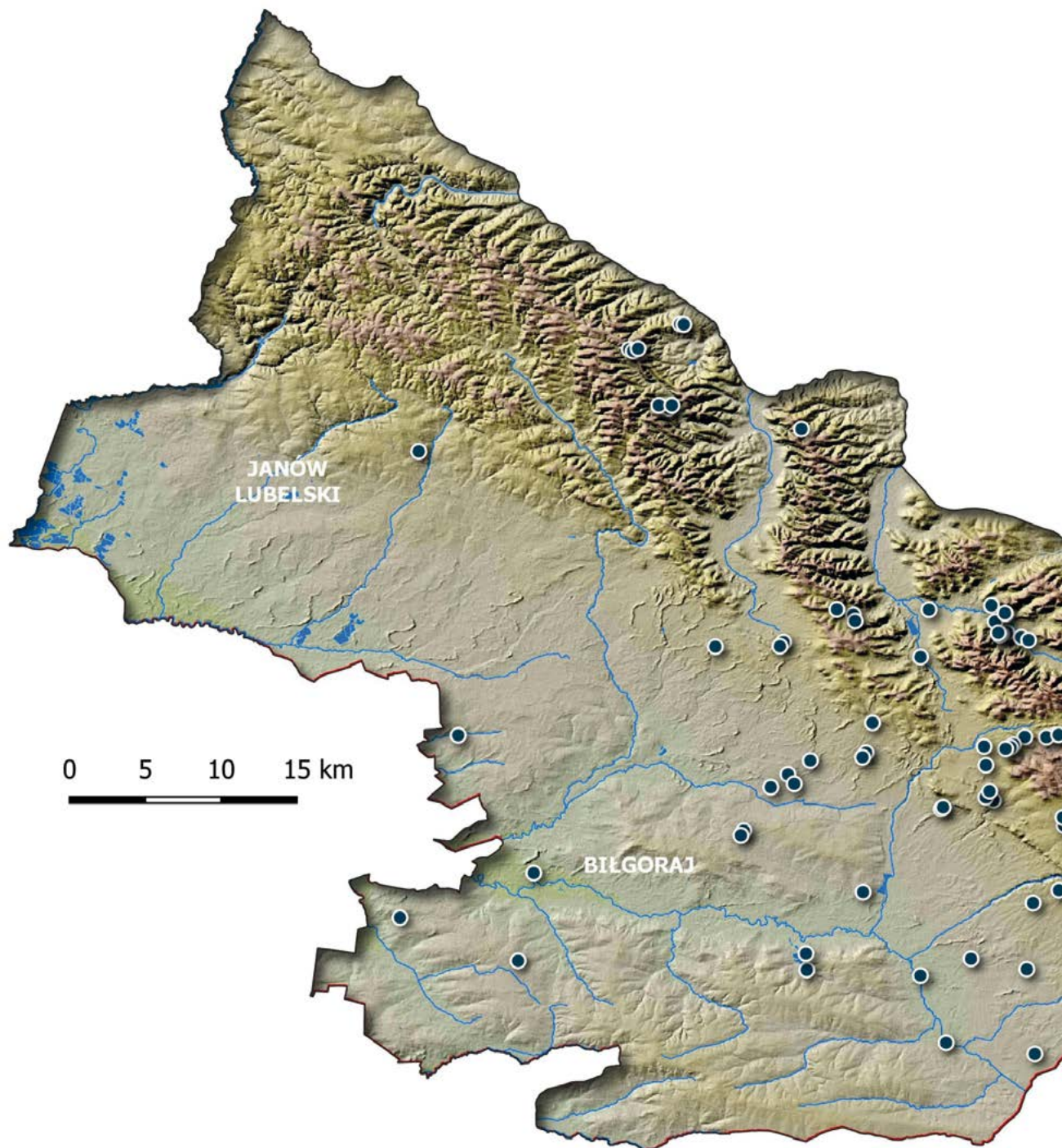
Pierwsze prace tego typu podjął Maciej Drewko w latach 1922-1923 w Lipsku – Pole-siu, który przebadał tu 38 kopców. Obecnie, pod kierownictwem Łukasza Miechowicza z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, kończą się prace nad weryfikacją, ponownym opracowaniem i publikacją pozyskanego wówczas, bogatego materiału źródłowego. W latach powojennych wykopaliska podjęto na terenie kompleksu tzw. kopców guciowskich. Prace wykopaliskowe prowadzili tu min. Jan Machnik, Anna Kulczycka – Leciejewiczowa, Hanna Zoll – Adamikowa i Renata Rogozińska – Goszczyńska. W latach 2019-2021 badania weryfikacyjne jednego z kopców na stanowisku 6 w Guciowie przeprowadzili Jacek Górski i Mikołaj Orzechowski z Muzeum Archeologicznego w Krakowie wraz z Haliną Taras z Instytutu Archeologii UMCS w Lublinie. Niezwykle ciekawe rezultaty przyniosły również wielosezonowe badania wykopaliskowe na cmentarzyskach kurhanowych w Ulowie, prowadzone przez Barbarę Niezbitowską – Wiśniewską z Instytutu Archeologii UMCS w Lublinie. Bardziej szczegółowy opis przeprowadzonych prac wykopaliskowych, prezentacja wyników badań i pozyskanych materiałów oraz odniesienia do ich publikacji zawarte są w oddawanym w ręce czytelników wydawnictwie.

Agnieszka Stachyra

MAPY

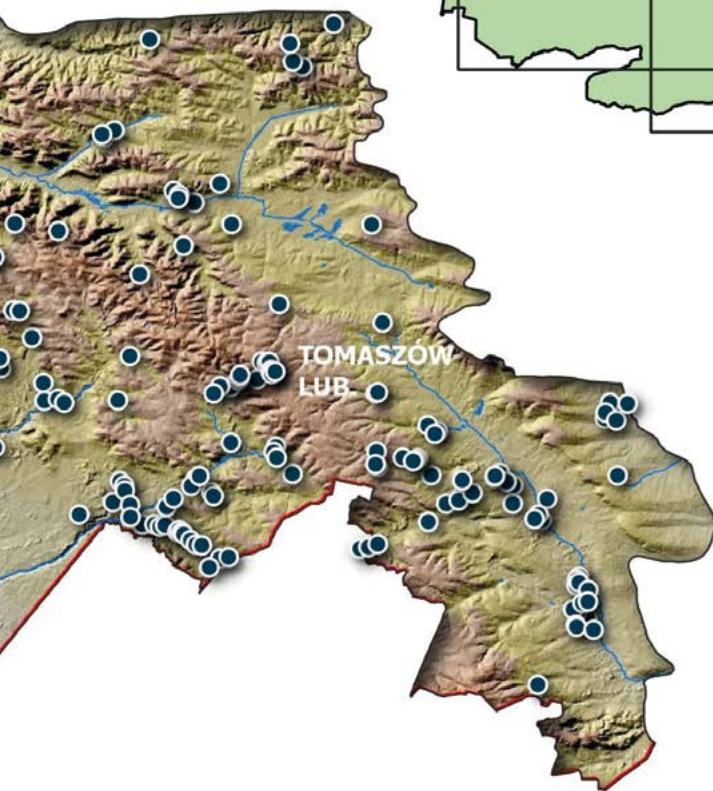
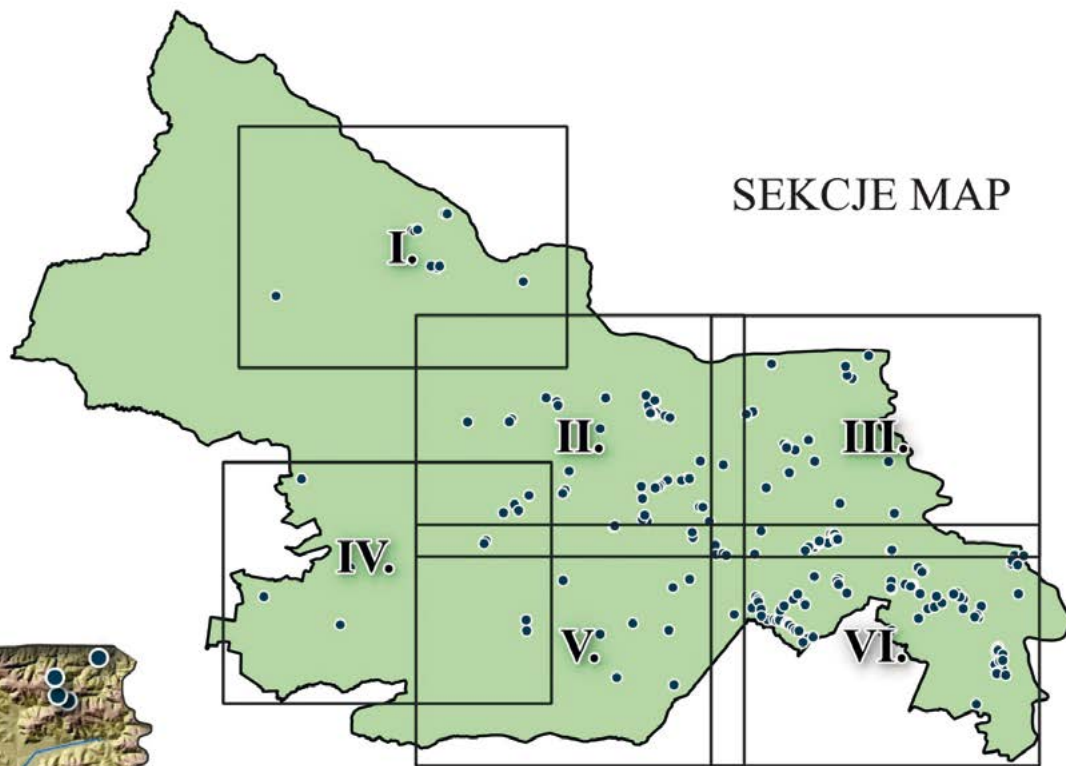
**Mapa zbiorcza stanowisk kurhanowych
Indeks stanowisk w miejscowości
Mapy (sekcje I–VI) – funkcje i stan rozpoznania stanowisk**

oprac. G. Mączka

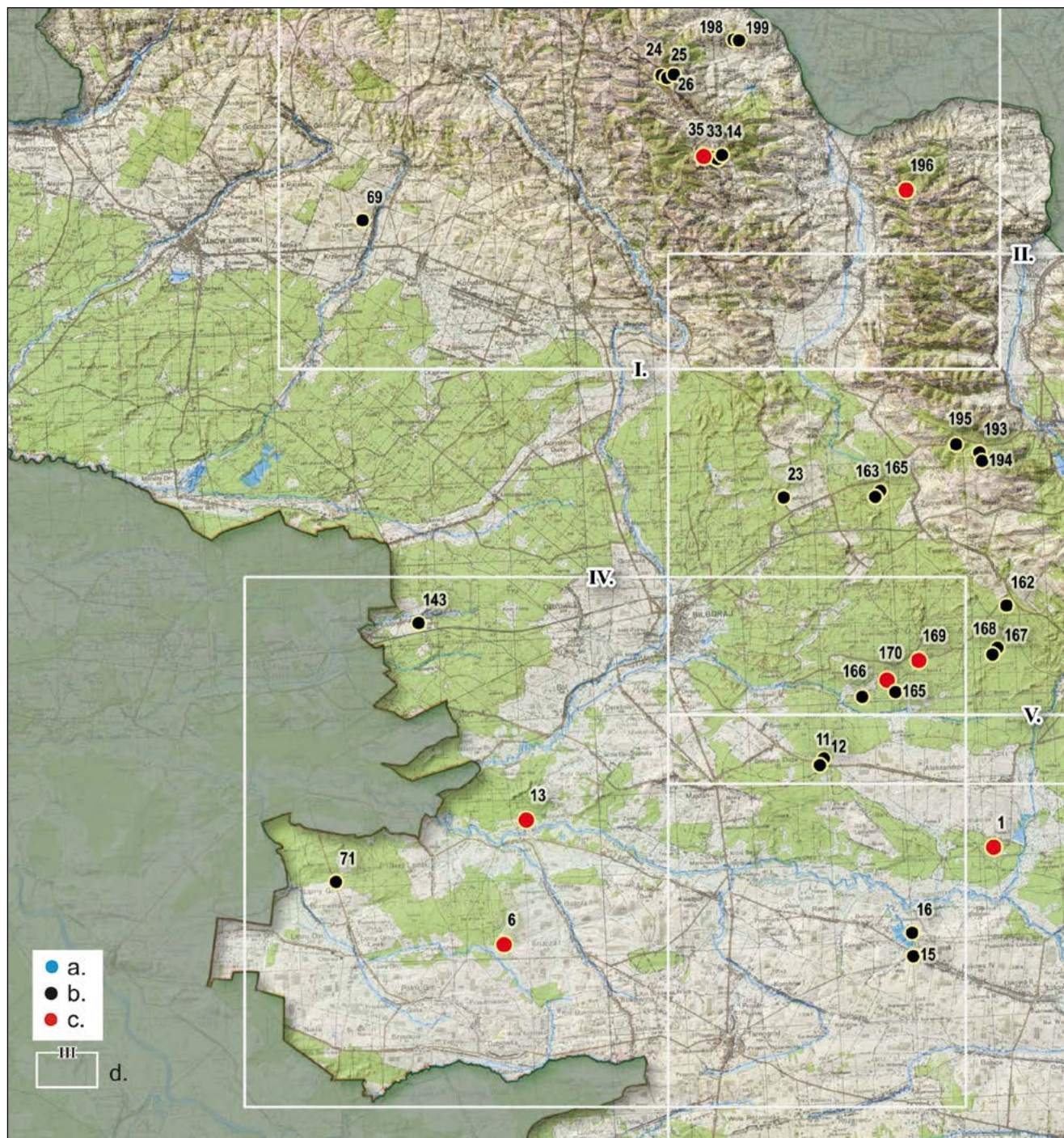

Mapa 1. Stanowiska kurhanowe na Roztoczu, na podkładzie mapy L. Gawrysiaka, 2019

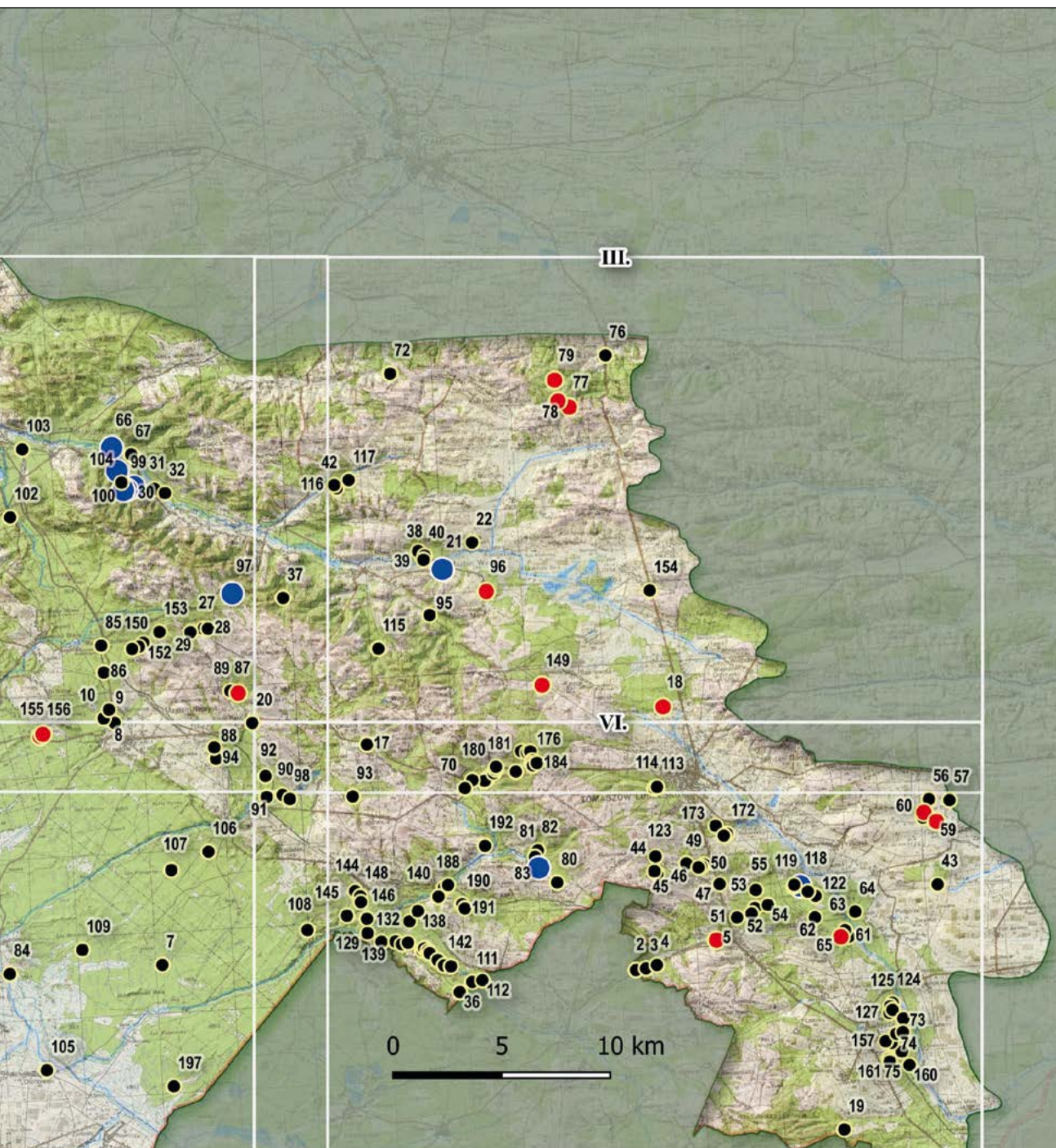
SEKCJE MAP

0 10 20 km

Mapa 2. Stanowiska kurhanowe na Roztoczu.

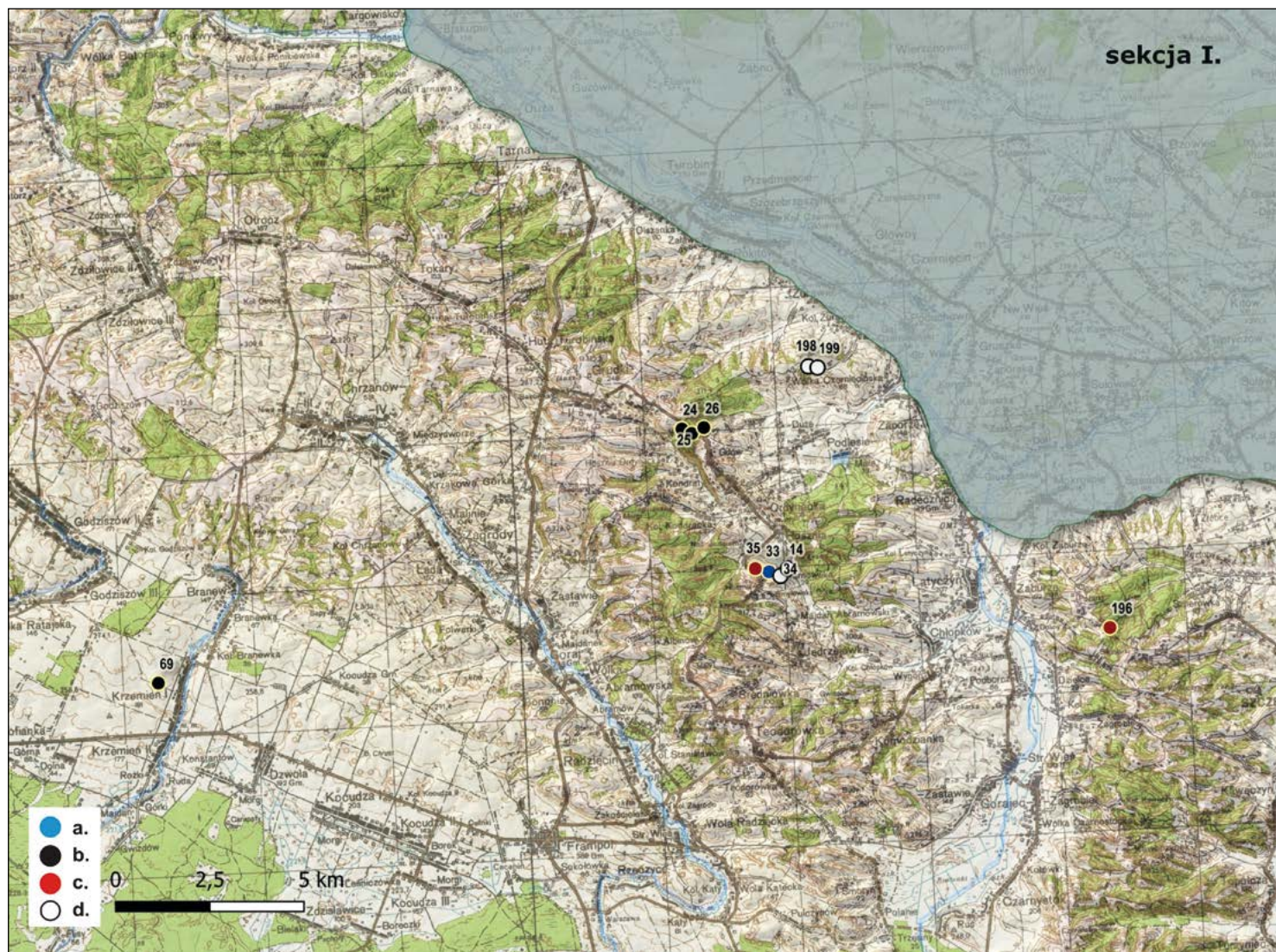

Legenda: a. zabytki wpisane do rejestru zabytków, b. stanowiska ujęte w ewidencji zabytków archeologicznych, zarejestrowane w ramach akcji Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), c. stanowiska rozpoznane teledetekcyjne, planowane do włączenia do AZP, d. sekcje map wraz z oznaczeniem

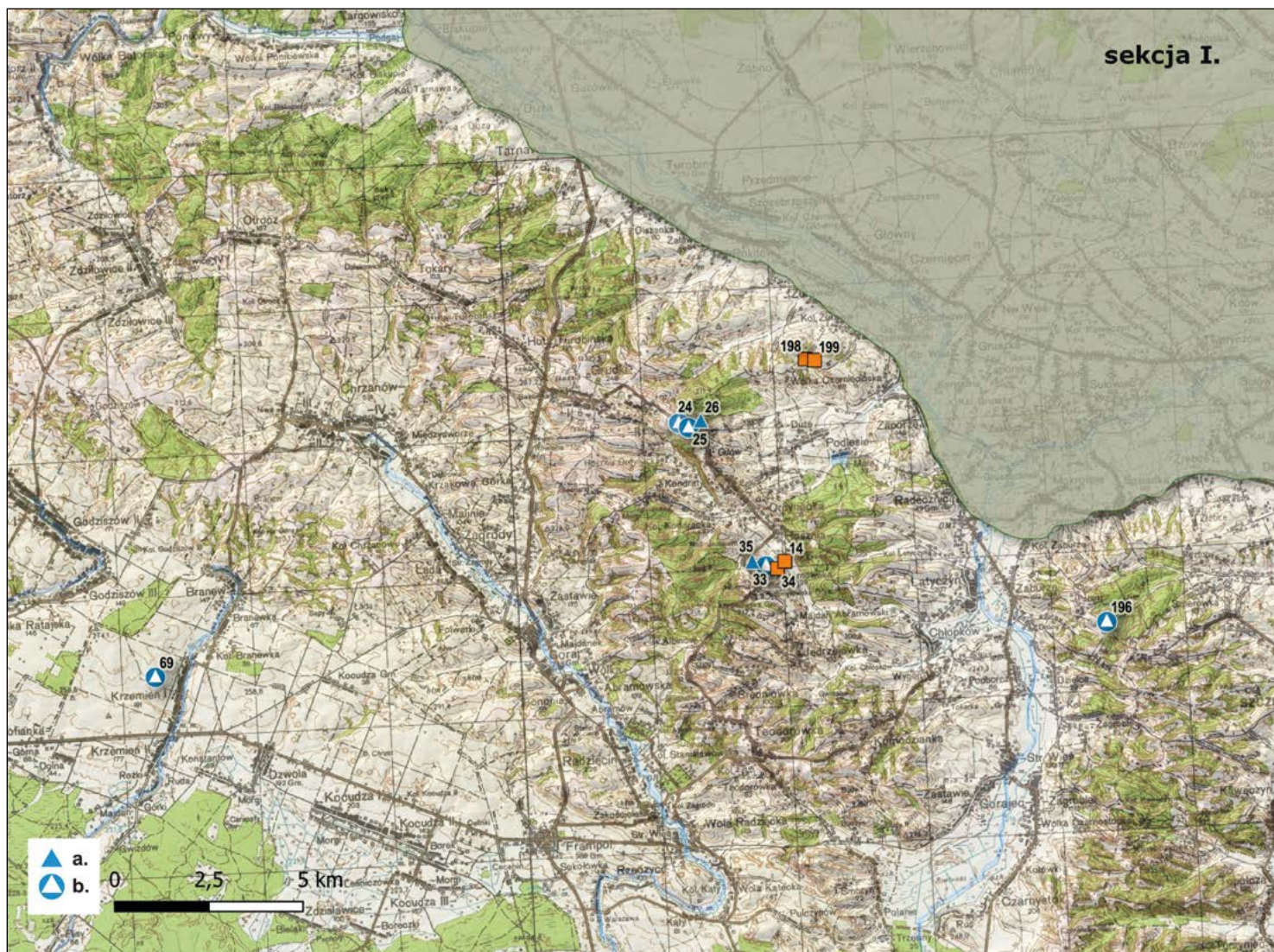
INDEKS MIEJSCOWOŚCI
(numeracja jak w katalogu i na materiałach graficznych)

1. ALEKSANDRÓW, gm. Aleksandrów, pow. biłgorajski
- 2-5. BEŁŻEC, gm. Bełzec, pow. tomaszowski
6. BISZCZA, gm. Biszczka, pow. biłgorajski
7. BOROWIEC, gm. Łukowa, pow. biłgorajski
- 8-10. BOROWINA, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 11-12. BRODZIAKI, gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski
13. BUDZIARZE, gm. Biszczka, pow. biłgorajski
14. CHŁOPKÓW, gm. Goraj, pow. biłgorajski
- 15-16. CHMIELEK II, gm. Łukowa, pow. biłgorajski
17. CIOTUSZA NOWA, gm. Susiec, pow. tomaszowski
18. DĄBROWA WIEPRZOWA, gm. Tarnawatka, pow. tomaszowski
19. DĘBY, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski
20. DŁUGI KĄT, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 21-22. DOMINIKANÓWKA, gm. Krasnobród, pow. zamojski
23. DYŁE, gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski
- 24-26. GILÓW, gm. Turobin, pow. biłgorajski
- 27-29. GÓRNIKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 30-32. GUCIÓW, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski
- 33-35. HOSZNIA ABRAMOWSKA, gm. Goraj, pow. biłgorajski
36. HUTA SZUMY, gm. Susiec, pow. tomaszowski
37. HUTKI NAMULE, gm. Krasnobród, pow. zamojski
- 38-41. HUTKÓW, gm. Krasnobród, pow. zamojski
42. JACNIA, gm. Adamów, pow. zamojski
43. JARCZÓW, gm. Jarczów, pow. tomaszowski
- 44-55. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 56-60. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski
- 61-65. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski
- 66-68. KOSOBUDY, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski
69. KRZEMIENI I, gm. Dzwola, pow. janowski
70. KUNKI, gm. Susiec, pow. tomaszowski
71. LIPINY GÓRNE, gm. Potok Górny, pow. biłgorajski
72. LIPSKO POLESIE, gm. Zamość, pow. zamojski
- 73-75. LUBYCZA KRÓLEWSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski
- 76-79. ŁABUNIE REFORMA, gm. Łabunie, pow. zamojski
- 80-83. ŁOSINIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski
84. ŁUKOWA, gm. Łukowa, pow. biłgorajski
- 85-86. MAJDAN KASZTELAŃSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 87-89. MAJDAN NEPRYSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

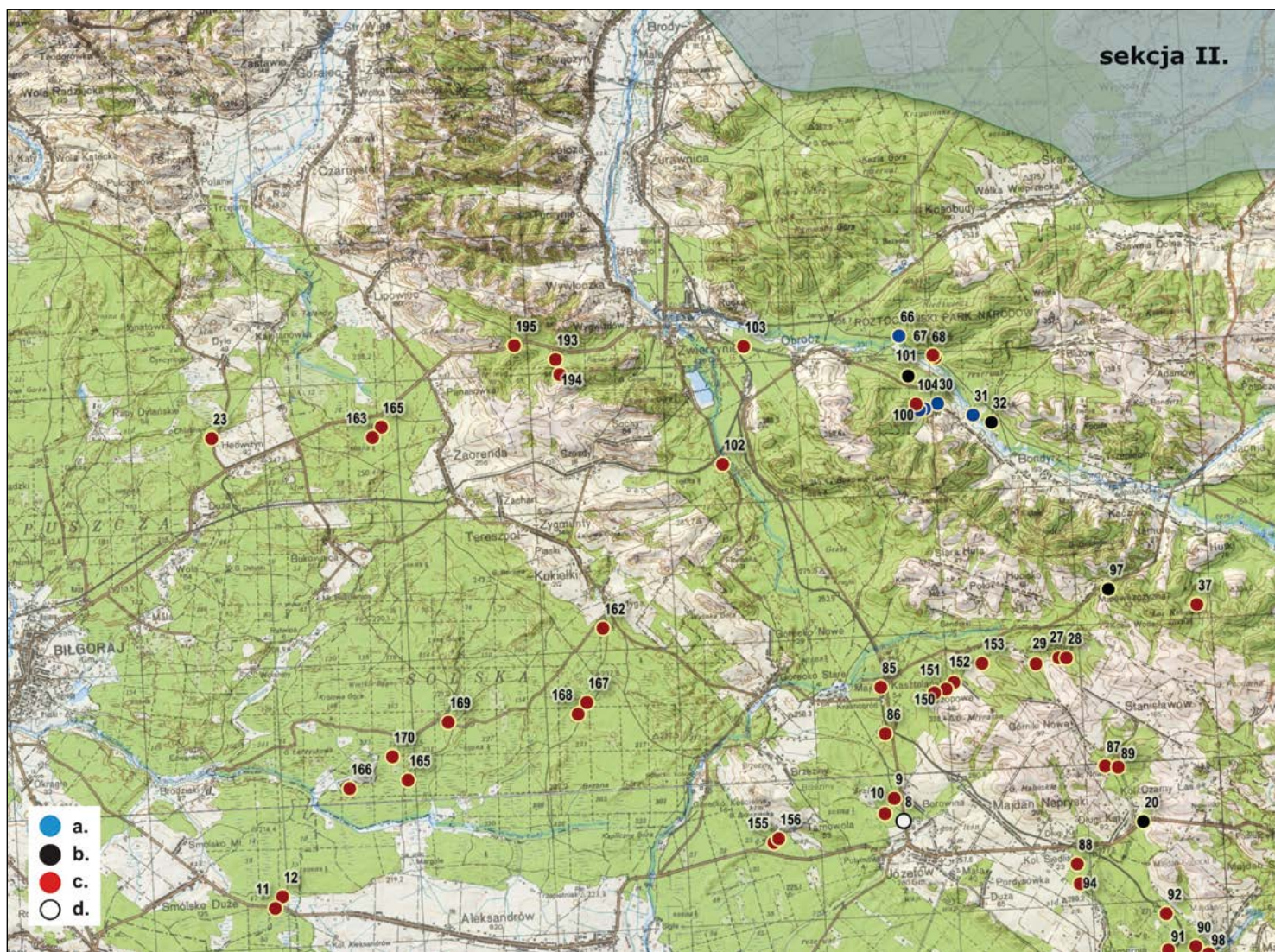
- 90-94. MAJDAN SOPOCKI, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 95-96. MAJDAN WIELKI, gm. Krasnobród, pow. zamojski
- 97. MALEWSZCZYŻNA, gm. Krasnobród, pow. zamojski
- 98. NOWINY, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 99-104. OBROCZ, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski
- 105. OLCHOWIEC, gm. Obsza, pow. biłgorajski
- 106-108. OSEREDEK, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 109. OSUCHY, gm. Łukowa, pow. biłgorajski
- 110-112. PAARY, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 113-114. PASIEKI, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 115. PODKLASZTOR, gm. Krasnobród, pow. zamojski
- 116-117. POTOCZEK, gm. Adamów, pow. zamojski
- 118-122. PRZEORSK, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 123. RABINÓWKA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 124-128. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski
- 129-142. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 143. SÓL, gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski
- 144-148. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 149. SZAROWOLA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 150-153. SZOPOWE, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 154. TARNAWATKA, gm. Tarnawatka, pow. tomaszowski
- 155-156. TARNOWOLA, gm. Józefów, pow. biłgorajski
- 157-161. TENIATYSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski
- 162. TERESZPOL KUKIEŁKI, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski
- 163-170. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski
- 171-173. TOMASZÓW LUBELSKI, gm. Tomaszów Lubelski – Miasto, pow. tomaszowski
- 174-187. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski
- 188-192. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski
- 193-195. WYWŁOCZKA, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski
- 196. ZABURZE, gm. Radecznica, pow. zamojski
- 197. ZAMCH, gm. Obsza, pow. biłgorajski
- 198-199. ŻURAWIE, gm. Turobin, pow. biłgorajski

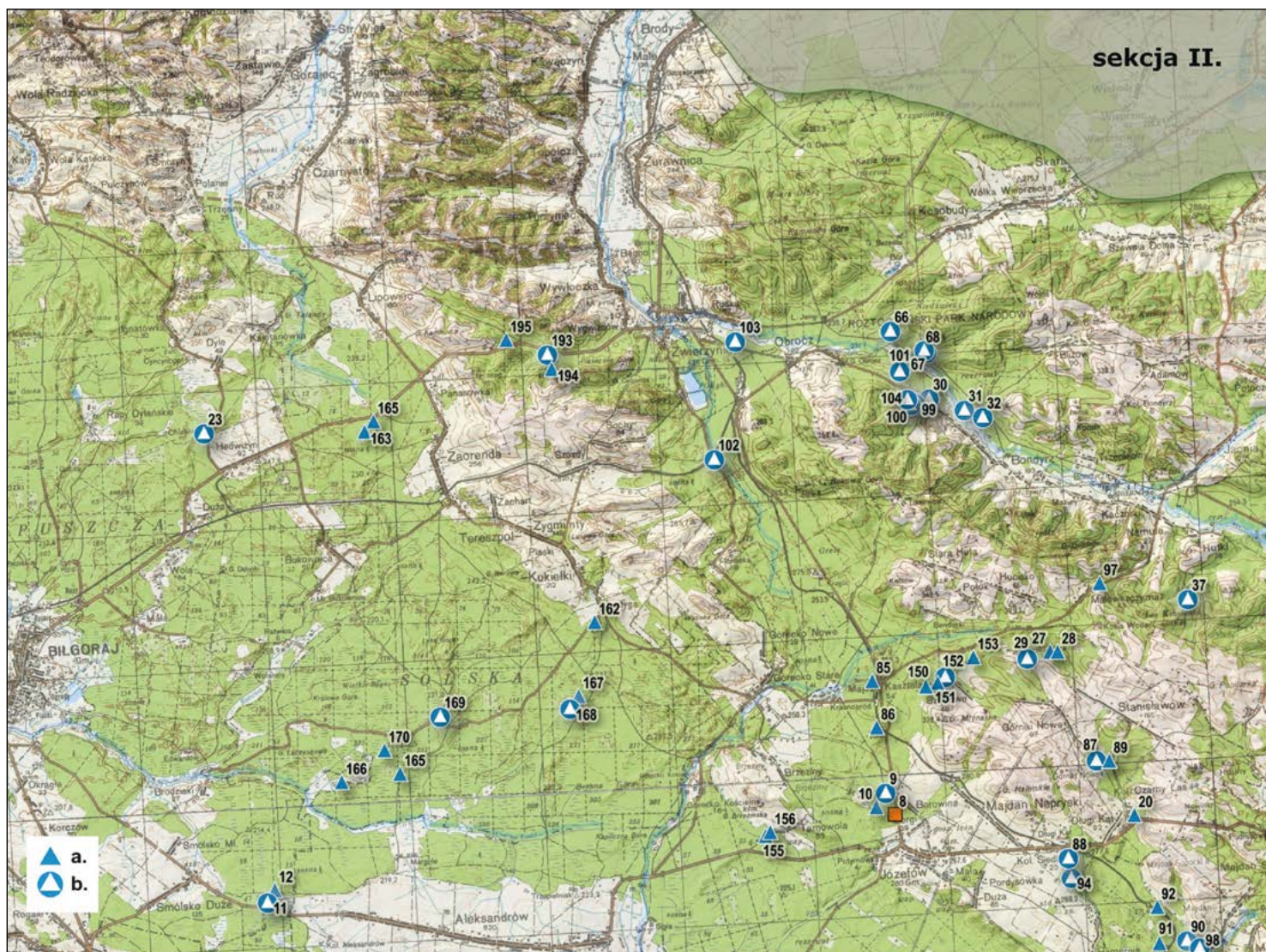

Mapa 3. (Sekcja I.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Stan rozpoznania zabytków
 Legenda: a. stanowiska badane wykopaliskowo, b. stanowiska badane powierzchniowo metodą AZP, c. stanowiska rozpoznane teledetekcyjnie, zweryfikowane powierzchniowo, c. stanowisko niepewne lub zniszczone

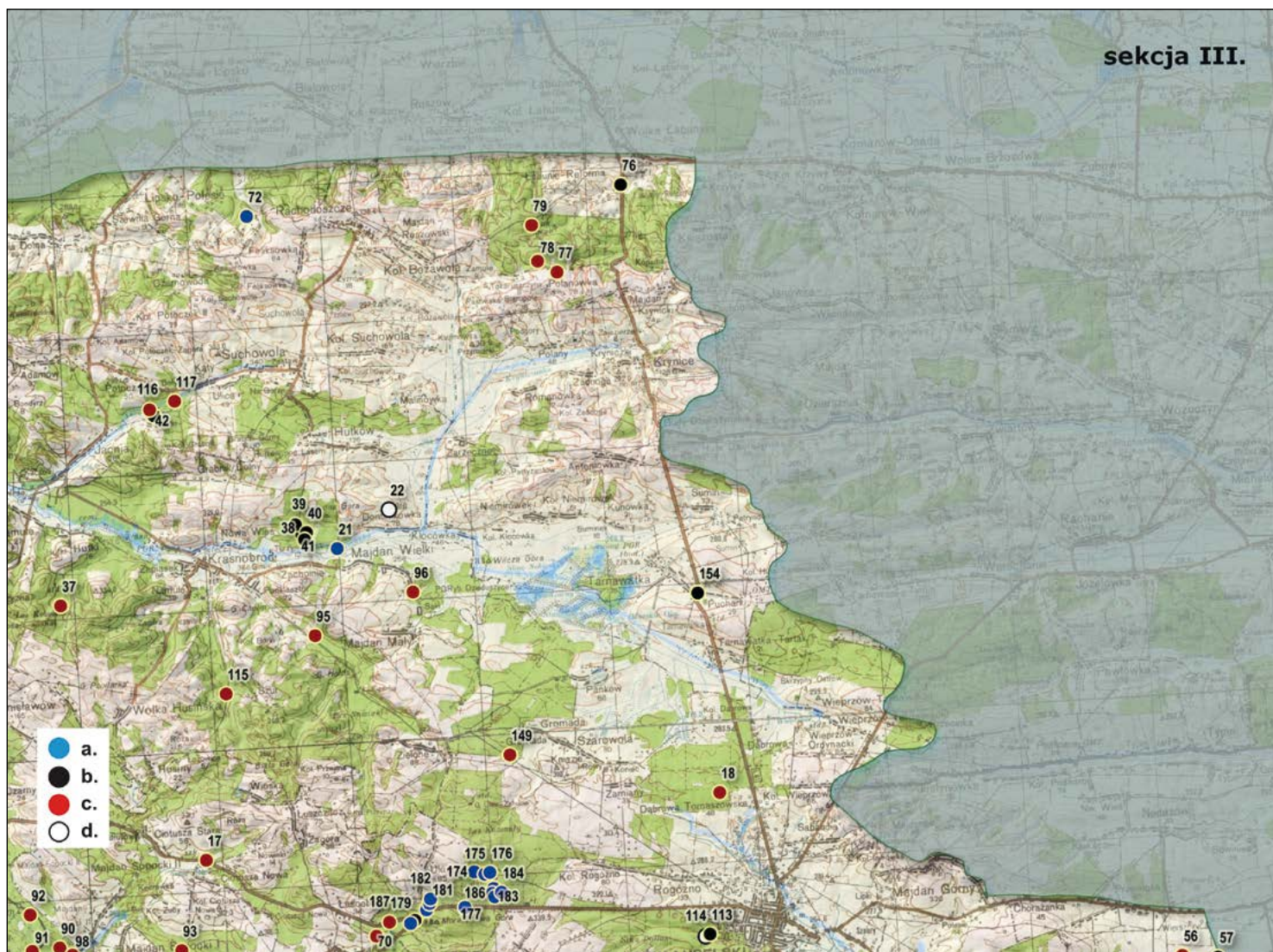

Mapa 4. (Seksja I.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

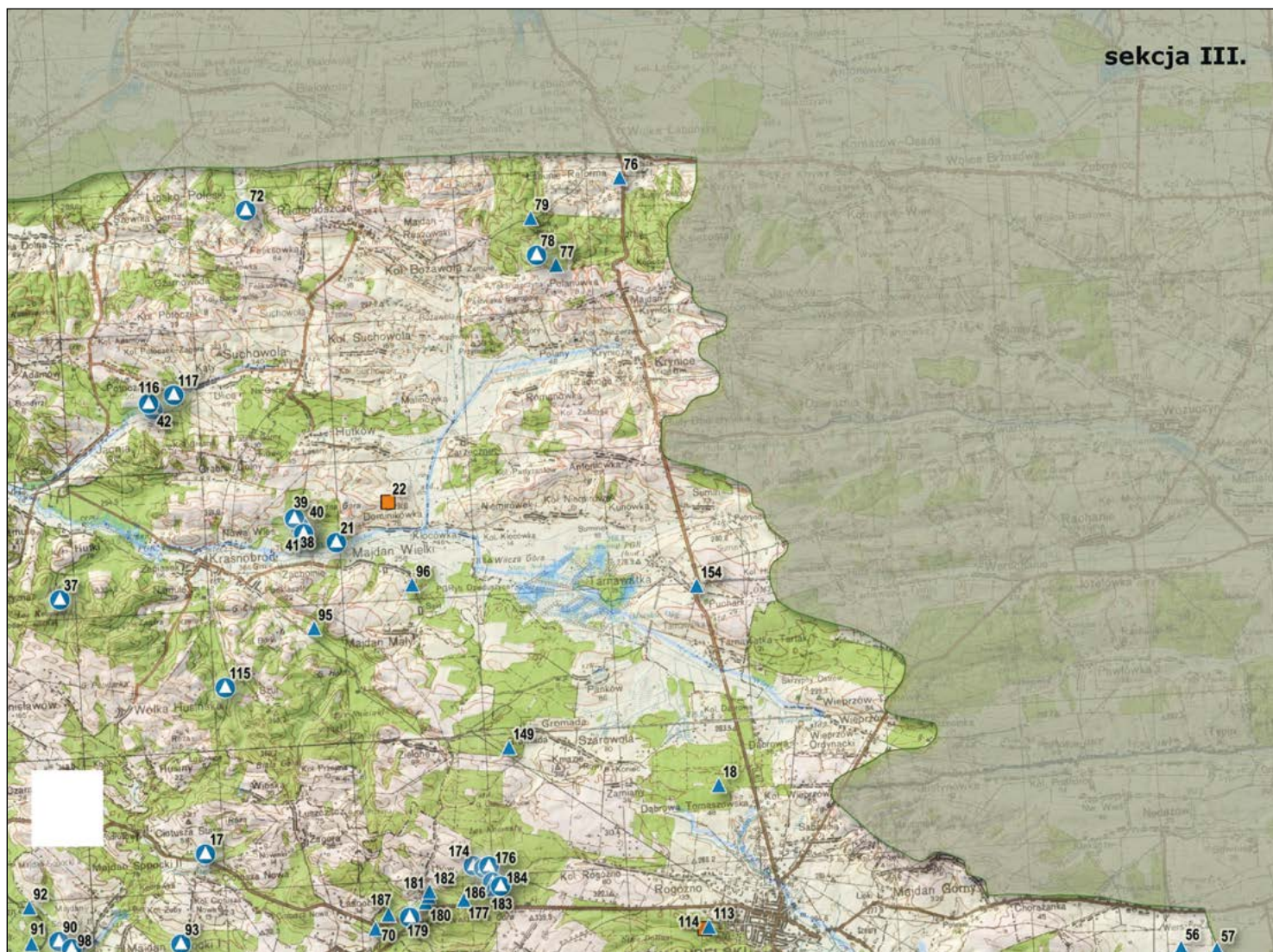

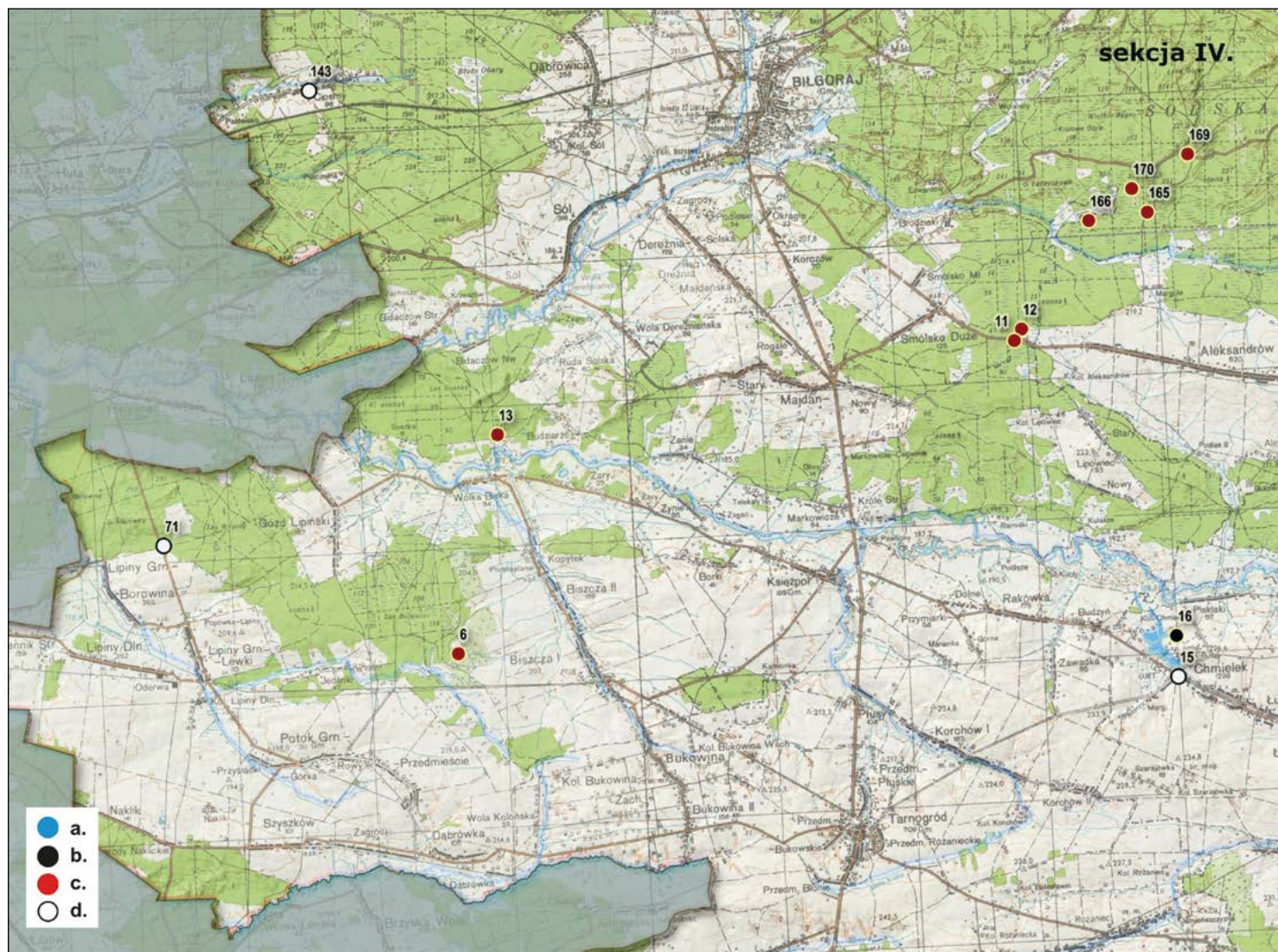
Mapa 6. (Sekcja II.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

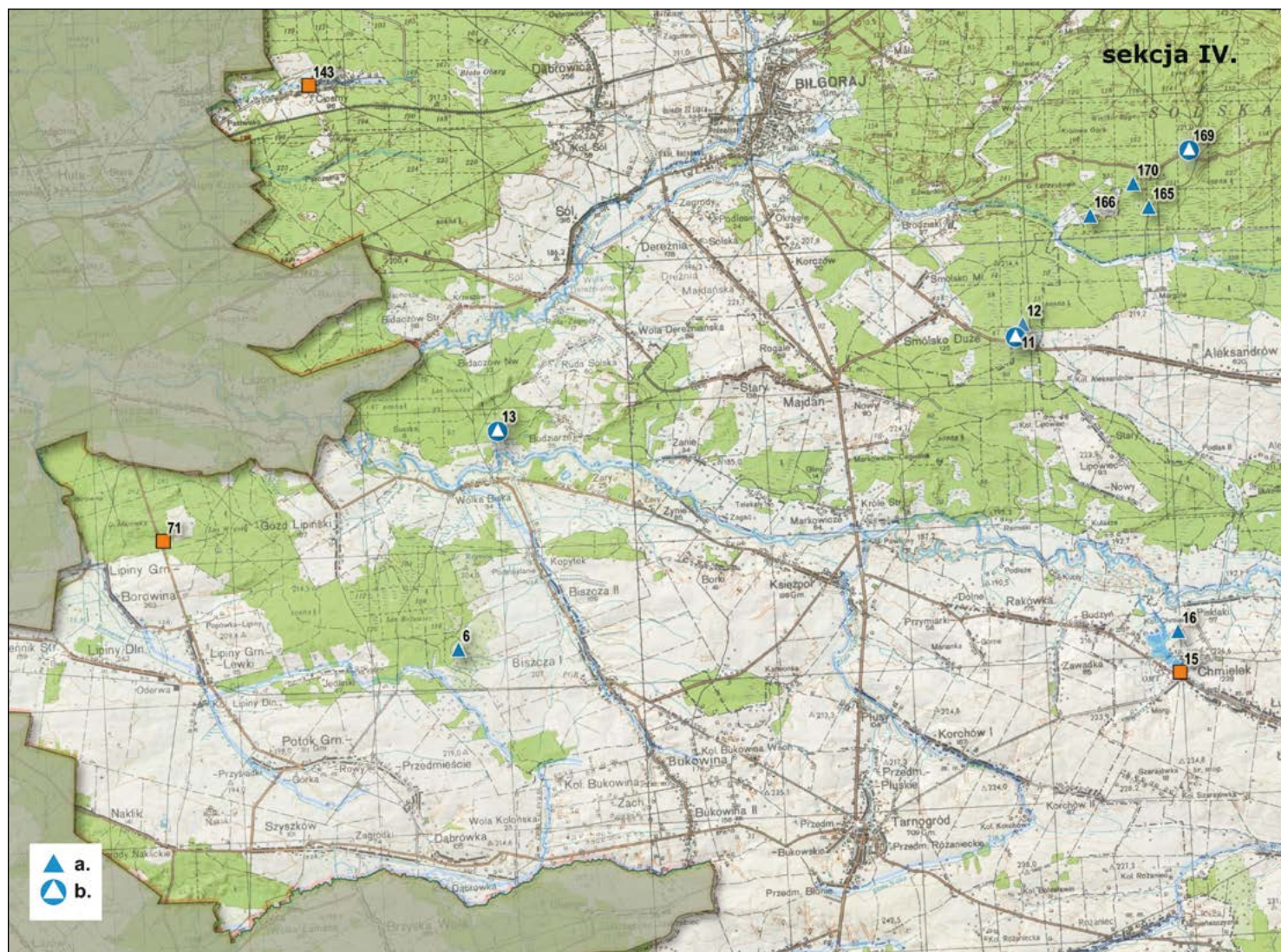
Mapa 7. (Sekcja III.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Stan rozpoznania zabytków
 Legenda: a. stanowiska badane wykopaliskowo, b. stanowiska badane powierzchniowo metodą AZP, c. stanowiska rozpoznane teledetekcyjnie, zweryfikowane powierzchniowo, c. stanowisko niepewne lub zniszczone

Mapa 8. (Seksja III.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

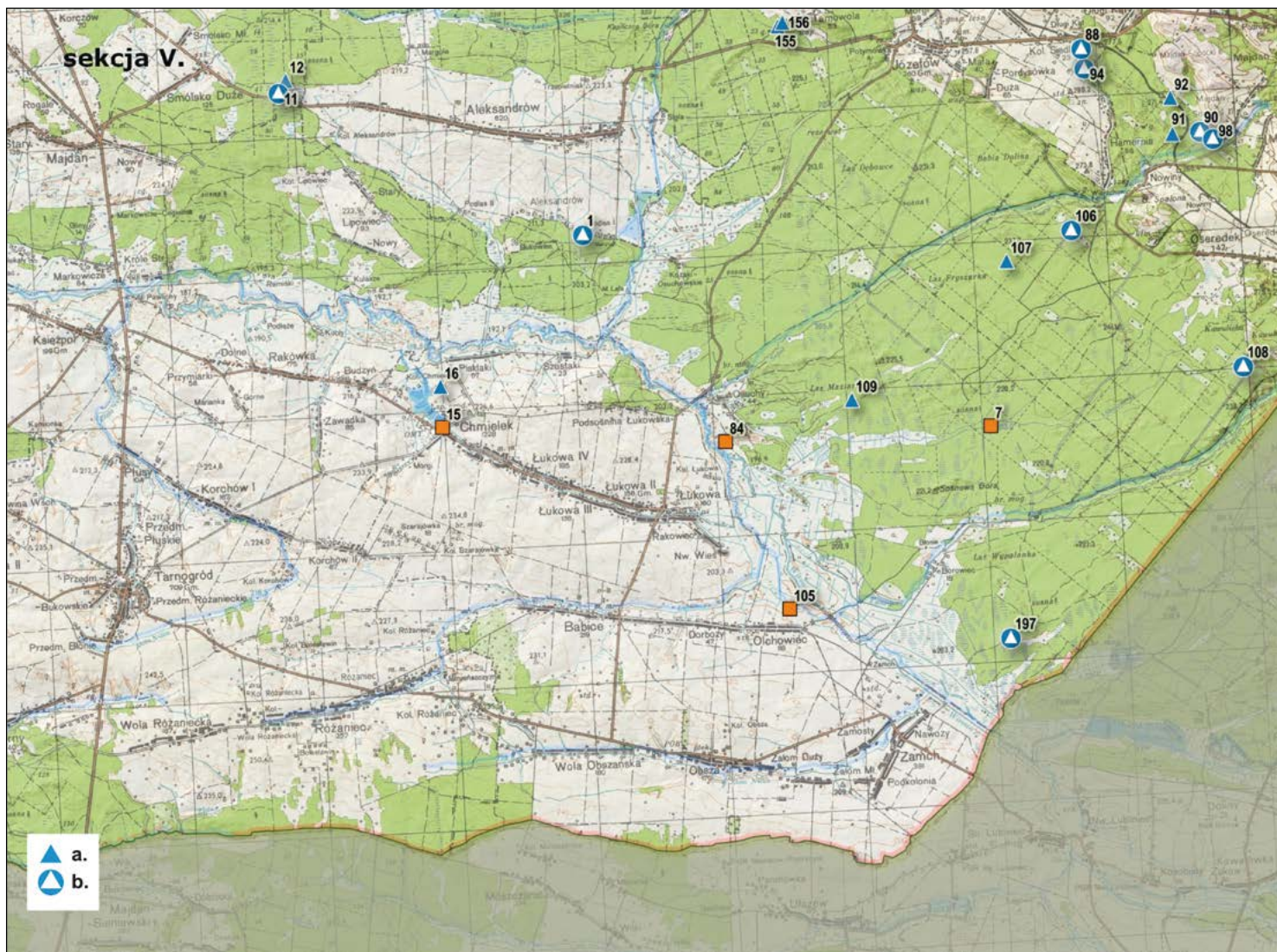
Mapa 9. (Seksja IV) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Stan rozpoznania zabytków
 Legenda: a. stanowiska badane wykopaliskowo, b. stanowiska badane powierzchniowo metodą AZP, c. stanowiska rozpoznane teledetekcyjnie, zweryfikowane powierzchniowo, c. stanowisko niepewne lub zniszczone

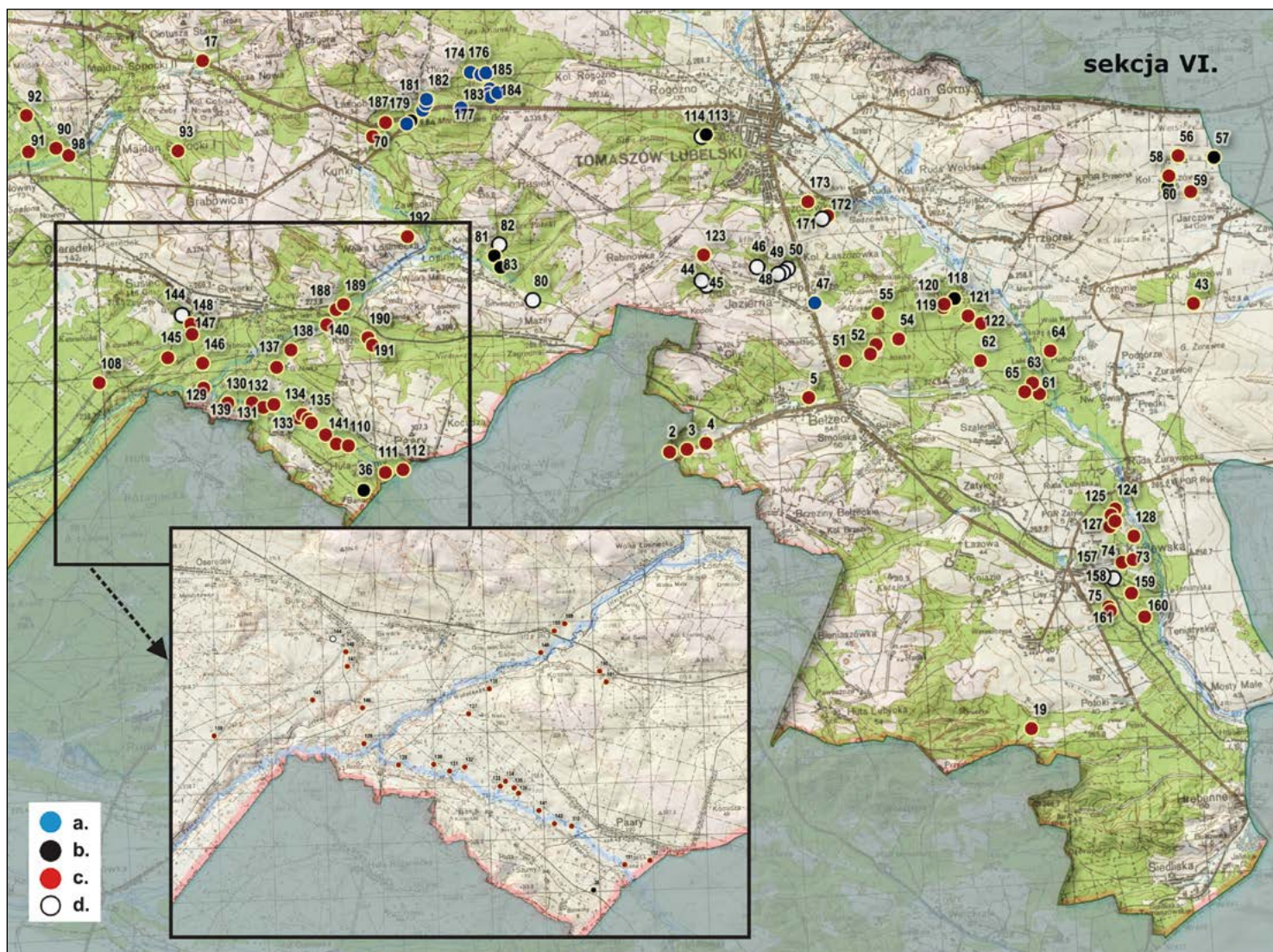
Mapa 10. (Szekcja IV) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

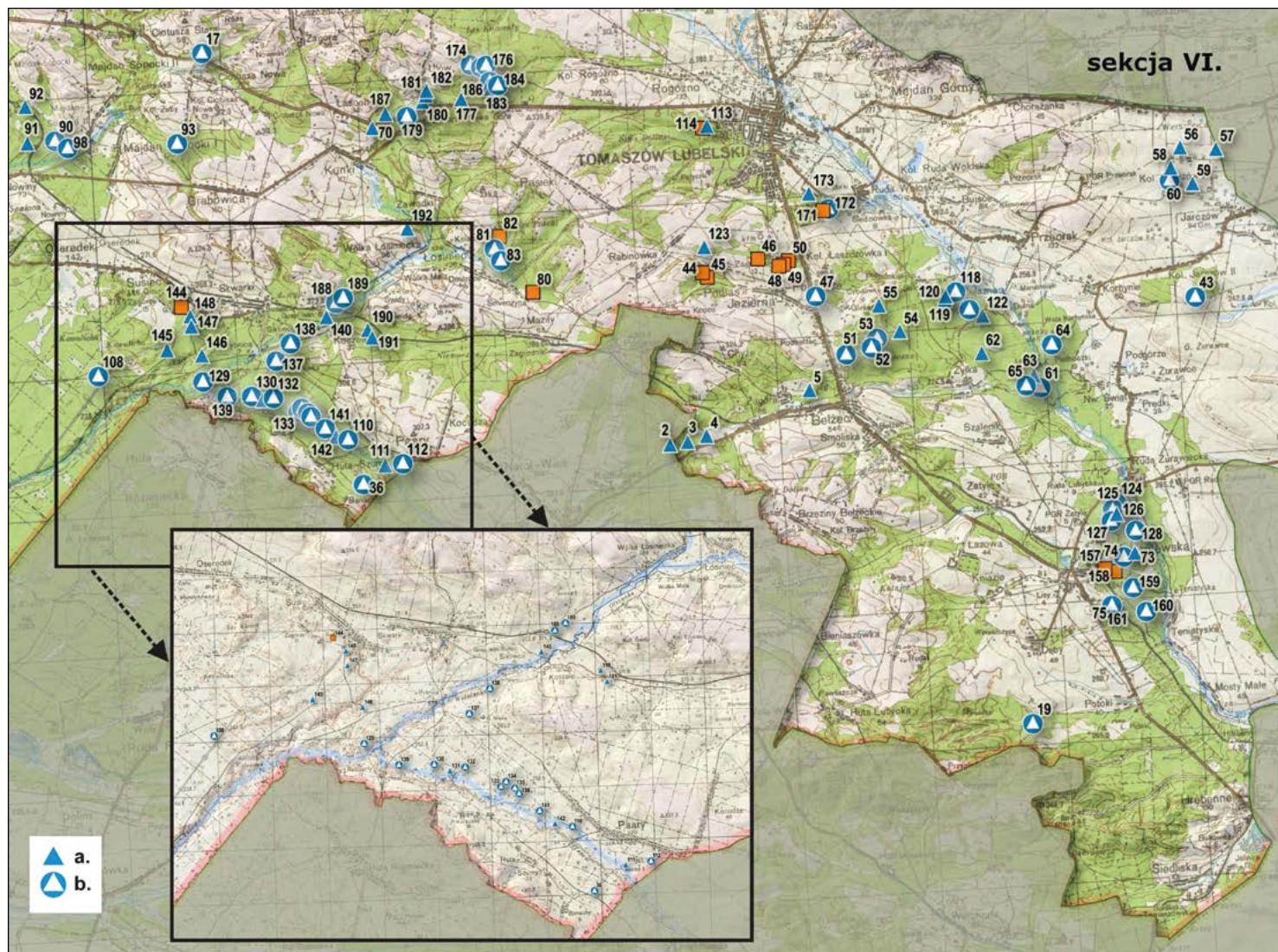

Mapa 11. (Sekcja V.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Stan rozpoznania zabytków
 Legenda: a. stanowiska badane wykopaliskowo, b. stanowiska badane powierzchniowo metodą AZP, c. stanowiska rozpoznane teledetekcyjnie, zweryfikowane powierzchniowo, d. stanowisko niepewne lub zniszczone

Mapa 12. (Seksja V.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

Mapa 14. (Seksja VI.) Stanowiska kurhanowe na Roztoczu. Rozpoznane funkcje stanowisk
 Legenda: a. pojedyncze kopce, potencjalne kurhany. b. cmentarzyska kurhanowe (pewne i domniemane)

KATALOG ZABYTKÓW

Opracowanie:

Wiesław Koman, Grzegorz Mączka

Łukasz Miechowicz

Barbara Niezabitowska-Wiśniewska, Halina Taras

WYKAZ STANOWISK

(alfabetycznie wg. nazw gmin)

POWIAT	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	Stan. NR KATALOG.
zamojski	Adamów	JACNIA	42
		POTOCZEK	116, 117
biłgorajski	Aleksandrów	ALEKSANDRÓW I	1
tomaszowski	Bełżec	BEŁŻEC	2, 3, 4, 5
biłgorajski	Biłgoraj	BRODZIAKI	11, 12
		DYLE	23
		SÓL	143
	Biszczka	BISZCZA	6
		BUDZIARZE	13
janowski	Dzwola	KRZEMIENÍ I	69
biłgorajski	Goraj	CHŁOPKÓW	14
		GILÓW	25, 26, 27
		HOSZNIA ABRAMOWSKA	33, 34, 35
tomaszowski	Jarczów	JARCZÓW	43
		KOLONIA JARCZÓW I	56, 57, 58, 59, 60
		KORHYNIE	61, 62, 63, 64, 65
biłgorajski	Józefów	BOROWINA	8, 9, 10
		DŁUGI KĄT	20
		GÓRNIKI	27, 28, 29
		MAJDAN KASZTELAŃSKI	85, 86
		MAJDAN NEPRYSKI	87, 88, 89
		MAJDAN SOPOCKI	94
		SZOPOWE	150, 151,152, 153
		TARNOWOLA	155, 156

zamojski	Krasnobród	DOMINIKANÓWKA	21, 22
		HUTKI NAMULE	37
		HUTKÓW	38, 39, 40, 41
		MAJDAN WIELKI	95, 96
		MALEWSZCZYŻNA	97
		PODKLASZTOR	115
tomaszowski	Lubycza Królewska	DĘBY	19
		LUBYCZA KRÓLEWSKA	73, 74, 75
		RUDA ŻURAWIECKA	124, 125, 126, 127, 128
		TENIATYSKA	157, 158, 159, 160, 161
zamojski	Łabunie	ŁABUNIE REFORMA	76, 77, 78
biłgorajski	Łukowa	BOROWIEC	7
		CHMIELEK II	15, 16
		ŁUKOWA	84
		OSUCHY	109
	Obsza	OLCHOWIEC	105
		ZAMCH	197
	Potok Górny	LIPINY GÓRNE	71
zamojski	Radecznica	ZABURZE	196
tomaszowski	Susiec	CIOTUSZA NOWA	17
		HUTA SZUMY	36
		KUNKI	70
		ŁOSINIEC	80, 81, 82, 83
		MAJDAN SOPOCKI	90, 91, 92, 93
		NOWINY	98
		OSEREDEK	106, 107, 108
		PAARY	110, 111, 112

tomaszowski	Susiec	RYBNICA	129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142
		SUSIEC	144, 145, 146, 147, 148
		WÓŁKA ŁOSINIECKA	188, 189, 190, 191, 192
	Tarnawatka	DĄBROWA WIEPRZOWA	18
		TARNAWATKA	154
biłgorajski	Tereszpol	TERESZPOL KUKIEŁKI	162
		TERESZPOL – ZAORENDA	163, 165, 165, 166, 167, 168, 169, 170
tomaszowski	Tomaszów Lubelski	JEZIERNIA	44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55
		PASIEKI	113, 114
		PRZEORSK	118, 119, 120, 121, 122
		RABINÓWKA	123
		SZAROWOLA	149
		TOMASZÓW LUBELSKI	171, 172, 173
		ULÓW	174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187
biłgorajski	Turobin	ŻURAWIE	198, 199
zamojski	Zamość	LIPSKO POLESIE	72
	Zwierzyniec	GUCIÓW	30, 31, 32
		KOSOBUDY	66, 67, 68
		OBROCZ	99, 100, 101, 102, 103, 104
		WYWŁOCZKA	193, 194, 195

1. ALEKSANDRÓW I, gm. Aleksandrów, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko położone w lesie, 2 blisko położone kopce (od. 10 m). Stosunkowo dobrze zachowane nasypy posiadają niewielkie rozmiary (szer. podstaw ok. 10-11 m, wys. ok 30-50 cm). Oba obiekty są otoczone dookólnymi rowkami. Chronologia domniemanego cmentarzyska pozostaje nieustalona. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Cmentarzysko jest dostępne dla zwiedzających bez ograniczeń.

2. BEŁŻEC, gm. Bełżec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-89/105-28
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Dobrze zachowany kopiec o niewielkich rozmiarach (szer. podstawy ok. 8 m). Obiekt usytuowany jest w lesie, na rozległym płaskim terenie pomiędzy dużymi formami wydmo-
wymi. Obiekt odkryty został na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu
terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Stanowisko znajduje się na terenie
Lasów Państwowych. Na powierzchni stanowiska nie znaleziono materiału zabytkowe-
go, zatem chronologia zabytku pozostaje nieokreślona.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

3. BEŁŻEC, gm. Bełżec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-89/106-29
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec – domniemany kurhan – posiada wiele zbliżonych cech (lokalizację, wymia-
ry, stan zachowania) z sąsiadującym obiektami (kat. 2-4) z samotnymi kopcami od-
dalonymi od siebie na odległość ok. 500 m. Szer. owalnej podstawy: 15 m, wys. nasypu
ok. 0,8 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku
– bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

4. BEŁŻEC, gm. Bełżec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-89/107-30
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kolejny pojedynczy kopiec (jak. kat. 2, 3) odkryty na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu i położony na terenie rozległej niecki otoczonej dużymi parabolicznymi wydhami. Posiada jednak większe rozmiary niż pozostałe – szer. podstawy ok. 21 m, wys. nasypu: 1, 2 m. Kopiec usytuowany jest na niewielkim wyodrębnionym zagajniku, w odległości ok. 100 m w kierunku N od przebiegającej tutaj drogi asfaltowej. Obiekt znajduje się w rękach prywatnych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

5. BEŁŻEC, gm. Bełżec, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT badania powierzchniowe,
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec położony w lesie, na północ od zabudowań miejscowości Bełżec oraz na wschód od miejscowości Zagóra. Usytuowany jest u podnóża rozległego cypla, na terenie o charakterze wydmy. Obiekt odkryty został na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Stosunkowo dobrze zachowany kopiec o niewielkich rozmiarach (szer. podstawy ok. 7-8 m). Znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

6. BISZCZA, gm. Biszczka, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 9, 10
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec położony we wschodniej części lasu Borowiec, na zachód od zabudowań miejscowości Biszczka. Usytuowany jest na terenie pofałdowanym, poprzecinany bezimiennymi ciekami spływającymi głównie do przepływającej od północy rzeki Tanew. Obiekt odkryty został na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Widoczny w terenie kopiec o szerokości podstawy ok. 12 m. Obiekty znajdują się na terenie Lasów Państwowych.

7. BOROWIEC (d. Osuchy), gm. Łukowa, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-86/7-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe – rozpoznane w trakcie badań powierzchniowych jako cmentarzisko kurhanowe – usytuowane na długim garbie. Analiza NMT sugeruje brak czytelnych antropogenicznych form terenowych zbliżonych do kopców. Wyróżnione w trakcie badań AZP obiekty to zapewne naturalne formy wydmore.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, E. Banasiewicz, 1986

8. BOROWINA, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/3-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Grupa obiektów w formie zbliżonej do kopców znajduje się na stoku doliny rzeki Niepryszki. Stanowisko położone jest na terenie leśnym i przecina go droga asfaltowa. Zarejestrowano 6 obiektów. Wszystkie posiadają kształt nieregularny, zbliżony do owalnego, o średnicy 5-10 m i wysokości 30-70 cm. Ogólnie nasypy są trudne do wyróżnienia w pokrytym piaszczystymi wydhami terenie. Na powierzchni stanowiska nie znaleziono materiału zabytkowego, zatem chronologia zabytku pozostaje nieokreślona. Analiza NMT poddaje w wątpliwość, że dostrzegalne w terenie formy zostały uformowane przez człowieka. Prawdopodobnie są to formy wydmore.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, H. Taras, 2011 r., J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

Fot. 1 Borowina, gm. Józefów, stan. AZP nr 93-86//3-1. Widok na fragment stanowiska. fot. E. Prusicka

9. BOROWINA, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/55-2
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej, zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 duże kopce (szer. podstawy > 20 m) – domniemane kurhany.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

Fot. 2 Borowina, gm. Józefów, stan. AZP nr 93-86/55-2 (Kat. 9). Widok na stanowisko kurhanowe. fot. W. Koman

10. BOROWINA, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/56-3
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, duży (szer. podstawy > 20 m) kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

11. BRODZIAKI, gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-84/36-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 duże kopce – domniemane kurhany.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

12. BRODZIAKI, gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-84/37-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 3 (4?) kopce – domniemane kurhany. Kopce średniej wielkości – szer. podstawy między 10-20 m
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

13. BUDZIARZE, gm. Biszczka, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: domniemane cmentarzysko kurhanowe

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko położone w południowo-wschodniej części lasu Suszka, na zachód od zabudowań miejscowości Budziarze. Teren, na którym usytuowane jest cmentarzysko położony jest w dolinie, w widłach rzek Tanew i Łada. Obszar ten ma pofałdowany, wdmowy charakter. Cmentarzysko odkryte zostało na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu.

14. CHŁOPKÓW (d. Hoszna Ordynacka), gm. Goraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 88-83/16-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W trakcie prospekcji terenowej na powierzchni stanowiska odkryto 1 odłupek z krzemienia święciechowskiego. Obiekt autor karty AZP wstępnie datuje na późny neolit. Obiekt trudny do lokalizacji. Analiza numerycznego modelu terenu nie potwierdziła obecności manifestującego się, czytelnego w terenie nasypu kopca.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, Z. Wichrowski 1999

15. CHMIELEK II (d. Chmielek), gm. Łukowa, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-84/1-5
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 9, 10, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko to pojedynczy kopiec – znany z kwerendy, lecz nie zlokalizowany w terenie. Nieostrzegalne jest też na numerycznym modelu terenu (NMT). Źródło podaje, że z kurhanu znajdującego się w tej miejscowości dzieci wykopały urny i stare pieniądze. Informacji tej nie udało się zweryfikować. Wobec powyższego stanowisko należy uznać za zniszczone lub niepewne.
- literatura, źródło: S. Nosek, *Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną w międzyrzeczu Wisły i Bugu*, „Annales UMCS”, sec. F, t. VI, 1957, s. 367; karta ewidencyjna AZP J. Ścibior 1988; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

16. CHMIELEK II (d. Chmielek), gm. Łukowa, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-84/22-11

- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 9, 10, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy niewielkich rozmiarów kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej. Usytuowany jest na otwartej przestrzeni, wśród pól uprawnych, w pobliżu biegnącej tutaj polnej drogi. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Ścibior 1988: J. Niedźwiedź, *Imventaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

17. CIOTUSZA NOWA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/35-2
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: 2 kopce, ale niepewne
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2016

18. DĄBROWA WIEPRZOWA, gm. Tarnawatka, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży (szer. podstawy ok. 20 m) i dobrze zachowany kopiec – domniemany kurhan – znajduje się na terenie leśnym stanowiącym własność Lasów Państwowych. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania lasowego (NMT). Zweryfikowany pozytywnie podczas wizytacji terenowej.

19. DĘBY, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 97-90/6-2
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: 2 kopce literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

20. DŁUGI KĄT, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-87/8-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman, 2015

Fot. 3 Długi Kąt, gm. Józefów, stan. AZP nr 93-87/8-4 (Kat. 20), fot. Widok na kopiec. fot. W. Koman

21. DOMINIKANÓWKA, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 92-88/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania wykopaliskowe (J. Machnik 1958 r.); badania powierzchniowe (A. Zakościelna, 1984 r.)
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod nr C/112
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8. Ryc. 1
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

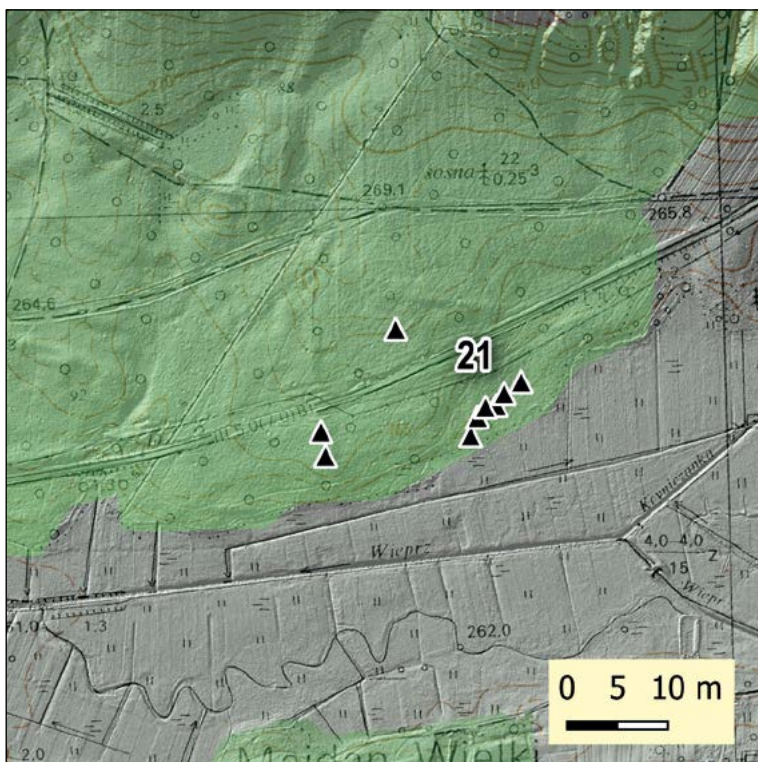
Cmentarzysko kurhanowe znajduje się na terenie terasy nadzalewowej doliny rzeki Wieprz, na zachodnim skraju wsi, około 700 m na południowy – zachód od zwartej zabudowy wsi. Położone jest w lesie, po obu stronach drogi wyjazdowej z Dominikanówki w kierunku Krasnobrodu. Stanowisko zajmuje powierzchnię około 5 ha. Składa się z 9 kurhanów, przy czym po prawej stronie drogi wyjazdowej z Dominikanówki do Krasnobrodu znajduje się 1 kurhan, natomiast po lewej stronie pozostałych 8 kurhanów. We wschodniej części cmentarzyska znajduje się skupisko 6 kurhanów (nr 1-6) położonych na osi północny wschód – południowy zachód w odstępach od 12 do 15 m. Kurhan nr 7 oddalony jest od tej grupy około 160 m w kierunku zachodnim. O 15 m na północ od tego kurhanu znajduje się kolejny kopiec nr 8. Kurhan nr 9 wysunięty jest najbardziej na północ ze wszystkich obiektów na cmentarzysku. Prawie wszystkie kopce posiadają kształt w przybliżeniu okrągły o średnicy 8-11 m i wysokość 50-90 cm, a tylko jeden z grupy 6-ciu kopców jest owalny i posiada wymiary 9 x 6 m i wysokość 80 cm. Wszystkie obiekty porastają drzewa. Wśród badanych wykopaliskowo kopców był tylko kurhan nr 6. Położony jest on w grupie 6 kurhanów we wschodniej części cmentarzyska i najbardziej wysunięty w kierunku południowo-zachodnim z tej grupy kopców. Przed przystąpieniem do badań kurhan był nieosłonięty drzewami, został zniszczony w swej części północnej rowem odwadniającym, natomiast jego środek został naruszony przez wykop rabunkowy. Kopiec miał kształt kolisty, zachowaną wysokość ok. 50 cm, średnicę ok. 10 m. Wyniki badań nie wyjaśniły sposobu chowania zmarłych – nie natrafiono na ślady szkieletów, ani też jamy grobowej. Nie jest wykluczone, że zarejestrowany pod warstwą nasypową poziom siwo-białego piasku z licznymi węgielkami drzewnymi to poziom pierwotnego humusu, na którym dokonywane były ewentualne obrzędy pogrzebowe (ciałopalenie?). Kurhan nr 1 usytuowany jest w grupie 6 kurhanów we wschodniej części cmentarzyska. Kurhan nr 2 znajduje się we wschodniej części cmentarzyska. Kurhan nr 3-6 posiadają kształt owalny, posiadają wymiary 9 x 6 m i wysokość 80 cm. Kurhan nr 7 to największy obiekt na cmentarzysku, ma kształt kolisty, średnicę ok. 13 m i wysokość około 1 m. Oddalony jest od grupy 6 kopców o około 160 m w kierunku wschodnim. Kurhan nr 8 położony w odległości około 15 m na północ od kurhanu nr 7, jest silnie rozsunięty i słabo widoczny w podszyciu leśnym. Kurhan nr 9 jest najbardziej wysunięty na północ ze wszystkich obiektów na cmentarzysku. Ma kształt okrągły, średnicę ok. 13 m i wysokość około 1 m.

Wyniki badań: Badany wykopaliskowo kurhan nr 6 zawierał drobne węgle drzewne, fragmenty ceramiki naczyniowej (w tym w całości zrekonstruowane pojedyncze naczynie esowate z ornamentem listwy żeberkowej). W czasie badań powierzchniowych AZP nie znaleziono zabytków ruchomych na powierzchni kopców. Ustalona chronologia kurhanu: kultura trzciniecka (II okres epoki brązu)

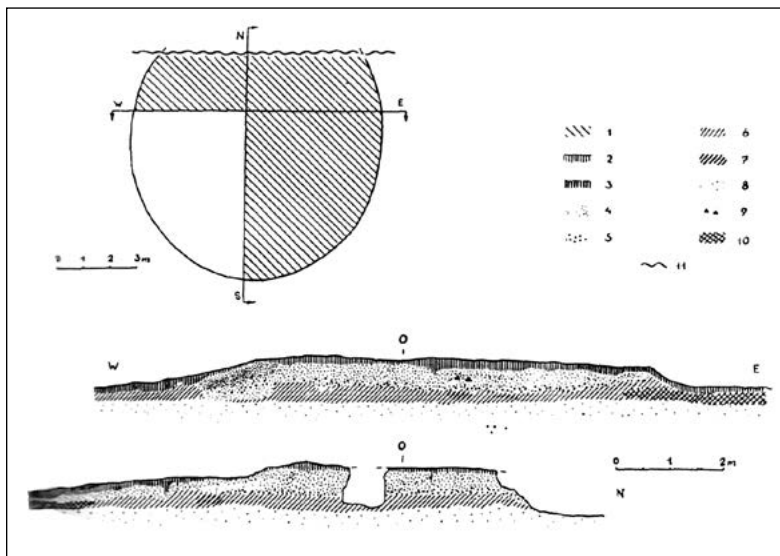
- literatura, źródło: J. Machnik, *Archeologiczne badania powierzchniowe w południowej Lubelszczyźnie*, „Sprawozdania Archeologiczne”, 1957, t. VII, s. 63-72; J. Machnik, *Kurhan kultury trzcinieckiej z Dominikanówki*, *porv. Zamość*, „Materiały Archeologiczne”, t. II, 1960, s. 79-83; karta ewidencyjna AZP A. Zakościelna, 1984 r.

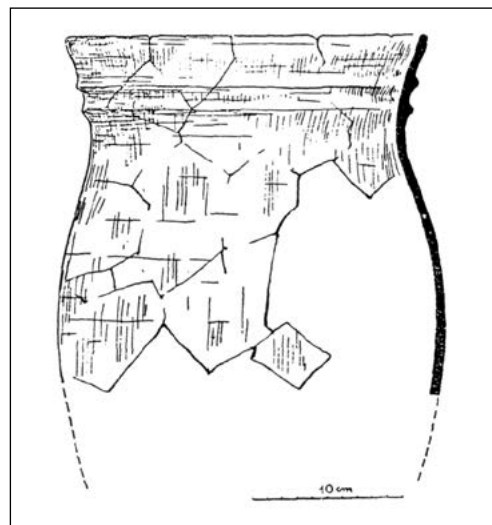
Fot. 4 Dominikanówka, gm. Krasno-
bród. stan. AZP nr 92-88/1-1 (Kat.
21). Widok na kopiec nr 7, fot. W. Ko-
man

Ryc. 1 Dominikanówka, gm. Krasnobród.
stan. AZP nr 92-88/1-1 (Kat. 9). Lokalizacja
cmentarzyska kurhanowego na tle mapy topo-
graficznej zestawionej z NMT (źródło: dane
GUGiK), oprac. G. Mączka

Ryc. 2 Dominikanówka, gm. Krasnobród. stan. AZP nr 92-88/1-1. Schematyczny rysunek badanego wykopaliskowo kurhanu nr 6, wg J. Machnika 1960

Ryc. 3 Dominikanówka, gm. Krasnobród. stan. AZP nr 92-88/1-1. 5 Naczynie odkryte w kurhanie nr 6, wg J. Machnika 1960

22. DOMINIKANÓWKA, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 92-88/2-2
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: kopiec, cmentarzysko kurhanowe – zniszczone
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Pojedynczy kopiec – obecnie już całkowicie niedostrzegalny w terenie – znajduje się na wschodnim skraju wsi, ok. 300 m na północ od drogi wyjazdowej do Niemirówka, w dolinie bezimiennego ciekującego do rzeki Wieprz. Miejsce lokalizacji kurhanu nosi lokalną nazwę „Mogiłki”. Kopiec jest prawdopodobnie pozostałością cmentarzyska składającego się prawdopodobnie z 4 kurhanów. Zachowany nasyp kopca dostrzegalny był w czasie prospekcji terenowej J. Machnika w połowie lat 50-tych XX w. Posiadał średnicę 15 m, wysokość ok. 2 m. Do początku lat 50-tych XX obok znajdował się jeszcze jeden kopiec, rozebrany na materiał do budowy grobli. Głęboka orka spowodowała, że do chwili obecnej został całkowicie zniwelowany również pierwszy kopiec. W trakcie wybierania ziemi na budowę grobli z nieistniejącego już kurhanu, znaleziono fragmenty kości i ceramiki. W czasie prospekcji terenowej J. Machnika natrafiono na powierzchni pola, w miejscu, gdzie znajdował się nasyp zniszczonego kurhanu oraz w najbliższym otoczeniu, fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych, a także ceramikę pradziejową,

chronologicznie bliżej nieokreśloną. W trakcie regularnych badań powierzchniowych AZP znaleziono na stanowisku fragment ceramiki naczyniowej kultury trzcinieckiej. Przyjmuje się, że kopiec (cmentarzysko?) należy identyfikować z epoką brązu lub okresem wczesnego średniowiecza.

Nasypy kopców, zapewne całkowicie zniszczone w wyniku orki, nie są dostrzegalne w terenie i na cyfrowym modelu terenu uzyskanych na podstawie skanowania lotniczego.

- literatura, źródło: J. Machnik, *Archeologiczne badania powierzchniowe w południowej Lubelszczyźnie*, „Sprawozdania Archeologiczne”, 1957, t. VII, 66-67: karta ewidencyjna AZP A. Zakościelna 1984 r

23. DYŁE, gm. BIŁGORAJ, pow. biłgorajski

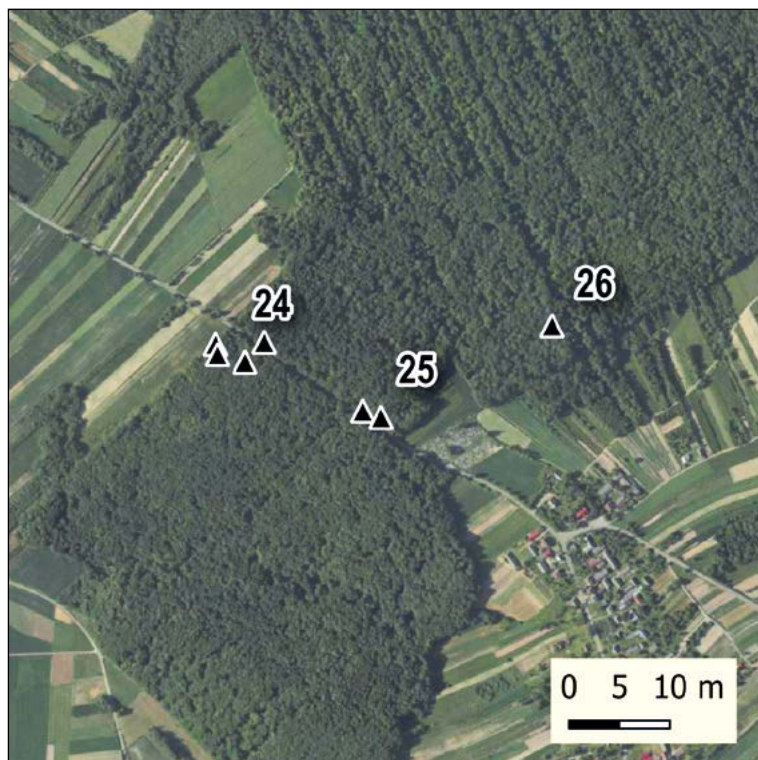
- nr stanowiska AZP: 91-84/32-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 kopce – domniemane kurhany. Oba kopce posiadają duże rozmiary – (szer. podstawy > 20 m). Stanowisko znajduje się na terenie lasów prywatnych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

24. GILÓW, gm. Goraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 87-83/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- wg autorów AZP – 3 kopce 1,6-1,2 x 12-15 m, KCS?
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź, W. Koman, 1999; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

Fot. 5 Gilów, gm. Goraj, stan. AZP nr 87-83/1-1. Widok na jedn z kopców. fot. E. Prusicka

Ryc. 4 Stanwoiska kurhanowe na terenie m. Gilów, gm. Turobin na tle ortofotompy (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

25. GILÓW, gm. Goraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 87-83/2-2
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko położone w lesie, blisko drogi asfaltowej. W jego granicach dostrzec można 2 czytelne duże kopce. Wymiary nasypów: wys. ok. 0,7 m, szer. podstaw ok. 20-23 m. Chronologia cmentarzyska nieustalona
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź, W. Koman, 1999; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

26. GILÓW, gm. Goraj, pow. biłgorajski

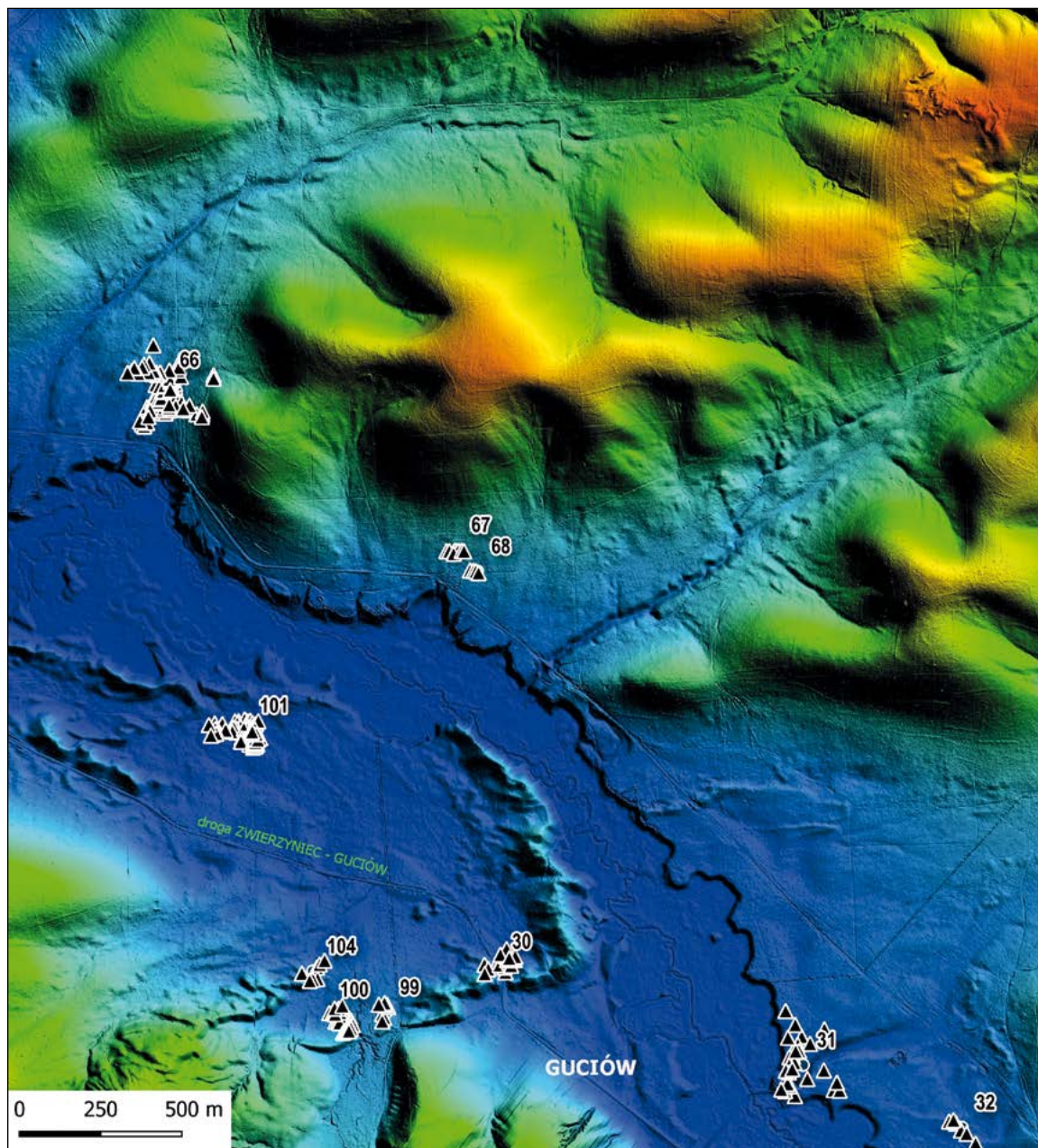
- nr stanowiska AZP: 87-83/3-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej:
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź, W. Koman, 1999; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

27. GÓRNIKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-87/11-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: domniemane cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 3 średniej wielkości (szer. podstawy między 10-20 m) kopce – domniemane kurhany
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

28. GÓRNIKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-87/12-5

Ryc. 5 Stanowiska kurhanowe na terenie m. Guciów, Obroc i Kosobudy, gm. Zwierzyniec na tle NMT
(źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Średniej wielkości (szer. podstawy ok. 16 m), nasyp kopca został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT)
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

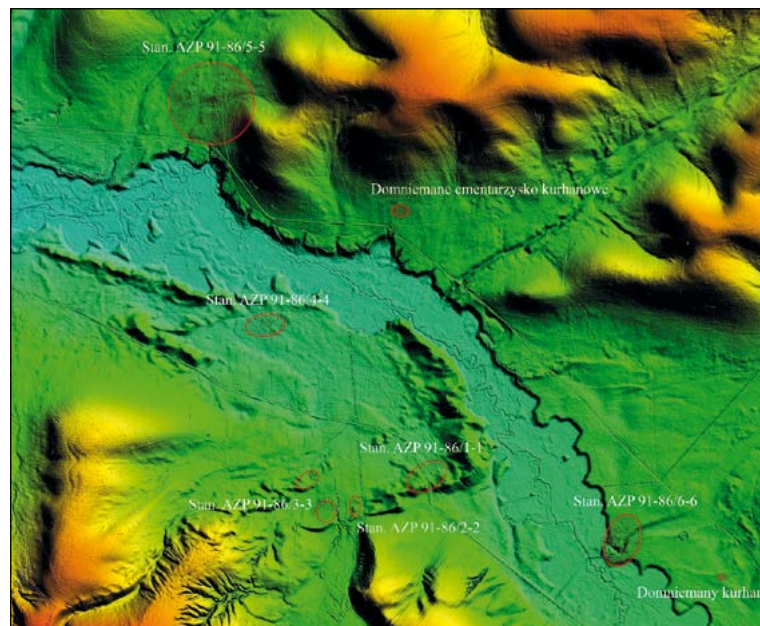
29. GÓRNIKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/54-3
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: domniemane cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 4 kopce – domniemane kurhany. Nasypy posiadają średnie lub niewielkie rozmiary (szer. podstawy między 8-12 m). Stanowisko znajduje się na terenie lasów prywatnych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

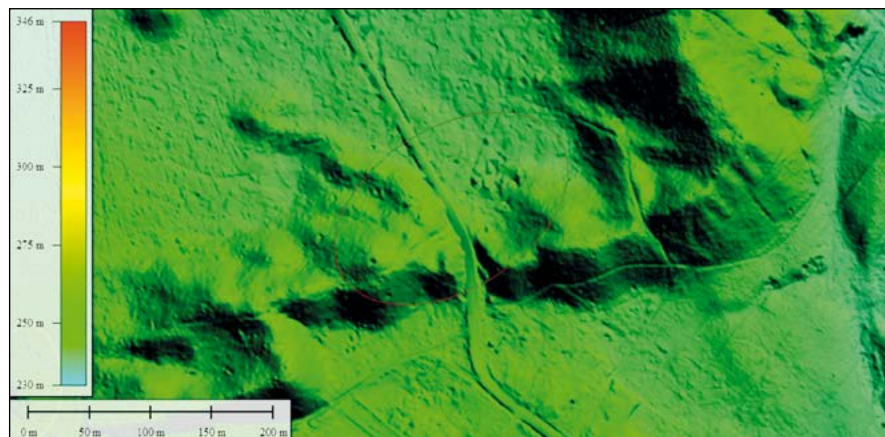
30. GUCIÓW, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek wpisany do rejestru zabytków po nr C/100
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Wczesnośredniowieczny kompleks osadniczy w Guciowie, gm. Zwierzyniec, położony w dolinie rzeki Wieprz, należy do największych na obszarze Rostocza. Składa się on z grodziska – położonego na wzgórzu zwanym „Monastyr”, 3 osad oraz 8 cmentarzysk kurhanowych liczących od pojedynczych kopców, po zgrupowanie liczące przeszło 100 nasypów (por. J. Kuśnierz, A. Urbański 2008; M. Florek 2018, s. 94). Stanowisko położone jest na terenie Rostoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.
Po raz pierwszy grodzisko oraz kurhany w Guciowie zostały wspomniane przez Miłkołaja Stworzyńskiego, archiwistę Ordynacji Zamojskich w 1834 r. (J. Gurba, R. Or-

łowski 1956, s. 69-70). W 1955 r. na wniosek konserwatora zabytków sporządzono plany hipsometryczne 4 cmentarzysk kurhanowych w Guciowie. W roku 1972 r. został wykonany plan największego zgrupowania kurhanów oznaczonego jako stanowisko nr 5 (H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 116, 119, 120, ryc. 4, 8, 10, 15; Taż 1975, s. 80-91). Pierwsze badania sondażowe – po jednym nasypie w 5 grupach kurhanów – zostały przeprowadzone w roku 1959 przez J. Machnika oraz A. Kulczycką – Leciejewiczową (J. Kuśnierz, A. Urbański 2008, s. 304). Kolejne badania na stan. nr 5 zostały podjęte w 1952 r. przez H. Zoll-Adamikową oraz S. Alfawicką. Stanowisko nr 6 badane było przez R. Rogozińską-Goszczyńską oraz omówione przez H. Zoll-Adamikową (1975, s. 89-91). W ostatnim czasie wyniki tych badań zostały opracowane w formie monografii (J. Górski, A. Tyniec i inni. 2018). W roku 1983 i 1999 na cmentarzyskach badania powierzchniowe w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski prowadziła H. Wróbel. W 2005 r. szczegółowej inwentaryzacji poddano wszystkie grupy kurhanów w Guciowie (E. Prusicka-Kołcon, 2005). Grupa kurhanów określona jako stan. nr 1 – liczy 21 nasypów rozlokowanych na obszarze ok. 1,5 ha (Ryc. 2-3). Zajmuje ona kulminację oraz podstawę piaszczystej wydmy położonej ok. 100 m na zachód od zabudowań wsi Guciów. Fragment lasu, na którym jest położona, nosi lokalną nazwę „Półsażek” (H. Zoll-Adamikowa, 1975, s. 80). Obszar cmentarzyska przecina asfaltowa droga biegnąca do Zwierzyńca. 18 kurhanów położonych jest po północnej stronie drogi, zaś 3 po południowej. Średnica kopców wynosi 7-8 m, zaś wysokość sięga 70 cm.

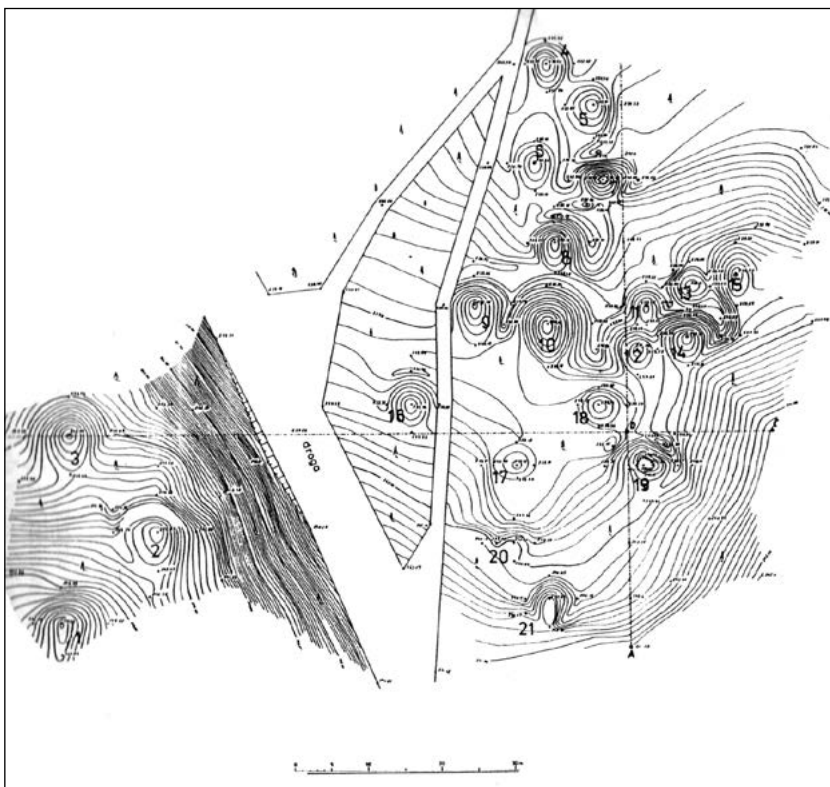

Ryc. 6 Wczesnośredniowieczne cmentarzyska kurhanowe na tle NMT, związane z kompleksem osadniczym w Gucio (ob. w m. Guciów, Kosobudy i Obroc, gm. Zwierzyńiec), oprac. Ł. Miechowicz

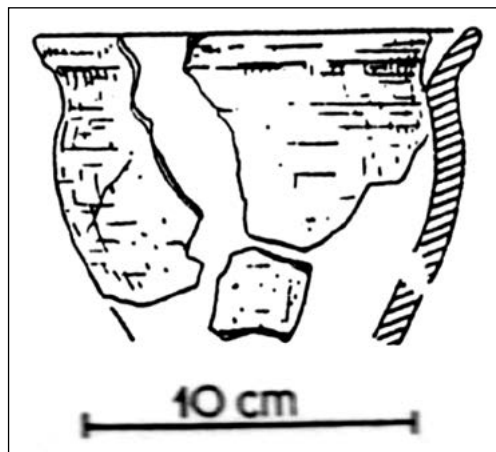

Ryc. 7 Obszar stanowiska nr AZP 91-86/1-1, na którym zidentyfikowano 21 nasypów kurhanowych, oprac. Ł. Miechowicz

Pracami wykopaliskowymi w roku 1959 i 1972 objęto jedynie jeden kurhan położony we wschodniej części cmentarzyska, oznaczony nr 11. Został on przebadany częściowo (ćwiartka NW oraz fragment ćwiartki SE)¹. Średnica kurhanu przed rozpoczęciem badań sięgała 6 m, zaś wysokość 0,8 m. Od strony zachodniej zaobserwowano rów przykurhanowy. Kurhan tworzyły 4 warstwy, u jego podstawy zanotowano cienką warstwę spalenizny (H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 121, ryc. 5) (Ryc. 5). W ćwiartce NW przy krawędzi rowu przykurhanowego odkryto ślady po 2 słupach oraz skupisko przepalonych szczątków kostnych. Kolejne kości oraz fragmenty naczyń glinianych uchwycono w wypełniku rowu przykurhanowego (ryc. 4). W części SE kurhanu, w warstwie nasypu znaleziono fragment nieokreślonego przedmiotu metalowego. Chronologię kurhanu ustalono na VII/VIII-X/XI w. (H. Zoll-Adamikowa 1975, s. 81-82).

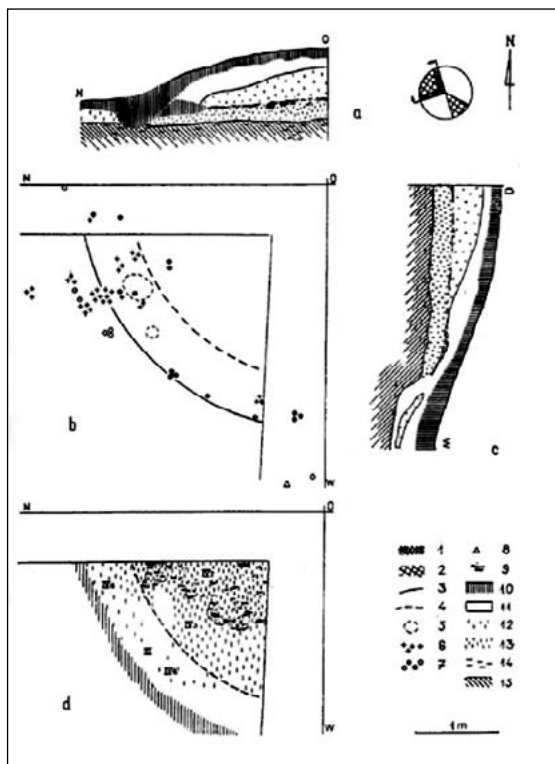

Ryc. 8 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/1-1. Plan sytuacyjno-wysokościowy cmentarzyska kurhanowego. wg. H. Zoll-Adamikowej 1974

Ryc. 9. Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/1-1. Fragmenty naczynia glinianego odkryte podczas badań wykopaliskowych kurhanu nr 11, wg. H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 125, ryc. 7d

¹ Badania J. Machnika oraz A. Kulczyckiej-Leciejewiczowej w 1959 r. oraz H. Zoll-Adamikowej i S. Alfawickiej w 1972 r.

Ryc. 10 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/1-1. Plan oraz przekrój badanej części kurhanu nr 11, (wg H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 122, ryc. 6).

Fot. 6 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/1-1. Widok na stanowisko, fot. W. Koman

Fot. 7 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/1-1. Widok na stanowisko, fot. W. Koman

- literatura, źródło: Górski J., Tyniec A. i inni, 2018 *Fenomen miejsca. Nekropola kurhanowa z neolitu, epoki brązu i wczesnego średniowiecza w Guciowie, pow. Zamojski*, Kraków; Gurba J., Orłowski R., 1956 *Mikołaj Stworzyński – nieznanymy inwentaryzator grodzisk południowej Lubelszczyzny z początków XIX w.*, Wiadomości Archeologiczne, t. 23, s. 69-70; Florek M., 2018, *Grody plemienne południowej Lubelszczyzny*, [w:] *Grody z okresu plemiennego na Lubelszczyźnie*, red. E. Banasiewicz-Szykuła, Lublin, s. 71-123; Kuśnierz J., Urbański A., 2008 *Badania archeologiczne w obrębie wczesnośredniowiecznego kompleksu osadniczego w Guciowie na Rostoczu (pow. Zamość, woj. Lubelskie)*, Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині, Т. 12, s. 304-315; Prusicka-Kolcon E., 2005 *Inwentaryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość; Zoll-Adamikowa H., 1974, *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, T. XXVI, s. 115-169; 1975 *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz. I. Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

31. GUCIÓW, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/6-6
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6, 11
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
 Pole kurhanowe położone jest na zwydmionej prawobrzeżnej terasie nadzalewowej górnego Wieprza. Zajmuje ono powierzchnię około 4 ha. Na planach sytuacyjnych sporządzonych w początkach lat 60. ubiegłego wieku zaznaczono przeszło 60 rysujących się w terenie wyniosłości – kurhanów i domniemyanych kurhanów (niewykluczone, że w liczbie tej znajdowały się formy naturalne, tj. niewielkie wydmy), gęsto rozmieszczonych w przestrzeni stanowiska. Dzisiaj nie można już zweryfikować pierwotnej ich liczby, gdyż teren ten został silnie przetworzony wskutek gospodarki rolnej, a część przestrzeni uległa dewastacji podczas budowy umocnień podczas I wojny światowej. Obecnie obszar stanowiska jest zalesiony. Tutejsze kopce należą do niewielkich. Ich średnice wynoszą od 7-8 do 10-11 m, a wysokość maksymalnie do 1 m. W większości przypadków nasypy otoczone są wyraźnymi rowkami.
 Kurhany guciowskie odnotowano już w pierwszej połowie XIX stulecia. W latach 50. podejmowano próby ich inwentaryzacji i weryfikacji powierzchniowych. Badania wykopaliskowe na stanowisku 6 w latach 1959-1965 przeprowadziła, z ramienia Muzeum Archeologicznego w Krakowie, Renata Rogozińska-Goszczyńska. Objęły one 30 obiektów, w tym – jak sądzi się obecnie w oparciu o zachowaną dokumentację i materiały zabytkowe – 14 kurhanów i 16 wydmy lub kopców nie rozpoznanych w całości. Jeden kopiec

(nr XXXI) przebadany został w roku 2019 i 2021. Badania te miały charakter weryfikacyjny, a przeprowadzili je Jacek Górski i Mikołaj Orzechowski z Muzeum Archeologicznego w Krakowie wraz z Haliną Taras z Instytutu Archeologii UMCS w Lublinie.

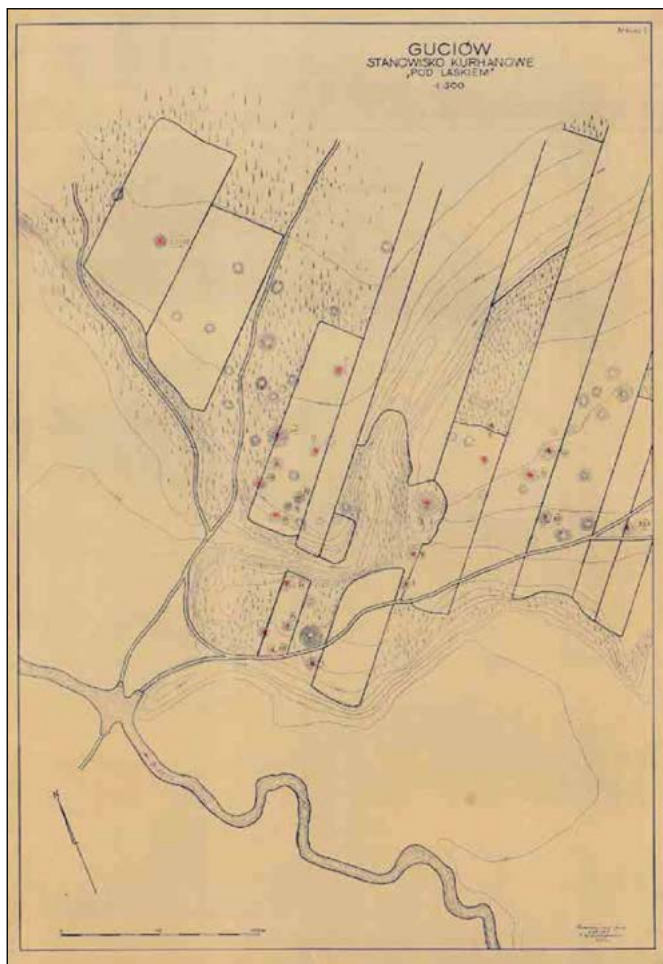
Cmentarzysko założono przypuszczalnie w połowie III tys. p.Ch., pierwsze kopce usypała ludność eneolitycznej kultury ceramiki sznurowej. Z tą fazą nekropoli wiązą się dwa spośród przebadanych obiektów (nr I i IX). Większość rozpoznanych kopców powstała jednak około 3500 tys. lat temu, w starszej fazie epoki brązu. Groby te związane są ze społecznością kultury trzcinieckiej, która stosowała równoległe dwa rytuały pogrzebowe – inhumację i kremację. Obie formy pochówków potwierdzono na tym stanowisku. W trakcie badań pozyskano interesujące zabytki ruchome, głównie ceramiczne (fragmenty naczyń i przedmioty związane z obróbką włókna – przęśliki i ciężarki tkackie), a także wyroby krzemienne.

Nasypy niektórych kurhanów trzcinieckich posłużyły następnie do celów grzebalnych ludności wczesnosłowiańskiej we wczesnym średniowieczu. Były to najczęściej pochówki ciałopalne jamowe i popielnicowe – nakurhanowe lub wkopywane dość płytko w górne partie nasypów. Tylko jeden spośród przebadanych kurhanów (nr XIX) usypało we wczesnym średniowieczu. W tym przypadku spalone szczątki zmarłego złożono przypuszczalnie w prostokątnej jamie, przykrytej następnie nasypem ziemnym (pochówek podkurhanowy). Wczesnośredniowieczna faza cmentarzyska w Guciowie, stan. 6 wchodzi w obręb szerszego zespołu osadniczego, ujawnionego w tej części Roztocza Środkowego, składającego się z grodziska (Guciów, stan. 7), osad otwartych oraz kilku cmentarzysk kurhanowych, położonych po obu stronach Wieprza (Guciów, stan. 1-6), które datowane są w przedziale od VII/VIII do połowy X w.

Stanowisko położone jest na terenie prywatnych leśnych działek i dostęp do niego jest nieograniczony.

- literatura, źródło: Rogozińska R., *Sprawozdanie z badań kurhanów trzcinieckich w Guciowie*, porw. Zamość, Sprawozdania Archeologiczne, Tom XIII, 1961, s. 45-50; Rogozińska R., *Sprawozdanie z badań stanowisk kultury trzcinieckiej w Guciowie i Bondyrzu*, porw. Zamość, w 1961 roku, Sprawozdania Archeologiczne, Tom XV, 1961, s. 84-93; Rogozińska-Goszczyńska R. *Sprawozdanie z badań na cmentarzysku kurhanowym kultury trzcinieckiej w Guciowie*, porw. Zamość, w sezonie wykopaliskowym 1963, Sprawozdania Archeologiczne, Tom XVII, 1965, s. 93-98; Rogozińska-Goszczyńska R. *Sprawozdanie z badań cmentarzyska kurhanowego kultury trzcinieckiej w Guciowie*, porw. Zamość, w sezonie wykopaliskowym 1964 roku, Sprawozdania Archeologiczne, Tom XVIII, 1966, s. 51-55; Zoll-Adamikowa H., *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie*, porw. Zamość, Sprawozdania Archeologiczne, Tom XXVI, 1974, s. 115-170; Zoll-Adamikowa H., *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski, Cz. I, Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1975; Zoll-Adamikowa H., *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski, Cz. II, Analiza. Wnioski*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1979; Górski J.,

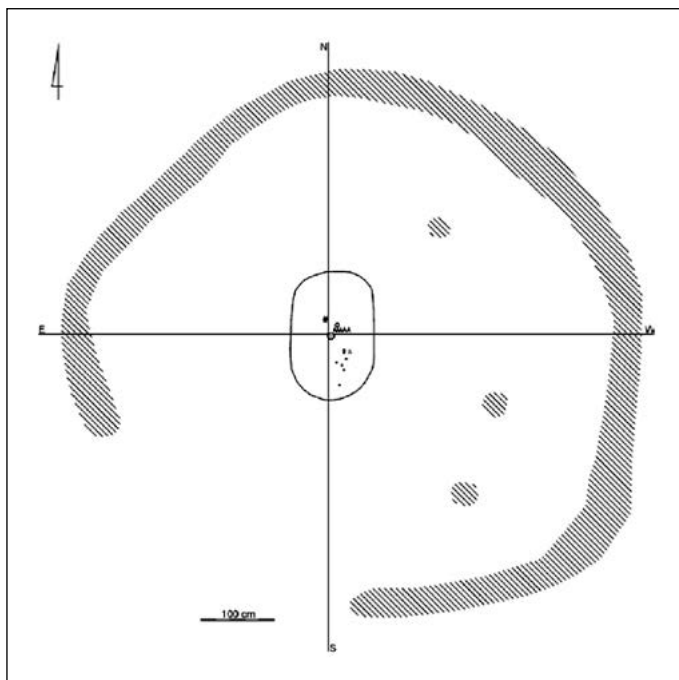
Tyniec A., *Fenomen miejsca. Nekropolia kurhanowa z neolitu, epoki brązu i wczesnego średniowiecza w Guciowie, pow. zamojski*, Kraków 2018 [Biblioteka Muzeum Archeologicznego w Krakowie, Tom VI].

Ryc. 11 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Plan cmentarzyska kurhanowego wykonany przez T. Wenhrynowicza w 1961 r. (wg J. Górski, A. Tyniec 2018)

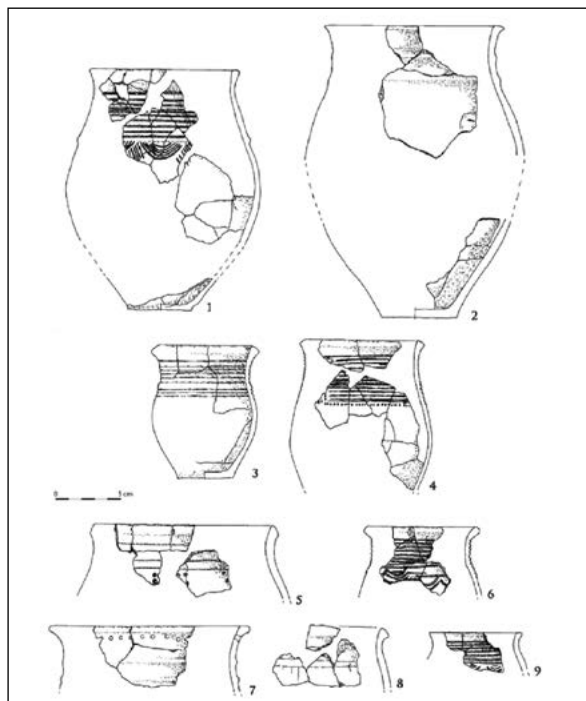
Fot. 8 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Widok na jeden nasypów na cmentarzysku, fot. W. Koman

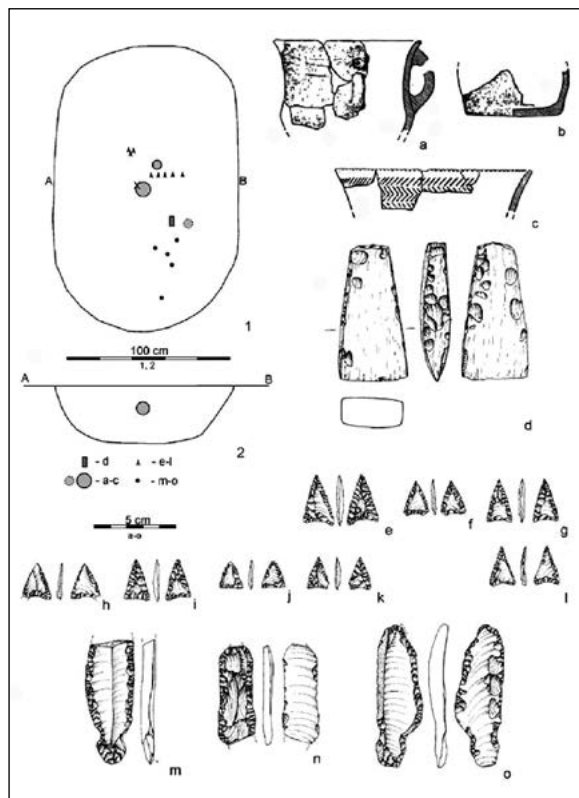
Ryc. 12 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Rzut poziomy obiektów z kurhanu IX: kultura ceramiki sznurowej (wg P. Jarosz 2018)

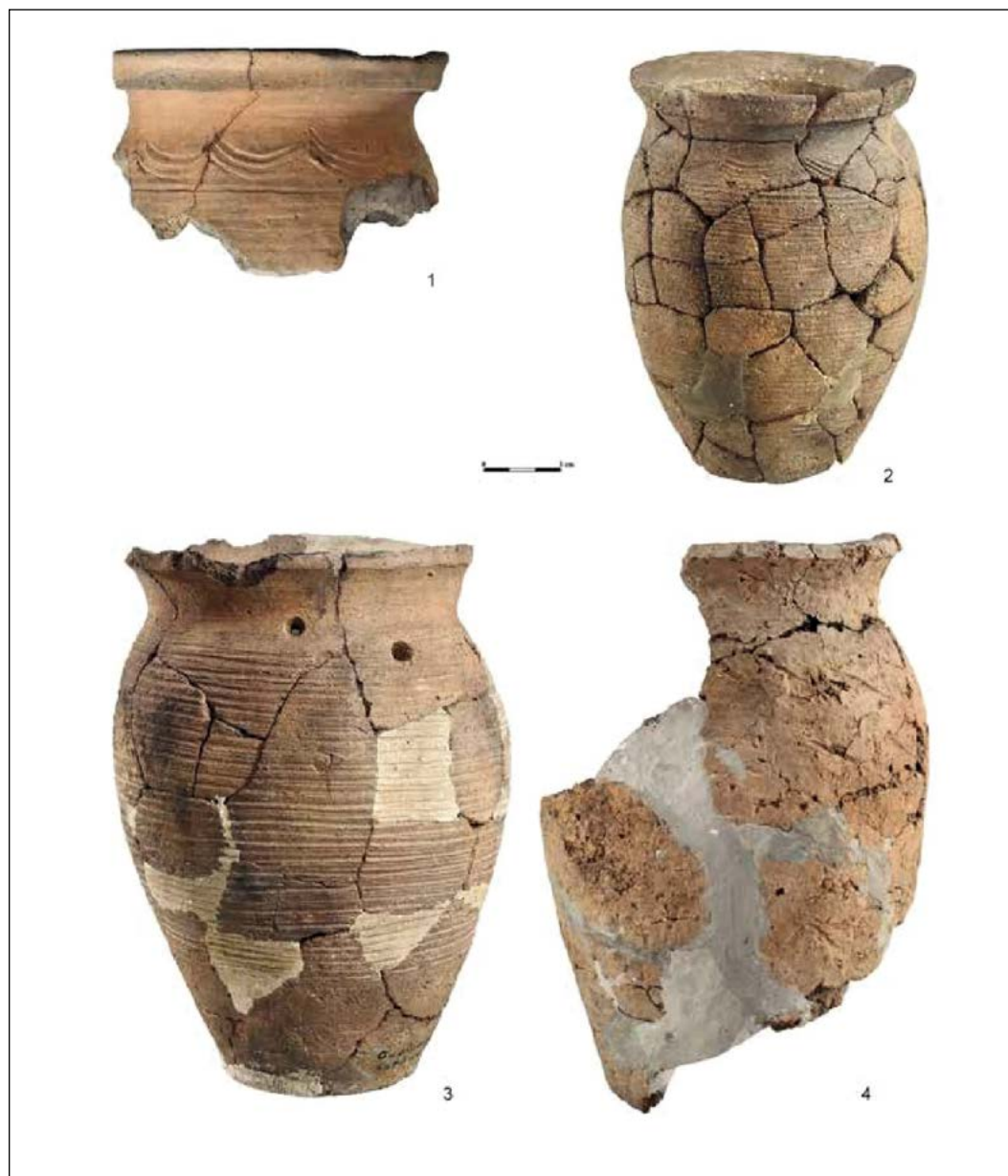
Fot. 9 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Eksploracja kurhanu w trakcie badań wykopaliskowych w 2019 r. fot. W. Koman

Ryc. 14 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Wybór ceramiki z kurhanu I kultury trzcinieckiej (wg J. Górski, A. Tyńnic 2018)

Ryc. 13 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Kurhan IX (kultura ceramiki sznurowej): centralna jama grobowa oraz wyposażenie grobowe (wg P. Jarosz 2018)

Ryc. 15 Guciów, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/6-6. Wczesnośredniowieczne naczynia z kurhanów VI (2), VII (1) i XXI (3, 4). wg J. Górski, A. Tyniec 2018

32. GUCIÓW, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 93-87/11-11
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP H. Wróbel, 1989

33. HOSZNIA ABRAMOWSKA, gm. Goraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 88-83/10-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania ratownicze
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4, Ryc. 16
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko położone na sfałdowanym, stosunkowo stromym stoku suchej doliny, w obrębie Roztocza Gorajskiego. Badania powierzchniowe wykazały obecność pozostałości domniemanych kopców ziemnych, bardzo zniwelowanych. Podczas badań powierzchniowych zarejestrowano 2 fr. ceramiki oraz fragment spalonej kości ludzkiej(?). W celu weryfikacji odkrycia w 2000 r. przeprowadzono ratownicze badania wykopaliskowe. Przebadano wszystkie trzy kurhany sondażowo (po 1 ćwiartce).

Kopiec 1 (pozostałości), zarejestrowano jako czarną, niezbyt regularną plamę, kształtem zbliżonym do owalnego, o średnicy ok. 10 x 12 m. Według badań wykopaliskowych pierwotnie kurhan posiadał ok 9 m średnicy. W centralnej części kopca zarejestrowano domniemaną jamę grobową o wymiarach 160 x 85 cm i gł. ok. 30 cm. Kopiec 2 (pozostałości) zarejestrowano jako czarną, niezbyt regularną plamę, kształtem zbliżonym do owalnego, o średnicy ok. 9 x 11 m. Według badań wykopaliskowych pierwotnie kurhan posiadał ok. 8 m średnicy. Kopiec 3 (pozostałości), zarejestrowano jako czarną, niezbyt regularną plamę, kształtem zbliżoną do owalnego, o średnicy ok. 8 x 10 m. Według badań wykopaliskowych pierwotnie kurhan posiadał ok. 8 m średnicy. Zarejestrowano niewielką jamę gospodarczą? o wymiarach 95 x 55 cm i gł. 15 cm. We wszystkich trzech kurhanach nie zarejestrowano żadnego materiału ruchomego. Według prowadzących wykopaliska badaczy stanowisko identyfikować można z neolityczną kulturą ceramiki sznurowej.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, Z. Wichrowski 1999 r., Bagińska, J. Niedźwiedź, *Dokumentacja archeologicznych sondażowych badań wykopaliskowych na zniszczonych kurhanach w Hoszni Abramowskiej na stan. 1, gm. Goraj*, Zamość 2000, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

Fot. 10 Hosznia Abramowska, gm. Goraj, stan. AZP nr 88-83/10-1. Pozostałości kopca nr 1. fot. E. Prusicka

Ryc. 16 Hosznia Abramowska, gm. Goraj, stan. AZP nr 88-83/10-1. Fragment planu sytuacyjno-wysokościowego cmentarzyska (wg. J. Niedźwiedź, 2005)

34. HOSZNIA ABRAMOWSKA (d. Chłopków), gm. Goraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 88-83/11-2
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – zniszczone
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W trakcie prospekcji terenowych na północno-wschodnim stoku jednego ze wzniesień dostrzeżono 2 kopce ziemne. Z powierzchni gruntu pozyskano fragment ceramiki i odlupek z siekiery krzemiennej (krzemień świciechowski). Artefakty określono jako przynależne do neolitycznej kultury ceramiki sznurowej. Analiza danych pochodzących ze skaningu lotniczego nie potwierdziła manifestujących się w krajobrazie pozostałości nasypów. Istnieje przypuszczenie, że nasypy kopców zostały zniszczone w wyniku orki.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP Z. Wichrowski 1999 r., Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

35. HOSZNIA ABRAMOWSKA, gm. Goraj, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec położony na północnym stoku lessowego wzniesienia usytuowanego w obrębie Roztocza Zachodniego. Teren, na którym znajduje się kopiec ma charakter rolny. Sam kopiec usytuowany jest pomiędzy polami ornymi. Obiekt odkryty został na podstawie analizy obrazów numerycznego modelu terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Niewielki kopiec posiada szerokość podstawy ok. 10-11 m.

36. HUTA SZUMY, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-88/31-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

37. HUTKI NAMULE, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 92-87/43-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe

- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pole kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 średniej wielkości kopce – domniemane kurhany. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

38. HUTKÓW (d. Dominikanówka), gm. Krasnobród, pow. zamojski

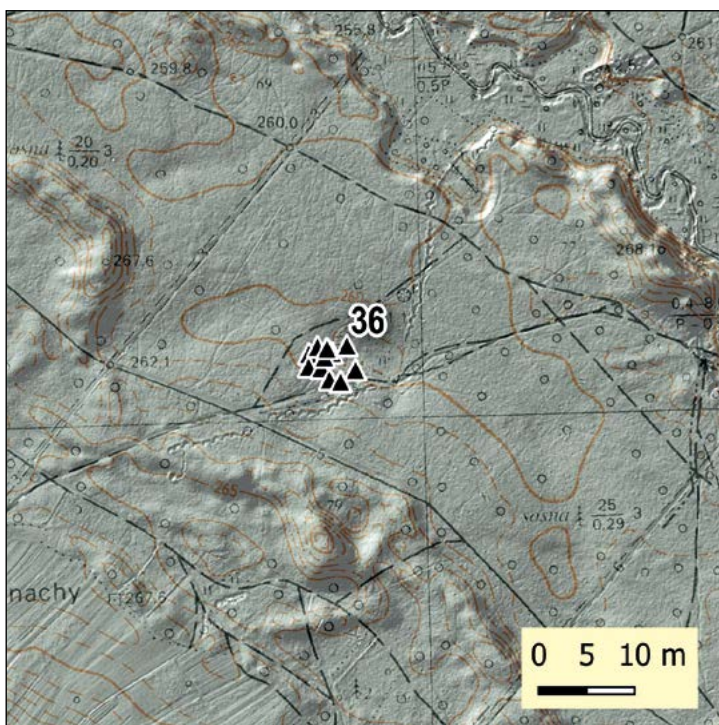
- nr stanowiska AZP: 92-88/33-13
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej:
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: Kurhany usytuowane na niewielkim wyniesieniu dna doliny rzeki Wieprz. 3 kopce ziemne – regularne koliste zarysy podstawy nasypy porośnięte drzewami i poszyciem leśnym:
kurhan nr 1 – wysokość ok. 1 m i średnicy ok. 10 m;
kurhan nr 2 – wysokość ok. 0,9 m i średnicy ok. 9m
kurhan nr 3 – wysokość ok. 1,3m i średnicy ok. 12m;
wstępna datacja badacza – epoka brązu, kultur trzciniecka
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2011

Fot. 11 Hutków, gm. Krasnobród, stan. AZP nr 92-88/33-13. Widok na stanowisko. fot. W. Koman

Fot. 12 Hutków, gm. Krasno-
bród, stan. AZP nr 92-88/34-
14. Widok na stanowisko. fot.
M. Gałan

Ryc. 18 Hutków, gm. Krasno-
bród, stan. AZP nr 92-88/34-
14. Lokalizacja cmentarzyska kurha-
nowego na tle mapy topograficznej zestawionej
z NMT (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

40. HUTKÓW (d. Dominikanówka), gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 92-88/35-15
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: domniemany kopiec, w lesie, silnie wypłaszczony, usytuowany na wyniesieniu w dolinie rzeki Wieprz
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2011

41. HUTKÓW (d. Dominikanówka), gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 92-88/36-16
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Domniemane cmentarzysko składające się z 6 (9?) różnej wielkości kopców, w lesie. Nasypy pod względem wysokości niewielkie i silnie wypłaszczone. Stanowisko usytuowane jest wokół oczka wodnego na niewielkim wyniesieniu w dolinie rzeki Wieprz. Istnieje też podejrzenie, że to skupisko dawnych mielerzy. Podobne i licznie występujące pozostałości mielerzy dostrzegalne są w pobliżu
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2011

42. JACNIA, gm. Adamów, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-87/25-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko położone w lesie, w dolinie rzeki Jacynki. Skupisko 3 (4?) niewielkich kopców. Jeden został poważnie uszkodzony podczas budowy rowu. Przecięte drogą asfaltową stanowisko znajduje się na gruntach leśnych stanowiących własność prywatną oraz Lasów Państwowych
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP H. Taras, 2001

43. JARCZÓW, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-91/69-14
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe

- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano skupisko 3 niewielkich kopców – domniemanych kurhanów. Stanowisko znajduje się na gruntach leśnych stanowiących własność Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

44. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/14-7
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Grupa 3 lub 4 obiektów w formie pagórków zbliżonych do kopców. Stanowisko położone jest na terenie. Wszystkie posiadają kształt nieregularny, zbliżony do owalnego, o średnicy ok. 20-30 m. Analiza NMT poddaje w wątpliwość, że dostrzegalne w terenie formy zostały uformowane przez człowieka. Prawdopodobnie są to formy eoliczne uformowane przy krawędzi dużej wydmy.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2016

45. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/15-8
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: raczej forma naturalna
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

46. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/18-9
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

W trakcie prospekcji w granicach stanowiska zarejestrowano 8 czytelnych w terenie wyniosłości – domniemanych kurhanów. Niewykluczone, na co wskazuje analiza numerycznego modelu, że są to formy naturalne powstałe w wyniku przekształcenia powierzchni rozległej wydmy.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman, 2016

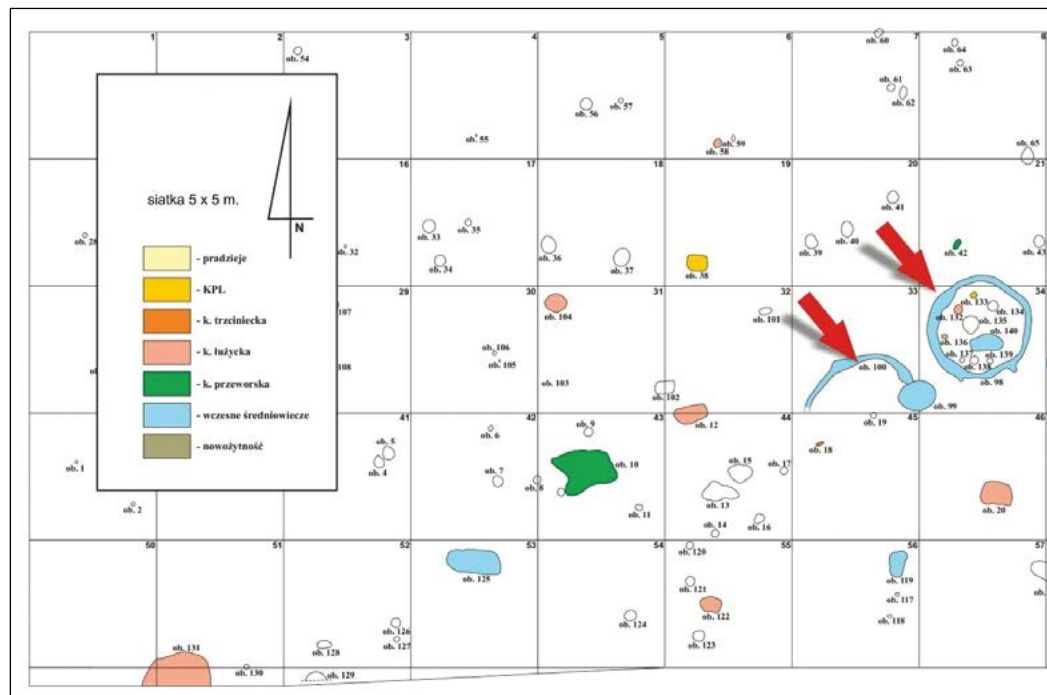

Fot. 13 Jeziernia, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 95-89/18-9. Widok na domniemne stanowisko kurhanowe. fot. W. Koman

47. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/58-5
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko zaewidencjonowane w 2008 r. W 2009-2010 badane wykopaliskowo przez Mieczysława Bienę i Marcina Juścinskiego. Odkryto wówczas ślady osadnictwa z późnego okresu rzymskiego, z wczesnego i późnego średniowiecza oraz nowożytności. W 2019 r. w związku z planowaną budową drogi ekspresowej – obwodnicy Tomaszowa Lubelskiego – stanowisko objęto badaniami ratowniczymi. Rezultatem badań było m.in. ustalenie przez prowadzącego badania Łukasza Pawłowskiego, na podstawie analizy form oraz relacji stratygraficznych z sąsiadującymi odsłoniętymi i datowanymi obiektami, że obiekty nr 98 i 100 można uznać za pozostałości zniszczonych kurhanów wczesnośredniowiecznych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP Ł. Wyszynski 2019, Ł. Pawłowski 2019, Ł. Pawłowski, *Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych stanowiska nr 5 w m. Jeziernia, gm. Tomaszów Lubelski, powiat tomaszowski, województwo lubelskie*

związanych z wykonaniem obwodnicy drogowej Tomaszowa Lubelskiego w ciągu drogi ekspresowej S-17, mps. archiwum WUOZ delegatura w Zamościu, 2019

Ryc. 19 Jezierzka, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 95-90/58-5. Badania wykopaliskowe w 2019 r. Rozplanowanie obiektów wraz z onaczeniem obiektów rozpoznanych jako pozostałości kurhanów (wg. Ł. Pawłowski, 2019)

48. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/62-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Informację o obecności zabytkowych kopców zgłosili służbom konserwatorskim pracownicy Nadleśnictwa Tomaszów. W trakcie konserwatorskich oględzin i weryfikacji doniesień okazało się, że część z wyróżnionych form to prawdopodobnie naturalne piaszczyste wzniesienia wydmore. Stanowisk zatem należy traktować jako niepewne

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2016

49. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/63-11
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: kilka pagórków, w formie zbliżonej do stożków, różnej wielkości. Analiza NMT sugeruje, że wyróżnione form to prawdopodobnie naturalne piaszczyste pochodzenia wydmowego
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2016

50. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/64-12
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: 3-4 obiekty w formie zbliżonej do stożków, różnej wielkości. Analiza NMT sugeruje, że wyróżnione formy to prawdopodobnie naturalne piaszczyste pochodzenia wydmowego
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2016

51. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/68-14
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzisko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano skupisko 3 rozstawionych na osi NS niewielkich kopców (szer. kolistych podstaw nasypów ok. 12-14 m) – domniemanych kurhanów. Stanowisko znajduje się na gruntach leśnych stanowiących własność Lasów Państwowych
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

52. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/69-16
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzisko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko znajduje się na gruntach leśnych. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zrejestrowano 2 czytelne w krajobrazie obiekty – domniemane kurhany. Większy posiada kolistą podstawę o szer. ok. 16 m, drugi jest zdecydowanie mniejszy szer. 9 m.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

53. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/70-15
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko znajduje się na terenie leśnym. W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 kopce – domniemane kurhany. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają średniej wielkości rozmiary (szer. podstawy 11-13 m). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

54. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/71-17
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nasyp został poważnie uszkodzony w wyniku eksploatacji biegnącej tutaj leśnej drogi.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

55. JEZIERNIA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

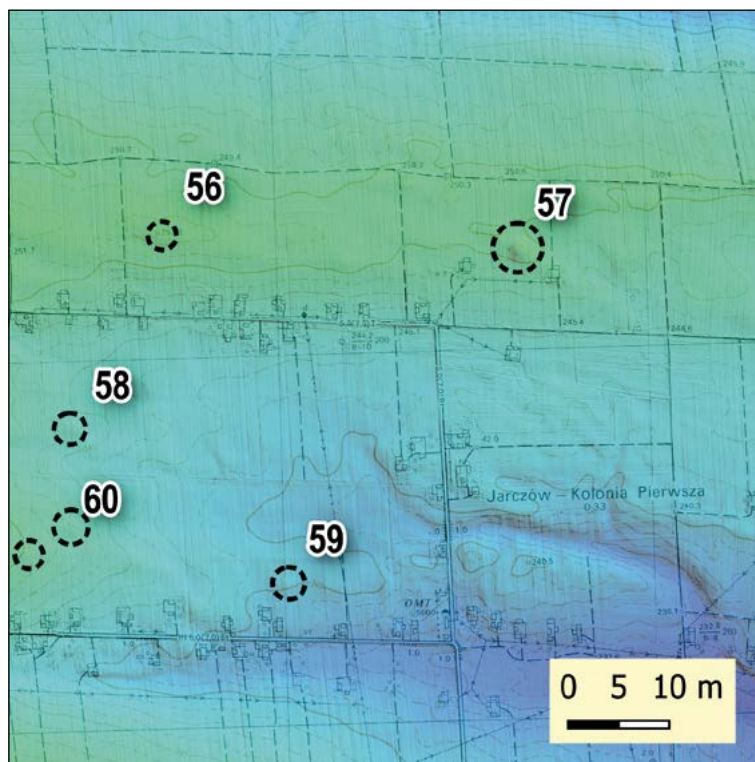
- nr stanowiska AZP: 95-90/72-18
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Usypany został na grzbiecie wydmowego pogórka. Średniej wielkości kopiec (szer. pod-

stawy ok. 16 m) został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

56. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-91/80-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan (uszkodzony)
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 20
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: prawdopodobnie nasyp rozorany, ciemna plama, KCS neolit? sznury
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, J. Kuśnierz, 1985, W. Koman, M. Skotniewski, 2011

Ryc. 20 Stanowiska kurhanowe na terenie m. Kolonia Jarczów I, gm. Jarczów – na tle mapy topograficznej zestawionej z NMT (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

57. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-91/81-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 20
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Bardzo duży, rozorany, lecz nadal czytelny w krajobrazie kopiec, na obszarze nadal eksploatowanym rolniczo. W miejscu kopca zarejestrowano też ciemniejszą, regularną plamę, kształtem zbliżonym do owalnego, o średnicy ok. 40 m. To zapewne pozostałości zniwelowanego nasypu. Obiekt dotychczas nie był badany archeologicznie. Chronologia kopca z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, J. Kuśnierz, 1985, W. Koman, 2011,

58. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan (uszkodzony)
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 20
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Wielkość i forma kopca bardzo podobna do stanowiska nr kat. 57. Słabo rysująca się, owalna w rzucie wyniosłość sugeruje istnienie rozoranego do podstawy dużego kopca, Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie uniemożliwia ustalenie chronologii obiektu.

59. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan (uszkodzony)
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 20

Fot. 14 Kolonia Jarczów I, gm. Jarczów. Widok panoramiczny na zniszczony nasyp kopca. fot. W. Koman

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- wielkość i forma bardzo podobna do stanowiska nr 126, zniszczony nasyp kopca

60. KOLONIA JARCZÓW I, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-91/126-13
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 20
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

W trakcie prospekcji konserwatorskiej w 1985 r. na stanowisku zaobserwowano niewielkie okrągławe wzniesienie o śred. ok. 20 m i wysokości ok. 0,2m. Czarne zabarwienie wyraźnie odcinające się od otoczenia świadczy, że jest to bardzo zniszczony kurhan. Natrafiona na 1 fr. kości (ludzkich ?) Na zachód od rozpoznanego zniszczonego nasypu, w odległości ok. 50 m dostrzeżono inną ciemną plamę na powierzchni pola, przypominającą wcześniej odkryty kurhan (kolisty kształt, czarniawo zabarwionej ziemi na tle zdecydowanie jaśniejszego, brunatnego otoczenia). Badacz sądził, że to zapewne drugi kurhan o całkowicie roзорanym nasypie. Oględziny w 2011 r. potwierdziły, że prawdopodobnie w granicach stanowiska znajdują się 2 silnie zniszczone roזורane kopce.

- karta ewidencyjna AZP, J. Kuśnierz, 1985, W. Koman, 2011

Fot. 15 Kolonia Jarczów I, gm. Jarczów. Widok na zniszczony nasyp kopca. fot. W. Koman

61. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-90/26-17
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko kurhanowe, o zachowanej własnej formie krajobrazowej, położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 4 różnej wielkości kopce – domniemane kurhany. Ich stan oceniono jako dobry. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

62. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/77-15
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki nasyp pojedynczego kopca został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Obiekt znajduje się na terenie Lasów Państwowych
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

63. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/78-16
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec – domniemany kurhan – znajduje się w lesie. Obiekt zarejestrowany na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT) Posiada niewielkie rozmiary: wys. 0.7 m, szer. kolistej podstawy: ok. 11 m.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

64. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/79-17
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
9 sąsiadujących ze sobą kopców o zachowanej własnej formie terenowej zostało odkrytych na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Pokryte leśnym poszyciem nasypy posiadają wysokość nieprzekraczającą 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 11-16 m. Obiekty znajdują się na terenie Lasów Państwowych
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

65. KORHYNIE, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

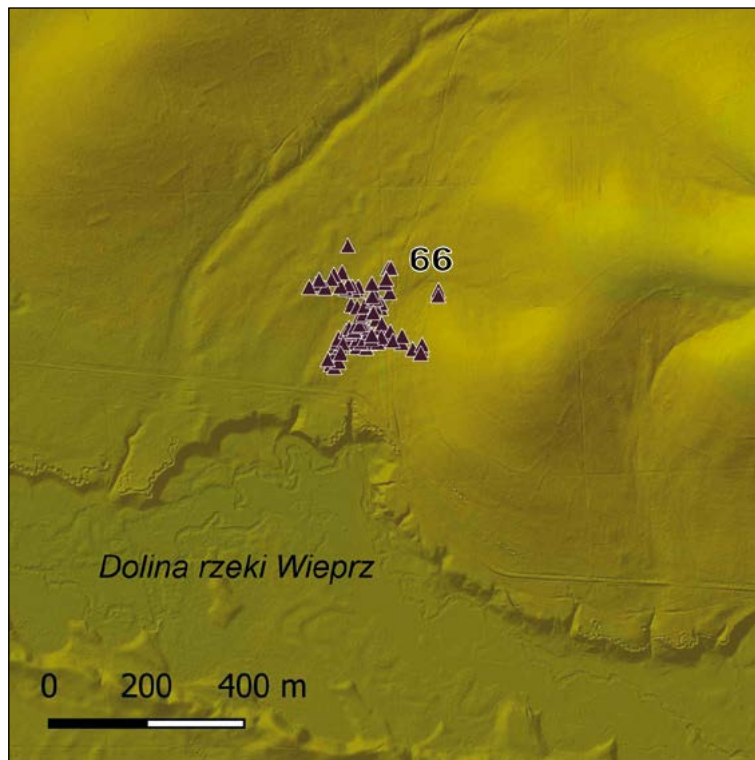
Pole kurhanowe położone na podmokłych terenach leśnych o lokalnej nazwie „Jacuchy”. Skupisko 8 niewielkich kurhanów (szer. podstaw: 6–8 m) usytuowane jest pomiędzy zabudowaniami wsi Żyłka (ok. 1,2 km) i wsi Żurawki (ok. 1,5 km) oraz w widłach rzek Źródło i Sołokija. Cmentarzysko odkryte zostało na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu.

66. KOSOBUDY(d. Guciów), gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/5-5
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod nr C/104 – pod nazwą GUCIÓW
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 7, 21
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

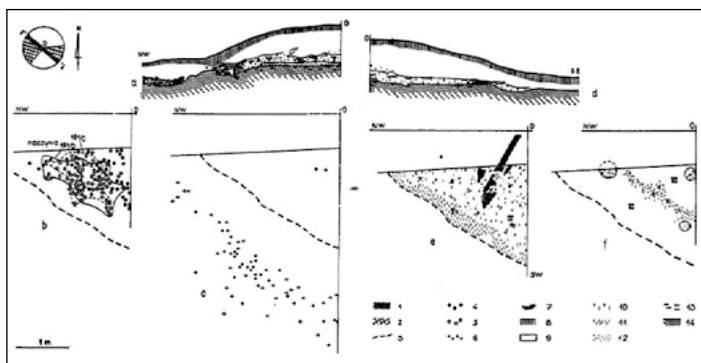
Stanowisko stanowi największe skupisko kurhanów związane z kompleksem osadniczym w Guciowie (obecnie na gruntach m. Guciów, Kosobudy i Obroczy), liczące 101 nasypów i zajmujące obszar ok. 5 ha. Część kopców posiada rzędowy układ. Zlokalizowane jest ono w lesie noszącym lokalną nazwę „Stoki” na prawobrzeżnej terasie nadzalewowej rzeki Wieprz. Średnica kopców sięga 8-10 m, zaś wysokość dochodzi do 1 m (E. Prusicka-Kołcon, 2005, s. 49-53).

Wykopaliskowo badany był jedynie 1 kurhan oznaczony nr 161. W 1959 r. nasyp kopca przecięto podłużnym przekopem o szerokości 70 cm, poprowadzonym przez środek kurhanu wzdłuż linii NW-SE. W 1972 r. zbadało ćwiartkę W oraz płaszcz zewnętrzny fragmentu ćwiartki E (H. Zoll-Adamikowa 1974,

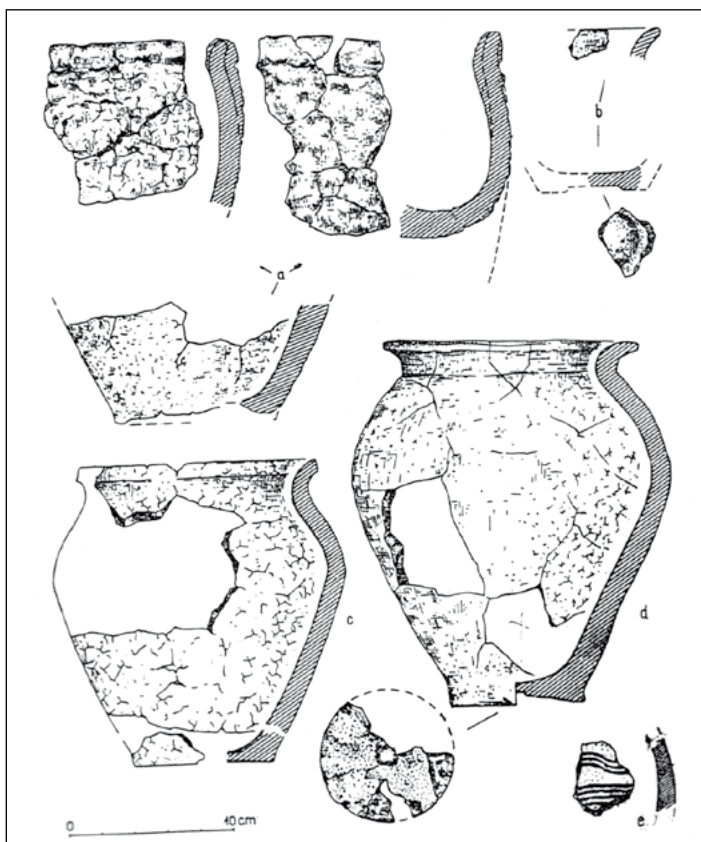

Ryc. 21 Kosobudy (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. nr AZP: 91-86/5-5. Skupisko kurhanów w tzw. „Lesie Stoki” na tle NMT, oprac. Ł. Miechowicz

s. 144). Przed podjęciem badań kurhan posiadał kolisty kształt o wymiarach podstawy ok. 7-8 m, jego wysokość sięgała 1 m. Od strony NNE u podstawy nasypu zaobserwowano jamę przykurhanową. Pod nasypem zanotowano warstwę spalenizny

Ryc. 22 Kosobudy (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. nr AZP: 91-86/5-5. Plan i przekrój badanej części kurhanu nr 161 na stanowisku nr 5 (wg H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 146-147, ryc. 15-16).

Ryc. 23 Kosobudy (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/5-5. Zabytki odkryte podczas badań wykopaliskowych (kurhan nr 161), (wg H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 148, ryc. 17).

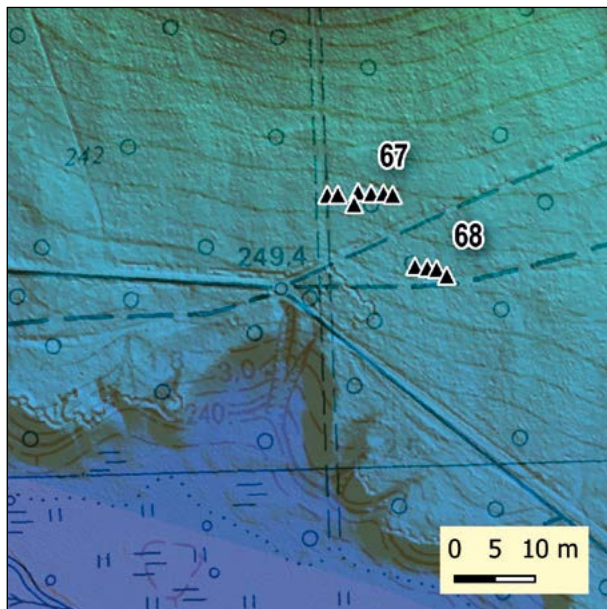

Fot. 16-17 Kosobudy (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/5-5. Widok na nasypy kurhanów. fot. W. Koman

oraz pozostałości prawdopodobnej czworobocznej konstrukcji drewnianej w postaci zwęglonych belek drewnianych. Tuż nad nimi zalegała warstwa spalenizny i popiołu z fragmentami przepalonych szczap sosnowych oraz dużą liczbą fragmentów wtórnie przepalonej ceramiki naczyniowej. W górnej partii płaszczy kurhanu oraz wypełnisku jamy przykurhanowej odkryto liczne przepalone szczątki kostne oraz fragmenty naczyń glinianych co pozwoliło zidentyfikować pochówek jako nakurhanowy. W dolnej partii nasypu znaleziono przedmiot żelazny w postaci żelaznego pręcika. Chronologię grobu ustalono na poł. VII-VIII w. (H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 144-151; 1975, s. 86-89).

Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.

- literatura, źródło: E. Prusicka-Kolcon, 2005, *Inventoryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość; Zol-Adamikowa H.; 1974 *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciovie, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, T. XXVI, s. 115-169; 1975, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz. I. Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

67. KOSOBUDY, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/53-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6, 24
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: Siedem kopców u układzie rzędowym położonych na terasie nadzalewowej na prawym brzegu rzeki Wieprz. Na podstawie analizy NMT możemy stwierdzić, że średnice podstaw nasypów sięgają 7-8 m, zaś zachowana wysokość ok. 1 m. Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka, 2021

Ryc. 24 Kosobudy, gm. Zwierzyniec, Lokalizacje stanowisk kurhanowych AZP nr: 91-86/54-6 i 91-86/53-5 – na tle mapy topograficznej zestawionej z NMT (źródło: dane GUGIK), oprac. G. Mączka

68. KOSOBUDY, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/54-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 7, 24
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: W granicach wyróżnionego stan. zlokalizowani 4 kopce rozstawione w układzie rzędowym. Owalne średnice sięgają 7-9 m, zaś zachowana wysokość nie przekracza 1 m. Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka, 2021

69. KRZEMIENIÓ I, gm. Dzwola, pow. janowski

- nr stanowiska AZP: 89-81
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP

70. KUNKI, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/37-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Stanowisko znajduje się na terenie lasów prywatnych
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

71. LIPINY GÓRNE, gm. Potok Górny, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-81/13-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 9, 10
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Domniemane cmentarzysko kurhanowe liczące, co najmniej 14 czytelnych w leśnym krajobrazie kopców znajduje się na kulminacji garbu terenowego, w lesie, przy szosie Lipiny Górne – Harasiuki. Wśród wyróżnionych 4, to formy o owalnych podstawach, o wys. 1,20-1,50 m i średnicy 15-20 m, 3 kurhany o wys. 0,8-1,0 m i średnicy 10-12 m, 3 kurhany o wys. 0,5-0,6 m i średnicy 8-10 m, 4 kopce o wys. 0,3-0,4 m i średnicy 6-8 m. Ponadto zanotowano jeszcze pewną ilość mniejszych kopczyków (wzniesień). Obecnie posługując się zobrazowaniami ze skaningu lotniczego uznać należy, z dużą dozą pewności, że tylko nieliczne, wyróżnione obiekty zaliczyć można do kurhanów. Wyróżnione obiekty bliższe są do formom naturalnym pochodzenia eolicznego. W trakcie badań nie zarejestrowano znalezisk ruchomych, stąd brak podstawy do datowania stanowiska.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. 1990; J. Niedźwiedź, *Inventoryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

72. LIPSKO POLESIE, gm. Zamość, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 90-88/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania wykopaliskowe, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w rejestrze zabytków (wpis 28 listopada 1968 r., nr rej. Aa./360/21)
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe, łącznie zidentyfikowano 73 kurhany, z czego 38 zbadano wykopaliskowo
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, Ryc. 25
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Położenie: Wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe w Lipsku – Polesiu zlokalizowane jest na obszarze Rostocza, na granicy dwóch mezoregionów geograficznych: Kotliny Zamojskiej oraz Rostocza Środkowego (J. Solon i in. 2018). Obszar ten w okresie plemiennym wchodził w skład większej, tzw. południowej „prowincji kulturowej”, znajdującej się pod wpływem oddziaływań naddunajskich, wyróżniającej się m.in. całopalnym typem obrządku pogrzebowego z przewagą pochówków nakurhanowych, powstawaniem dużych grodów o powierzchni powyżej 5 ha oraz występowaniem płacideł, w postaci żelaznych grzywnien siekiero – oraz grotopodobnych (por. J. Poleski 2013, s. 394, ryc. 106). S. Hoczyk-Siwkowska (1999, s. 93-96) na podstawie analizy wczesnośredniowiecznych skupisk osadniczych zaliczyła obszar, na którym położone jest cmentarzysko w Lipsku-Polesiu do tzw. „Regionu szczebrzeszyńskiego”. Początki osadnictwa przypadają na VIII w., wyznaczają je cmentarzyska kurhanowe w Lipsku – Polesiu, Mokrem oraz Guciowie. Cmentarzysko zajmuje kulminację niewysokiego wzniesienia (268 m n.p.m.), wznoszącego się nad doliną bezimiennego strumienia, obecnie zmeliorowanego i wyschniętego. Zasila go, wybijające u podstawy wyniosłego wzgórza, tzw. „Łysej Góry” źródło św. Romana, miejsce lokalnego kultu religijnego (D. Kawalko 2008). Wzgórze zajmują pozostałości wczesnośredniowiecznego grodziska z okresu plemiennego, najprawdopodobniej współczesnego cmentarzysku (M. Florek 2018, s. 81-86). Ok. 100 m na wschód od cmentarzyska zidentyfikowano ślady dwóch wczesnośredniowiecznych osad datowanych na VIII-X w².

Badania: W latach 1922–1923 M. Drewko, ówczesny konserwator zabytków archeologicznych na Lubelszczyznę i Wołyń, dokonał pomiarów dość dobrze zachowanych nasypów oraz przebadał wykopaliskowo 7 kurhanów (M. Drewko 1923). Kolejne badania prowadził w latach 1952–1955 z ramienia Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie

² Osady wczesnośredniowieczne położone u podstawy wzgórza zajętego przez cmentarzysko były badane powierzchniowo w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski w 1997 r. (Koman, Urbański 1997).

(M. Drewko 1956, 1957). Łącznie przebadano 38 z 73 zaobserwowanych w terenie nasypów. Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Lipsku-Polesiu jest jednym z nielicznych wczesnośredniowiecznych stanowisk sepulkralnych okresu plemiennego w Polsce, które zostało przebadane w tak dużym stopniu. Niestety, badania te w głównej mierze miały charakter ratowniczy, zaś znaczna część informacji została utracona poprzez niemal całkowite rozoranie nasypów kurhanów w wyniku prac ornych prowadzonych w początku lat 50-tych. Doprowadziły one do zniszczenia kontekstu zalegania znacznej części pochówków oraz artefaktów, zwłaszcza w przypadku płytko usytuowanych grobów nakurhanowych. Mimo to możemy wysnuć szereg wniosków na temat formy obrządku i zwyczajów pogrzebowych praktykowanych na danym cmentarzysku³.

Obrządek pogrzebowy: Pod względem usytuowania kurhanów obszar nekropolii możemy podzielić na trzy strefy. Pierwsza z nich zajmuje południowo-wschodnią kulminację wzgórza, stanowiąc największe zgrupowanie liczące 47 nasypów, tworzące kształt prostokąta. Groby cechuje rzędowy układ. Najprawdopodobniej jest to najstarsza część cmentarzyska. Kolejna strefa licząca 15 kurhanów zajmuje środkową część kulminacji. Ostatnie zgrupowanie kopców zajmuje północno-zachodni kraniec wzgórza. Możliwe, że groby sytuowano wzdłuż biegnącego w tym miejscu traktu komunikacyjnego (por. Ł. Miechowicz 2020, s. 35).

Na omawianej nekropolii zanotowano pięć typów wczesnośredniowiecznych pochówków ciałopalnych: nakurhanowe, nasypowe, podkurhanowe, jamowe urnowe, jamowe bezpopielnicowe. Nakurhanowy typ pochówku zanotowano w 11 kurhanach, w kolejnych 8 istnieje trudność w określeniu nakurhanowego lub nasypowego typu pochówku. W 14 kurhanach stwierdzono podkurhanowy typ pochówku, w 3 kolejnych nasypowy. W 1 kurhanie zanotowano pochówek jamowy bezpopielnicowy, także w 1 przypadku – jamowy urnowy.

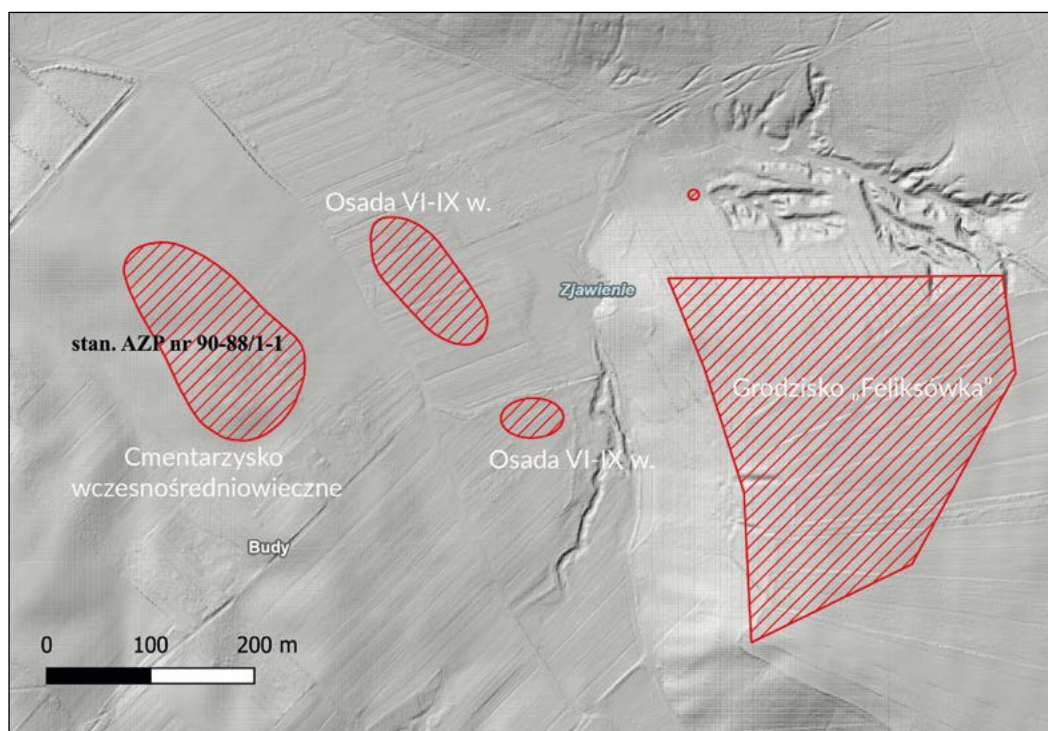
W zdecydowanej większości przypadków w kurhanach zanotowano szczątki osobników dorosłych (*adultus* oraz *adultus-maturus*), jedynie w pięciu przypadkach w grobach odkryto szczątki osobników niedorosłych lub dzieci. To, co wyróżnia pochówki odkryte na cmentarzysku w Lipsku-Polesiu, to stosunkowo duża liczba szczątków zwierzęcych stanowiących dodatek do pochówków ludzkich⁴.

³ Materiał zabytkowy oraz dokumentacja z badań znajdują się w zbiorach Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie. W ostatnim czasie doczekały się one opracowania w ramach projektu „Unikatowe wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe w Lipsku-Polesiu, gm. Zamość. Opracowanie i monografia”. Projekt realizowany jest dzięki dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Ochrona zabytków archeologicznych” pod kierownictwem dr Łukasza Maurycego Stanaszka (*Unikatowe wczesnośredniowieczne cmentarzysko...* 2021).

⁴ Analizy szczątków kostnych wykonane zostały przez dr Ł. M. Stanaszka z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie (*Unikatowe wczesnośredniowieczne cmentarzysko...* 2021), analizy archeozoologiczne zostały wykonane przez dr hab. Joannę Piątkowską-Malecką z Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego (*Unikatowe wczesnośredniowieczne cmentarzysko...* 2021).

Fot. 18 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, M. Drewko z zespołem nadawczym w trakcie badań cmentarzyska, fot. Zbiory PMA w Warszawie.

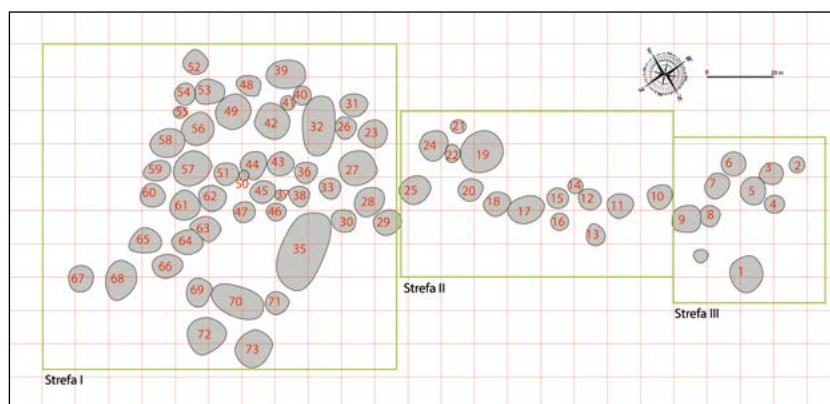

Ryc. 25 Lipsko-Polesie, gm. Zamość. Wczesnośredniowieczny kompleks osadniczy w Lipsku-Polesiu na tle NMT, oprac. Ł. Miechowicz

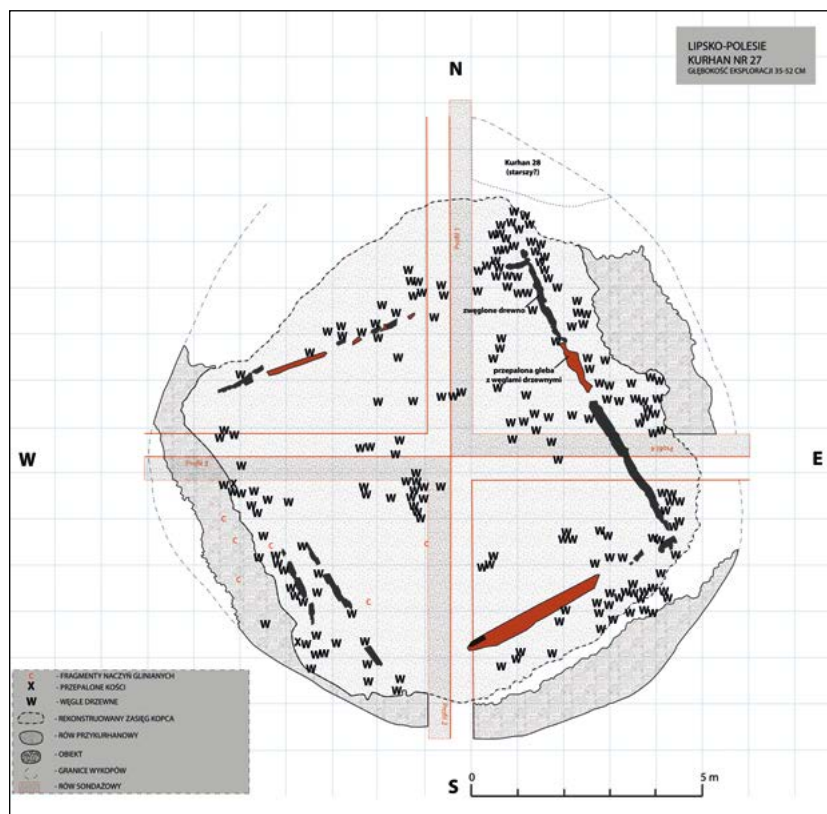
Pod względem rozmiarów grobów najliczniejszą grupę stanowią kopce o średnicy pomiędzy 5 a 9 m. Najmniejsze nasypy posiadają zaledwie 4 m średnicy, zaś największy kurhan nr 35 posiadał owalną formę i wymiary 22 x 10 m. Przy większości kurhanów stwierdzono istnienie rowów przykurhanowych. W 5 przypadkach zanotowano pod nasypem z pochówkiem nakurhanowym warstwę spalenizny oraz węgli drzewnych stanowiącą najprawdopodobniej ślad po oczyszczaniu terenu przez usypaniem kopca ogniem. W 7 kurhanach pod nasypami odkryto pozostałości spalonych *in situ* czworobocznych konstrukcji drewnianych w formie skrzyń. Trafna wydaje się ich interpretacja jako pozostałości swoistego „domu dla zmarłego”, palonego podobnie jak sam zmarły w trakcie rytuału pogrzebowego. Konstrukcje w postaci palenisk wyłożonych kamiennym (wapiennym) brukiem zanotowano w przypadku dwóch kurhanów.

Najliczniejszą kategorię znalezisk odkrytych w trakcie badań cmentarzyska w Lipsku-Polesiu stanowi ceramika naczyniowa. Militaria, na które składają się grot strzały, ostroga żelazna z zaczepami haczykowatymi odkryto jedynie w kurhanie 35. Podobnie jak elementy stroju w postaci żelaznych sprzączek trapezowatych. Żeleźce wczesnośredniowiecznego topora oraz ciosło są znaleziskami luźnymi. Do kategorii ozdób zaliczyć trzeba domniemany kabłączek skroniowy z kurhanu nr 35 oraz 4 szklane paciorki.

Na podstawie analizy ceramiki naczyniowej zdecydowaną większość grobów możemy datować dość szeroko na VIII-IX/X w. Do bardziej precyzyjnych datowników należą zabytki metalowe odkryte w nasypie kurhanu nr 35, zwłaszcza ostroga żelazna i grot strzały, których chronologię możemy odnieść do VIII w. Na VIII/IX w. możemy datować także naczynie odkryte w nasypie kurhanu nr 44, bardzo zbliżone pod względem cech technologicznych oraz stylistycznych do naczynia z kurhanu nr 35. Podobne cechy wykazuje część materiału ceramicznego z kurhanów tworzących strefę I nekropolii, którą należy uznać za najstarszą część cmentarzyska.

Ryc. 26 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Plan cmentarzyska z podziałem na trefy (oprac. Ł. Miechowicz).

Ryc. 27 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Przykład kurhanu (nr 27) z zachowaną konstrukcją drewnianą (oprac. G. Śnieżko, Ł. Miechowicz).

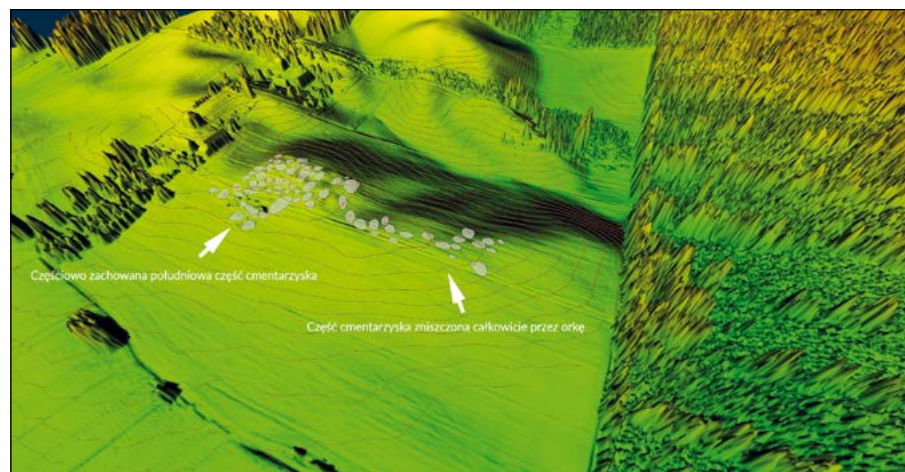
Badania teledetekcyjne: Analiza danych pomiarowych LiDAR pozyskanych z Centralnego Ośrodka Geodezji i Kartografii wykazała jedynie szczątkowe zachowanie się nasypów kurhanowych. Znaczna część cmentarzyska nie jest dziś widoczna w terenie. Potwierdzają to naloty wykonane jesienią 2020 r. za pomocą bezzałogowego statku powietrznego. Za pomocą specjalistycznego oprogramowania wykonano najnowsze ortofotomapy i model terenu stanowiska.

Zabytki ruchome:

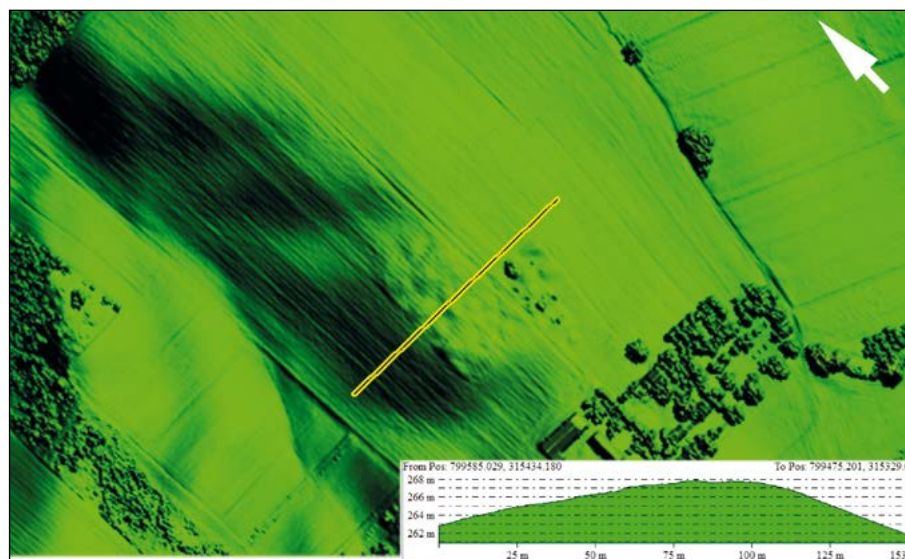
- a. **ceramika:** Z badań wykopaliskowych prowadzonych przez Michała DREWKO w latach 20-tych oraz 50-tych XX w. na cmentarzysku kurhanowym w Lipsku-Polesiu, gm. Zamość pochodzi 15250 fragmentów ceramiki, należącej do przeszło 40 tys. wczesnośredniowiecznych naczyń glinianych. Zdecydowaną większość materiału zabytkowego, przeszło 95%, stanowią bardzo drobne fragmenty i okruchy ceramiki, nieposiadające

Fot. 19 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Wybrane zabytki wydzielone z badań cmentarzyska w Lipsku-Polesiu, fot. Ł. Miechowicz

Ryc. 28 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Numeryczny Model Pokrycia Terenu stanowiska z oznaczeniem pierwotnej lokalizacji poszczególnych nasypów kurhanowych, oprac. Ł. Miechowicz

Ryc. 29 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, NMT LiDAR cmentarzyska kurhanowego w Lipsku-Polesiu oraz jego przekrój poprzeczny, oprac. Ł. Miechowicz

cech diagnostycznych. Zniszczenie i rozdrobnienie materiału zabytkowego wynikają z faktu niemal całkowitego rozorania cmentarzyska w początku lat 50-tych XX w., gdy teren nekropolii został zajęty przez pole uprawne. Spowodowało to trudności z określeniem form naczyń, a nawet ich dokładnej liczby. Do analiz technologicznych oraz morfologicznych wyselekcjonowano 805 fragmentów naczyń oraz dwa zrekonstruowane,

Ryc. 30 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Ortofotomapa stanowiska wykonana za pomocą drona (DJI Phantom 3 Advanced, oprogramowanie Pix4D Mapper, listopad 2020 r., oprac. Ł. Miechowicz)

Fot. 20 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Widok na stanowisko od strony wschodniej.
fot. Ł. Miechowicz

kompletne naczynia odkryte w nasypach kurhanów nr 35 oraz 44. Dla opracowania zbioru zabytków przyjęto uproszczony i zmodyfikowany schemat klasyfikacji technologiczno-morfologicznej oraz metodę badań wczesnośredniowiecznych naczyń ceramicznych za J. Bojarskim (2012). Opracowano kwestionariusz opisu zespołu fragmentów naczyń ceramicznych dla każdego z kurhanów z Lipska-Polesia. Materiał podzielono na cztery kategorie jakościowe określające wielkość fragmentów. Dla każdego zbioru ceramiki pochodzącej z danego kurhanu w miarę możliwości określono parametry technologiczne i morfologiczne naczyń oraz typ ornamentu. Wśród fragmentów zrekonstruowanych naczyń dominują naczynia S-kształtne z rozszerzonymi ramionami brzuśca oraz szerokootworowe przysadziste naczynia garnkowe, z wysoko umieszczoną największą wydętością brzuśca. Tęgo typu formy charakterystyczne są dla stanowisk z tego okresu z obszaru północno-wschodniej Małopolski. Znaczna część naczyń odkrytych na stanowisku (55%) została wykonana wyłącznie ręcznie przy zastosowaniu metody wałeczkowo pierścieniowej, część z nich nosi ślady obtaczania na brzegach oraz w górnych partiach brzuśca i została wykonana z użyciem wolnoobrotowego koła garncarskiego. Część naczyń wykonano metodą taśmowo-ślizgową z widocznymi śladami obtaczania (45%). Masy ceramiczne z których wykonano naczynia cechują się domieszką schudzącą w postaci piasku oraz średnio – i gruboziarnistego tłucznia skalnego. Przy czym

w zdecydowanej większości naczyń zastosowano domieszkę drobnoziarnistą. Dominują naczynia z dnami płaskimi, rzadziej wklęsłymi. Wyjątkowe pod względem wysokiej jakości wykonania, obecności pierścienia dookólnego i znaku garncarskiego jest dno naczynia wykonane z białej gliny odkryte w nasypie kurhanu nr 61. W zdecydowanej większości znalezisk (70% dominują wylewy o średnim stopniu odchylenia od pionowej osi naczynia, o prostej lub zaokrąglonej krawędzi. Ornamenty zaobserwowane na powierzchni naczyń podzielono na typy: ornament falisty w postaci pojedynczej linii rytej narzędziem jednozębnym, ornament falisty w postaci zwielokrotnionej linii rytej, ornament falisty w postaci tzw. „girlandów” zanotowany w jednym przypadku w górnej partii naczynia, ornament w postaci pojedynczych lub wielokrotnych poziomych równoległych linii rytých, ornament stempelkowy. Liczba materiałów ceramicznych zdobionych jest znacznie niższa niż niezdobionych i wynosi niecałe 10%.

Ceramika z cmentarzyska w Lipsku-Polesiu nawiązuje formami oraz technologią wykonania do znalezisk znanych z obszaru wczesnośredniowiecznej Małopolski. Analogie do konkretnych form znane są zarówno z pobliskich cmentarzysk kurhanowych (Guciów, Mokre) jak też osady w Lublinie-Czwartku, szeregu stanowisk z Kotliny Chodelskiej czy okolic Krakowa. Zagadnienie wczesnośredniowiecznego garncarstwa na obszarze historycznej północno-wschodniej Małopolski nie zostało jak dotąd ujęte całościowo. Zbiór ceramiki naczyniowej z cmentarzyska w Lipsku-Polesiu stanowi istotny wkład do badań nad daną problematyką.

- b. zabytki z kości, kamienia i szkła:** Z badań cmentarzyska w Lipsku – Polesiu znany jest tylko jeden zabytek wykonany z przepołowionego fragmentu kości długiej ssaka. Możemy go określić jako szydło lub rylec. Odkryto go w nasypie kurhanu nr 9. Pod względem przynależności gatunkowej kość należy do młodego przeżuwacza. Bardzo zbliżony pod względem formy zabytek odkryto w nieodległym kompleksie osadniczym w Czermnie. Analogiczne zabytki znane są także z szeregu innych wczesnośredniowiecznych stanowisk archeologicznych z obszaru Polski.

W nasypie kurhanu nr 67 odkryto wykonany z kamienia – łupku owruckiego – przęślik tkacki. Ten typ zabytku znany jest głównie z obszaru Rusi Kijowskiej, ale notowany jest również w znaleziskach z obszaru Polski. Liczbę tego typu znalezisk szacuje się na ok. 800. Przęśliki wykonane z czerwono-różowego łupku powstawały masowo od połowy X do połowy wieku XIII w licznych warsztatach działających w rejonie Owruca na obszarze dzisiejszej Ukrainy. Najbliższe analogie do zabytku pochodzą z pobliskiego kompleksu osadniczego w Czermnie.

- c. zabytki metalowe:** W trakcie badań cmentarzyska w Lipsku-Polesiu odkryto 1 metalowy zabytek nowożytny, 1 zabytek o nieustalonej chronologii, 17 wczesnośredniowiecznych oraz jedną starszą monetę znaną w kontekście wczesnośredniowiecznym – barbarzyńskie naśladownictwo denara Antoninusa Piusa. Omawiane przedmioty

Fot. 21 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Naczynie z nasypu kurhanu nr 35.
fot. Ł. Miechowicz

Fot. 22 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Dno naczynia ze znakiem garncarskim z nasypu kurhanu nr 61, fot. Ł. Miechowicz

możemy podzielić na trzy kategorie: militaria, ozdoby i elementy stroju, przedmioty codziennego użytku. W nasypach 4 kurhanów odkryto łącznie 15 wczesnośredniowiecznych zabytków metalowych, kolejne 3 to znaleziska luźne. Największą liczbę zabytków – 11 – zanotowano w nasypie kurhanu nr 35.

Do znalezisk luźnych należy zaliczyć żelazne żeleźce topora odkryte u podstawy kurhanu nr 1. Jego chronologia jest dość szeroka. Formy starsze datowane są na okres od VII po IX w., młodsze na X-XIII w. Kolejne znalezisko luźne stanowi żelazne ciosło, odkryte już poza zasięgiem nekropolii. Jego styl wykonania sugeruje, że może ono stanowić zabytek wczesnośredniowieczny, jednakże tego typu narzędzia używane były praktycznie do początku XX w. co potwierdzają źródła etnograficzne. Do znalezisk nowożytnych należy zaliczyć żelazną pieszę – długie dłuto służące do drażnienia barci w drzewach. Analogiczne narzędzia notowane są za to w źródłach etnograficznych z XIX i pocz. XX w.

Z wyjątkiem wspomnianego kurhanu nr 35 z pozostałych grobów pochodzą pojedyncze znaleziska. W nasypie kurhanu nr 7 odkryto żelazny nóż. Jest to zabytek mało charakterystyczny, należy go zaliczyć do kategorii przedmiotów osobistych o wielorakim przeznaczeniu. W trakcie badań kurhanu nr 21 odkryto żelazne kółko o wymiarach 45x50 mm o nieustalonej funkcji. W nasypie kurhanu nr 24 znaleziono jednodelne żelazne nożyce, które posiadają analogie z dwóch skarbów żelaznych datowanych na IX w., z Trepczy

Fot. 23 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Prześlik z łupku owruckiego z kurhanu nr 67, fot. Ł. Miechowicz

Fot. 24 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Szydło kościane odkryte w nasypie kurhanu nr 9, fot. Ł. Miechowicz

oraz Nowej Huty-Mogiły. Kolejny zabytek odkryty w nasypie tego kurhanu stanowi naśladownictwo rzymskiego denara Antoninusa Piusa z otworem do podwieszenia, który pełnił najprawdopodobniej funkcję podwieszki w naszyjniku.

Najbogatszy pod względem znalezisk jest kurhan nr 35 w nasypie, którego odkryto aż 11 zabytków metalowych – militaria, elementy stroju oraz przedmioty codziennego użytku. Militaria z badań kurhanu reprezentowane są przez żelazną ostrogę z zaczepami haczykowatymi zagiętymi do wewnątrz oraz żelazny grot strzały z tulejką oraz tordowanym trzpieniem. Chronologię obu zabytków należy odnieść do VIII w. Do elementów stroju należy zaliczyć 4 jednoczłonowe sprzączki żelazne o prostokątnych oraz trapezowatych ramach. Ponadto w nasypie kopca znaleziono żelazne krzesiwo ogniwkowe z otworami na końcach oraz żelazny kabłąk stanowiący część drewnianego wiaderka. Do najciekawszych zabytków odkrytych w nasypie omawianego kurhanu należy grzywna grotopodobna, rodzaj pieniądza pozakruszczowego charakterystycznego dla obszarów nad-dunajskich i państwa Wielkomorawskiego. Do ozdób należy zaliczyć wykonany ze stopu miedzi kabłączek skroniowy. Tego typu zabytki notowane są przeważnie w młodszych znaleziskach grobowych z X-XI w., jednakże analogiczne znalezisko znane jest z datowanego na VIII w. skarbu przedmiotów brązowych z Krakowa – Nowej Huty Mogiły (R. Hachulska-Ledwos 1960).

Kurhan nr 35 wyróżnia się wyraźnie na tle innych wczesnośredniowiecznych mogił z obszaru Słowiańszczyzny Zachodniej zarówno pod względem wielkości jak i wyposażenia. Wszystkie przedmioty metalowe odkryto w górnych partiach nasypu i warstwie spływowej, gdzie równocześnie wystąpiły przepalone szczątki kostne.

- literatura, źródło: Bojarski J., 2012, *Badania nad morfologią i stylistyką wczesnośredniowiecznych naczyń ceramicznych z Napola na ziemi chełmińskiej*, Acta Universitatis Nicolai Copernici, Archeologia XXXII, s. 291–364; Drewko M. 1923, *Sprawozdanie z działalności Państw. Konserwatora Zabytków Przedhistorycznych na Okręg Lubelski za r. 1922*, Wiadomości Archeologiczne, t. 8, z. 1, 1923, s. 100; 1956. *Prace wykopaliskowe na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku kurhanowym we wsi Lipsko, pow. Zamość*, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 2, s. 82–84; 1957 *Sprawozdanie z badań przeprowadzonych w 1955 r. na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku kurhanowym we wsi Lipsko, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, t. 3, s. 165–168; Florek M. 2018, *Grody plemienne południowej Lubelszczyzny*, [w:] E. Banasiewicz-Szykuła (red.), *Grody z okresu plemiennego na Lubelszczyźnie*, Lublin, s. 71–123; Hachulska – Ledwos R. 1960, *Wczesnośredniowieczny skarb żelazny z Mogiły pow. Kraków*, „Wiadomości Archeologiczne”, t. 26, s. 251–260; Hoczyk-Siwkowska S. 1999, *Małopolska północno-wschodnia w VI–X wieku. Struktury osadnicze*, Lublin.; Kawałko D. 2008, *Kaplica św. Romana w Lipsku*, „Zamojski Kwartalnik Kulturalny”, t. 3, s. 21, 22; Koman W., Urbański A., 1997, *Dokumentacja z badań AZP na obszarze 90-88*, msp. w archiwum LWKZ – Delegatura w Zamościu, Zamość; Miechowicz Ł. 2020, *Wczesnośredniowieczny obrządek pogrzebowy w Kotlinie Chodelskiej na tle Małopolski okresu plemiennego*

Fot. 25 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Żeleźce topora, znalezisko luźnie nieopodal nasypu kurhanu nr 1, Kabłączek skroniowy z nasypu kurhanu nr 3, fot. Ł. Miechowicz

Fot. 26 Lipsko-Polesie, gm. Zamość, stan. AZP nr 90-88/1-1, Grzywna grotopodobna z nasypu kurhanu nr 35, oprac. Ł. Miechowicz

(VIII-X w.), [w:] G. Mączka (red.), *Kurhany na Wyżynie Lubelskiej*, Lublin, s. 13–38; Poleski J., 2013, *Małopolska w VI–X wieku. Studium archeologiczne*, Kraków; Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W. 2018 *Physico-geographical mesoregions of Poland: verification and adjustment of Boundaries on the basis of contemporary spatial data* [w:] “Geographia Polonica”, t. 91/2, s. 143–170; *Unikato we wczesnośredniowieczne cmentarzysko...*, 2021, *Unikato we wczesnośredniowieczne cmentarzysko w Lipsku-Polesiu, gm. Zamość*, red. W. Brzeziński, W. Borowski, Warszawa (w druku).

73. LUBYCZA KRÓLEWSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/86-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec położony w granicy dużego kompleksu leśnego. Domniemany kurhan został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT)
- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

74. LUBYCZA KRÓLEWSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/87-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na badań teledetekcyjnych z wykorzystaniem pochodnych lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nekropolię tworzą 2 blisko położone kopce – domniemane kurhany
- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

75. LUBYCZA KRÓLEWSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 97-91/31-8
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedyncze kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Samotny kopiec położony jest w lesie. Domniemany kurhan został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT)
- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

76. ŁABUNIE REFORMA (d. Wólka Łubieńska), gm. Łabunie, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 90-89/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, Ryc. 34
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży dobrze zachowany kopiec (kurhan?) znajduje się na stoku doliny bezimiennego cieku, przy szosie Warszawa-Lublin-Zamość-Tomaszów Lubelski. Kopiec stoi na skraju pola omego, obecnie zajętego przez uprawy. Posiada nazwę lokalną „Mogila”. Według lokalnej tradycji został usypany w celu wyznaczenia połowy drogi między Lwowem, a Lublinem. Obecnie na szczycie kurhanu stoi krzyż drewniany, wystawiony w okresie powojennym.
- literatura, źródło: K. Ruski, *Nasypty ziemne w okolicy Zamościa*, „Ziemia”, R. III, 1912, s. 429; M. Pieszko, *Przewodnik po Zamościu i okolicy*. Zamość 1934, s. 82; S. Nosek, *Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną międzyrzecza Wisły i Bugu*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, sec. F, vol. 6, Lublin 1951 (druk: 1957), s. 381; karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź 1991

Fot. 27 Łabunie Reforma, gm. Łabunie, stan. AZP nr 90-89/1-1. Widok na kopiec. fot. W. Koman

77. ŁABUNIE REFORMA, gm. Łabunie, pow. zamojski

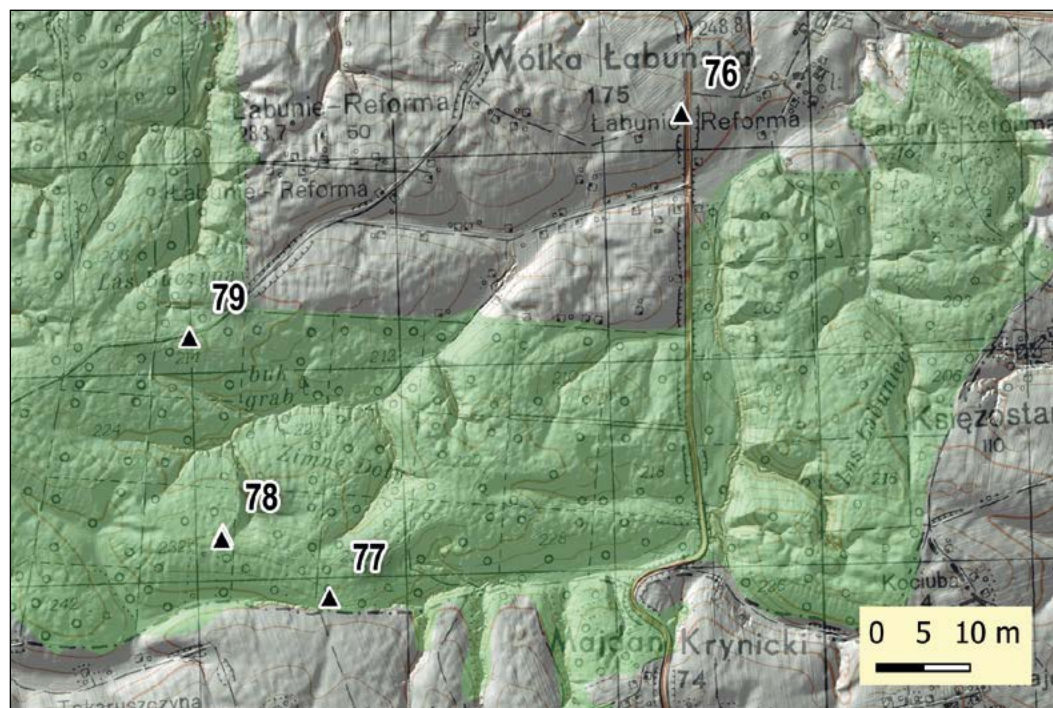
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, Ryc. 34
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Pojedynczy kopiec położony na południowym stoku wyniesienia poprzecinanego licznymi wąwozami. Kopiec usytuowany jest przy południowej granicy kompleksu leśnego w rejonie tzw. Zimnych Dołów. Domniemany kurhan został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość pokrytego leśnym poszyciem nasypu: ok. 0,5 m. Szerokość regularnej owalnej podstawy: 10 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

78. ŁABUNIE REFORMA, gm. Łabunie, pow. zamojski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, Ryc. 34
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W jego granicach zachowały się prawdopodobnie 2 kopce. Obiekty są położone blisko siebie w pobliżu skrzyżowania leśnych duktów. Rozmiary nasypów zbliżone: wys. ok. 1 m, szer. podstawy: 16-18 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

Ryc. 34 Lokalizacje stanowisk kurhanowych na terenie m. Łabunie Reforma, gm. Łabunie – na tle mapy topograficznej zestawionej z NMT (źródło: dane GUGIK), oprac. G. Mączka

79. ŁABUNIE REFORMA, gm. Krynice, pow. zamojski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, Ryc. 34
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Domniemany kurhan usytuowany jest w lesie, który znajduje się pod zarządem Lasów Państwowych. Obiekt posiada rozmiary: wys. blisko 1 m, szer. podstawy: ok. 18 m.

80. ŁOSINIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/10-9
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 35
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Analiza NMT wskazuje, że prawdopodobnie jest to forma naturalna.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2009

81. ŁOSINIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/11-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 35
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: 2 formy
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman, 2009

82. ŁOSINIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

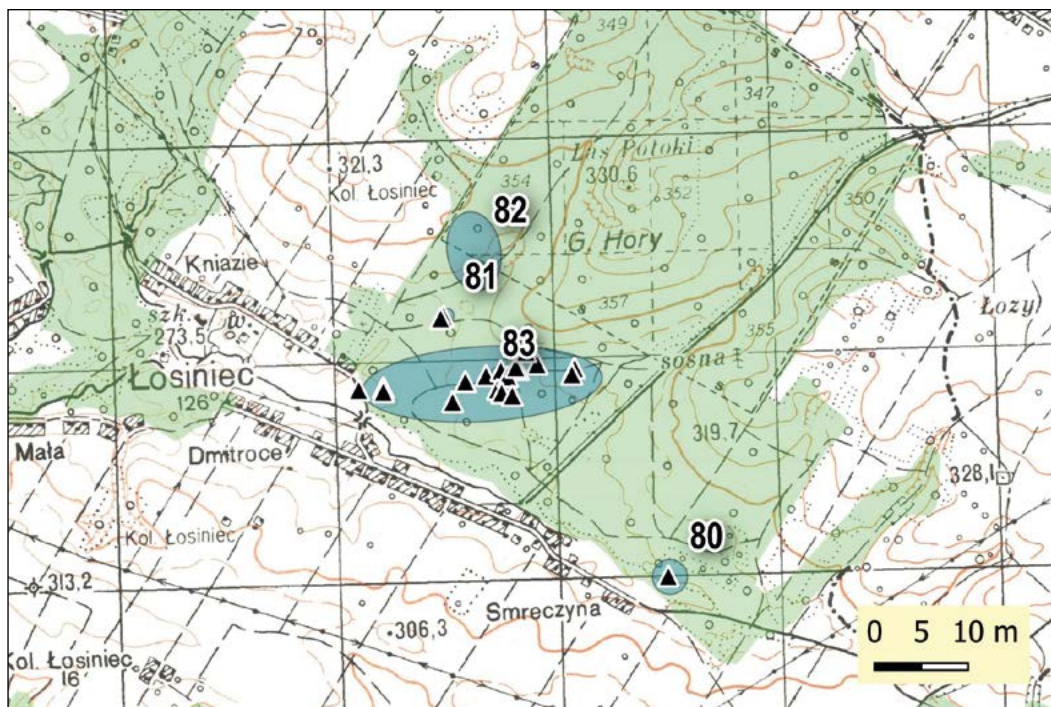
- nr stanowiska AZP: 95-89/12-11
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 35
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W granicach stanowiska zarejestrowano liczną grupę rysujących się w terenie wyniosłości, ocenianych jako domniemanych kurhanów. Niewykluczone, na co wskazuje analiza numerycznego modelu (NMT), że są to różnego rozmiaru i gęsto rozmieszczone w przestrzeni stanowiska – formy naturalne powstałe w wyniku przekształcenia powierzchni rozległej wydmy.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2009

Fot. 28 Łosiniec, gm. Susiec, stan. AZP nr. 95-89/12-11. Widok na stanowisko kurhanowe. fot. W. Koman

83. ŁOSINIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-88/20-7
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod nr C/144
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 35
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pole kurhanowe znane z źródeł archiwalnych. W granicy stanowiska w całości znajdującego się w lesie, w trakcie prospekcji terenowej w latach 90 XX w. zarejestrowano 30 różnej wielkości kopców. Z powodu braku materiału datującego chronologia stanowiska pozostała wówczas nieustalona. Obecnie posługując się analizą pochodnych z laserowego skaningu lotniczego, z pewnymi zastrzeżeniami można wyróżnić w terenie ok. 20 pagórków – potencjalnych kurhanów. Pozostałe, mniejsze lub nieregularne, to zapewne formy naturalne, wydmy.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, Urbański, 1995, Nosek, s. 379

Ryc. 35 Lokalizacje stanowisk kurhanowych na terenie m. Łosiniec, gm. Susiec – na tle mapy topograficznej (źródło: dane GUGIK), oprac. G. Mączka

Fot. 29 Łosiniec, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-88/20-7. Widok na cmentarzysko. fot. W. Koman

84. ŁUKOWA, gm. Łukowa, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-85/28-25
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopce zarejestrowano podczas zwiadu powierzchniowego. Wyróżniono 7 kopców ziemnych. Obiekty były wówczas słabo widoczne, o wysokościach względnych ok. 20-30 cm. Kształty nasypów nieregularne, rozmyte o średnicy 3-4 m. Weryfikacja przeprowadzona 2005 r. przez J. Niedźwiedzia wykazała, że były to raczej naturalne kopczyki wydymowe, utworzone w wyniku nawiewania piasku lub tworzenia się stożków wokół rosnących drzew.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

85. MAJDAN KASZTELAŃSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/48-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Średniej wielkości kopiec (szer. podstawy ok. 15 m, wys. 0.8 m) został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

86. MAJDAN KASZTELAŃSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/49-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży kopiec (szer. kolistej podstawy > 20 m) o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Obiekt znajduje się na gruntach stanowiących własność Lasów Państwowych. Obecność kopca została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

87. MAJDAN NEPRYSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-87/10-12
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko znajduje się na terenie leśnym. W granicach nekropolii zarejestrowano 7 (8?) kopców – domniemanych kurhanów. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają średniej wielkości rozmiary (szer. podstawy 12-19 m, wys. nie przekracza 1 m).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

88. MAJDAN NEPRYSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-87/20-11
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W grani-

cach stanowiska zarejestrowano 18 różnej wielkości kopców. Największe obiekty posiadają szer. podstawy ok. 15-16 m, najmniejsze ok. 9-10 m.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

89. MAJDAN NEPRYSKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

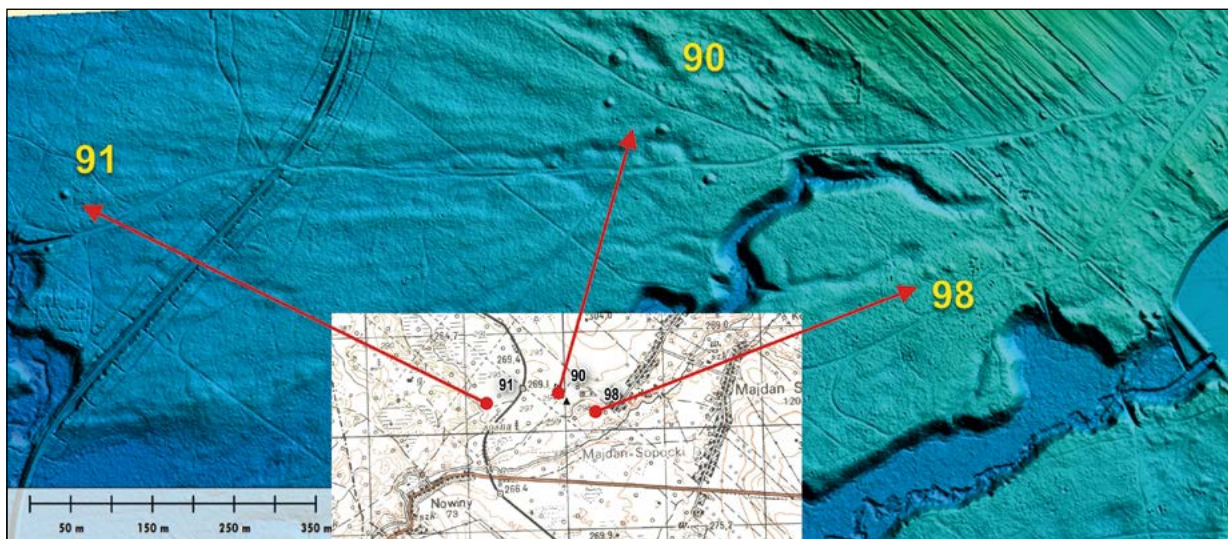
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: domniemane cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Od strony E nasyp został uszkodzony w wyniku eksploatacji biegnącej tutaj leśnej drogi.

90. MAJDAN SOPOCKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

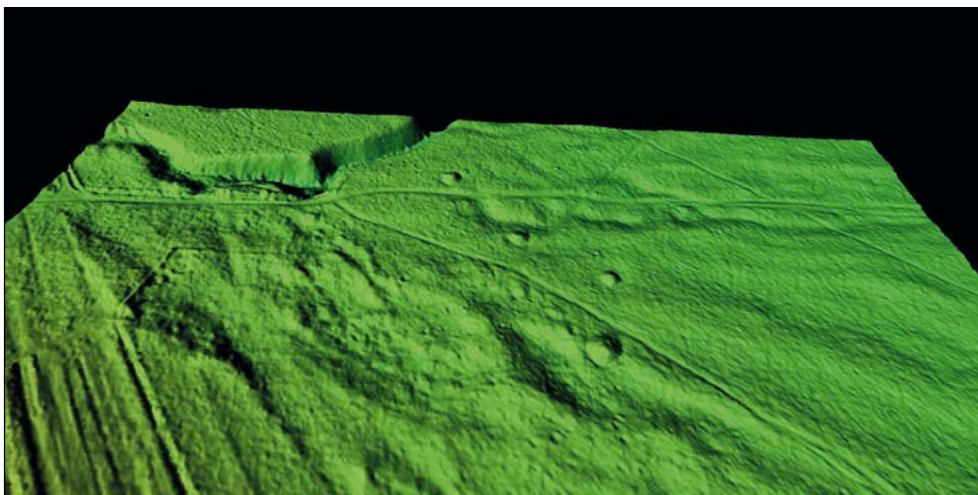
- nr stanowiska AZP: 94-87/15-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, Ryc. 36
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Powierzchnia stanowiska: ok. 1 ha. W granicach cmentarzyska zarejestrowano 6 różnej wielkości kopców – domniemanych kurhanów. Podczas zwiadu terenowego ich stan oceniono jako dobry. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają rozmiary: szer. owalnych podstawy nasypów od 10 do 24 m, Wysokość największego kopca osiąga ok. 1,8 m, pozostałe mniejsze wys. ok. 0,8-1,2 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolitu, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Pole kurhanowe znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

Fot. 30 Majdan Sopocki, gm. Józefów. stan. AZP nr 94-87/15-5. Widok na stanowisko. fot. G. Mączka

Ryc. 36. Lokalizacje stanowisk kurhanowych na terenie m. Majdan Sopocki i Nowiny, gm. Józefów – na tle mapy topograficznej i NMT (źródło: dane GUGIK), oprac. G. Mączka

Ryc. 37 Majdan Sopocki, gm. Józefów. stan. AZP nr 94-87/15-5. Wizualizacja 3D stanowisko. Widok od strony N. oprac. G. Mączka

91. MAJDAN SOPOCKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-87/17-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 7, 8, 11, 12, Ryc. 36
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w kompleksie leśnym. Średniej wielkości, dobrze zachowany kopiec (szer. kolistej podstawy ok. 16 m) został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

92. MAJDAN SOPOCKI, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 94-87/18-8
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w kompleksie leśnym. Rozpoznana szer. podstawy ok. 16 m. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

93. MAJDAN SOPOCKI, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-87/19-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 9 różnej wielkości kopców – domniemanych kurhanów. Nekropolię tworzą 4 oddalone od siebie skupiska, po 2-3 kopce. Razem powierzchnia stanowiska: ok. 2,5 ha. Podczas zwiadu terenowego ich stan oceniono jako dobry. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają rozmiary: szer. owalnych podstawy nasypów od 8 do 21 m. Wysokość największych kopców osiąga ok. 1,5 m, wysokość pozostałych nie przekracza 1 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolitu, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie lasów prywatnych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

94. MAJDAN SOPOCKI, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-87/21-9
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Dużych rozmiarów kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nasyp został poważnie uszkodzony w wyniku przecięcia go rowem przeciwpożarowym
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

95. MAJDAN WIELKI, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 93-88/9-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Dużych rozmiarów (szer. owalnej podstawy ok. 22 m) i dobrze widoczny kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej. Został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

Fot. 31 Majdan Wielki, gm. Krasnobród, stan. AZP nr 93-88/9-7. Widok na kopiec/kurhan. fot. W. Koman

96. MAJDAN WIELKI, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
2 sąsiadujące ze sobą kopce o zachowanej własnej formie terenowej zostały odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Pokryte leśnym poszyciem nasypy posiadają wysokość nieprzekraczającą 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 11 i 14 m. Obiekty znajdują się na terenie Lasów Państwowych.

97. MALEWSZCZYŻNA, gm. Krasnobród, pow. zamojski

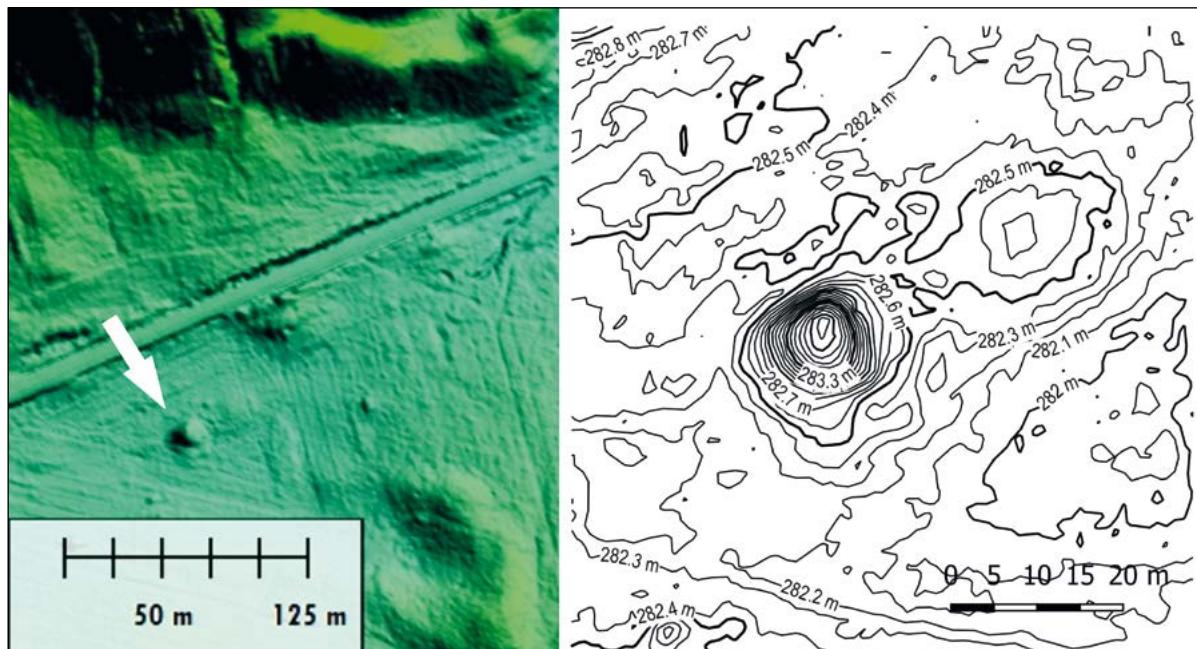
- nr stanowiska AZP: 92-87/42-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod nr. C/158
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 38
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Pojedynczy kurhan, doskonale widoczny, położony jest na krawędzi małej doliny bezimiennego cieku (dopływu Wieprza), na północno-wschodnim skraju miejscowości, około 50 m w linii prostej na południe od drogi biegnącej w kierunku Kaczórek szosy. Usytuowany jest na nieużytku, otoczony łąkami i polami uprawnymi. Niegdyś w pobliżu funkcjonowało wiejskie boisko sportowe. Obiekt dotychczas nie był badany wykopaliskowo. Autor karty ewidencyjnej wstępnie identyfikuje obiekt z epoką brązu i łączy go z kulturą trzciniecką. Wymiary nasypu: owalna podstawa o szer. 20 m, wys. 1,5 m. W 2013 r. dr Jan Reder wykonał na obiekcie badanie małoinwazyjne z wykorzystaniem odwiertów archeologicznych. Na podstawie pobranych próbek glebowych badacz uzyskał dane o miąższości i strukturze warstw w obrębie korpusu nasypu oraz jego bezpośredniego otoczenia. Rezultatem badań było stwierdzenie, że nasyp kopca ma pochodzenie antropologiczne. Wobec braku ruchomego materiału zabytkowego wczesnobrazową metryka kopca pozostaje nadal niepotwierdzona.

- literatura, źródło: B. Balcer, J. Machnik, J. Sitek, *Z pradziejów Roztocza na ziemi zamojskiej*. Kraków 2002, s. 150, fot. 9; W. Koman, *Koczowniczy, pasterze i hodowcy bydła na Roztoczu /w:/ Archeologia Roztocza. Krajobraz przyrodniczo-kulturowy*, praca zbiorowa pod red. E. Banasiewicz-Szykuły, Lublin 2005, s. 58; Dokumentacja AZP (W. Koman, 2005 r.), karta ewidencyjna AZP w. Koman 2005; J. Reder, Wyniki badań geomorfologiczno-glebowych na domniamanym kurhanie w m. Malewszczyzna, gmina Krasnobród, powiat zamojski, 2013 mps. archiwum WUOZ w Lublinie

Fot. 32 Malewszczyzna, gm. Krasnobród, stan. AZP nr 92-87/42-1. Widok na kopiec, fot. G. Mączka

Ryc. 38 Malewsczyzna, gm. Krasnobród, stan. AZP nr 92-87/42-1. NMT i plan wysokościowy, oprac. G. Mączka

98. NOWINY, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-87/16-3
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 11, 12, 13, 14, Ryc. 36
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko kurhanowe położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 blisko położone względem siebie domniemane kurhany. Szer. owalnych podstawy nasypów: 8-12 m. Wysokość korpusów ok. 1 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epo-

Fot. 33 Nowiny, gm. Susiec, pow. tomaszowski. stan. AZP nr 94-87/16-3. Widok na fragment stanowiska, fot. G. Mączka

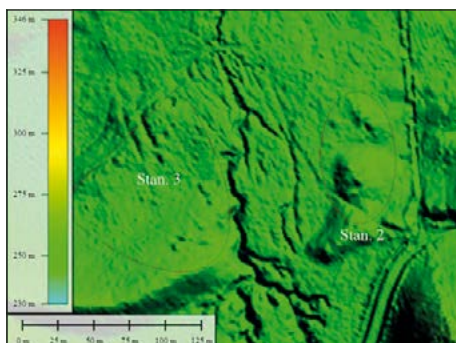
ka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

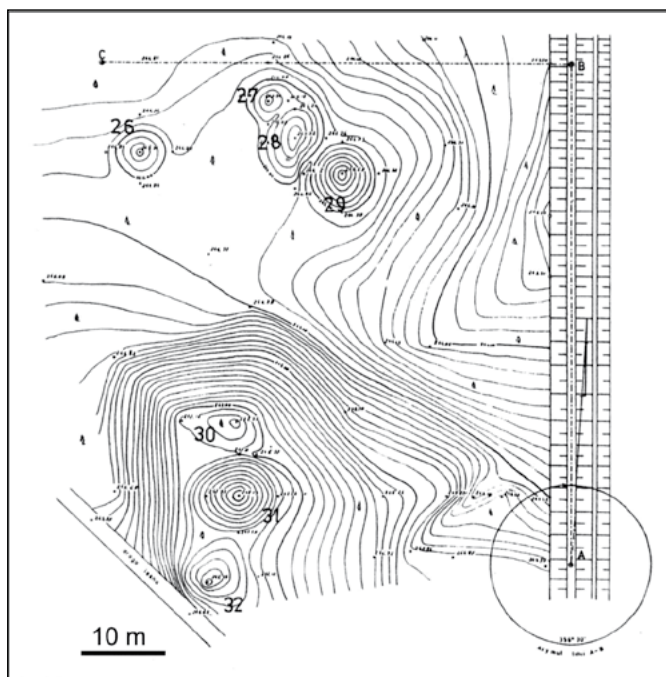
99. OBROCH (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/2-2
- rodzaj badań archeologicznych: badania wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek wpisany do rejestru zabytków po nr C/101 – pod nazwą GUCIÓW
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6, 39, 43
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Cmentarzysko kurhanowe określone jako stanowisko nr 2 położone jest nieopodal grupy kurhanów tworzących stanowisko nr 3, na drugim brzegu bezimiennego strumienia stanowiącego dopływ rzeki Wieprz. Zlokalizowane jest ono ok. 300 m na W od zabudowań wsi Guciów w lesie noszącym lokalną nazwę „Popławek”. Nekropola liczy 7 kurhanów zajmujących dwa niewielkie, piaszczyste wzniesienia. Średnica nasypów sięga 8 m, zaś wysokość 0,7 m (E. Prusicka-Kolcon, 2005, s. 29-32). Kurhany tworzą dwie grupy

Ryc. 39 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec. Lokalizacja stanowisk nr 2 (AZP nr 91-86/2-2) i 3 (AZP nr 91-86/3-3) na NMT, oprac. Ł. Miechowicz

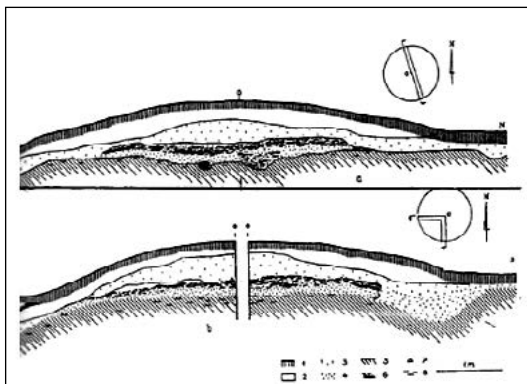

Ryc. 40 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/2-2. Plan sytuacyjno-wysokościowy cmentarzyska kurhanowego (wg. H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 126, ryc. 8).

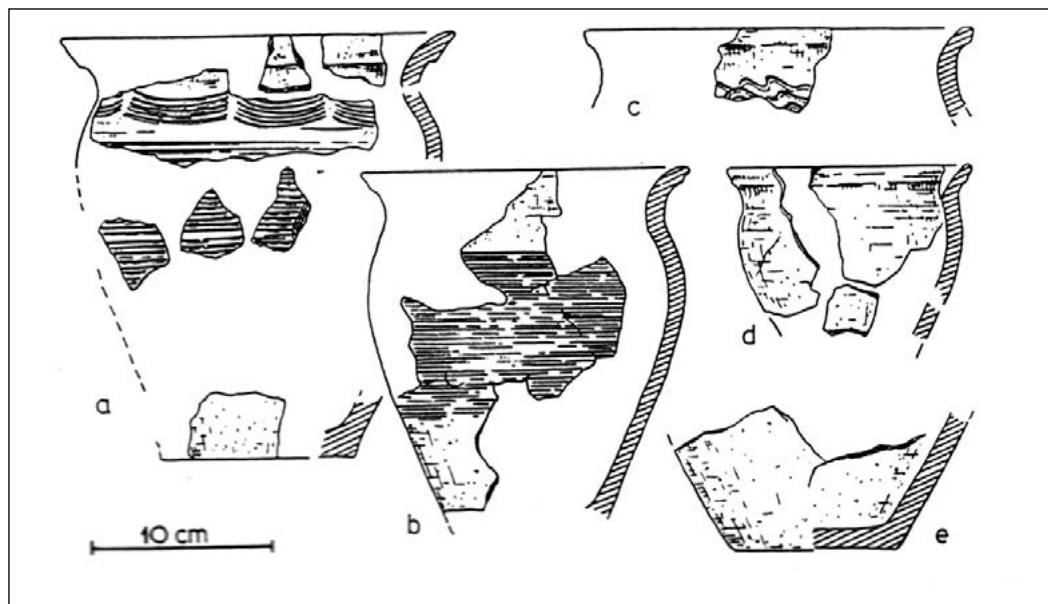
liczące 3 i 4 nasypy. Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.

W 1959 r. wykopaliskowo zbadano podłużnym sondażem przecinającym kopiec jeden kurhan oznaczony nr 29. Jego średnica przed rozpoczęciem badań wynosiła 7-8 m, zaś wysokość nasypu sięgała 0,6 m. Od strony W oraz N zanotowano rów przykurhanowy. Pod nasypem kopca uchwycono ciekłą warstwę spalenizny, zaś w calu podłużne, równoległe do siebie zaciemnienia (ślady orki?). W sondażu – pod darnią oraz w wypełniku rowu przykurhanowego – odkryto fragmenty ceramiki naczyniowej. Na jej podstawie określono chronologię grobu na VIII-IX w. (H. Zoll-Adamikowa 1975, s. 82-83).

- literatura, źródło: E. Prusicka-Kolcon, 2005, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość. Zoll-Adamikowa H.; 1974, *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, T. XXVI, s. 115-169; 1975, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz. I. Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

Ryc. 41 Przekrój kurhanu nr 29 (wg H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 127, ryc. 9).

Ryc. 42 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/2-2. Ceramika odkryta podczas badań wykopaliskowych – a., e. (z kurhanu nr 29), wg. H. Zoll-Adamikowej 1974

Fot. 34 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. nr AZP: 91-86/2-2. Widok na jeden z kurhanów na stanowisku, fot. W. Koman

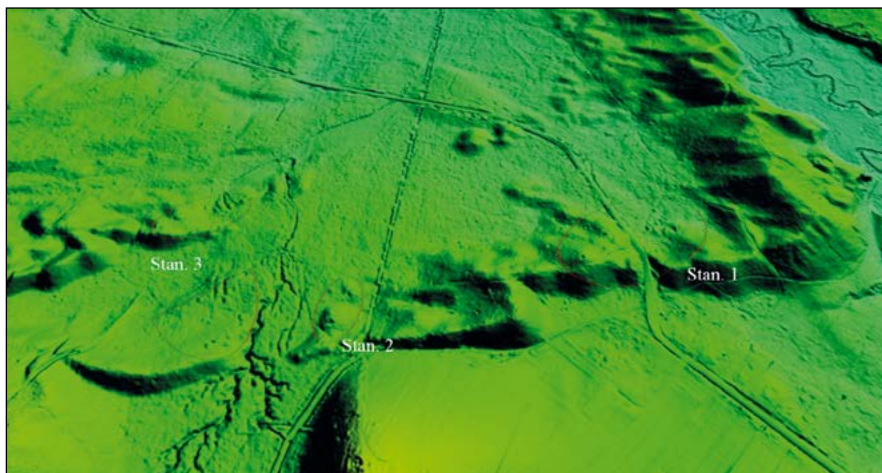
100. OBRO CZ (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-86/3-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod numerem C/102 – pod nazwą GUCIÓW
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6, 39, 43
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko kurhanowe liczące 24 kopce położone jest w lesie zwanym lokalnie „Popławek”, na zboczach niewielkiego wzniesienia, ok. 0,5 km na W od zabudowań wsi Guciów. Nekropola przylega do bezmiennego strumienia stanowiącego dopływ rzeki Wieprz. Kurhany ułożone są półkolem w 3 skupiskach liczących odpowiednio 3, 8 oraz

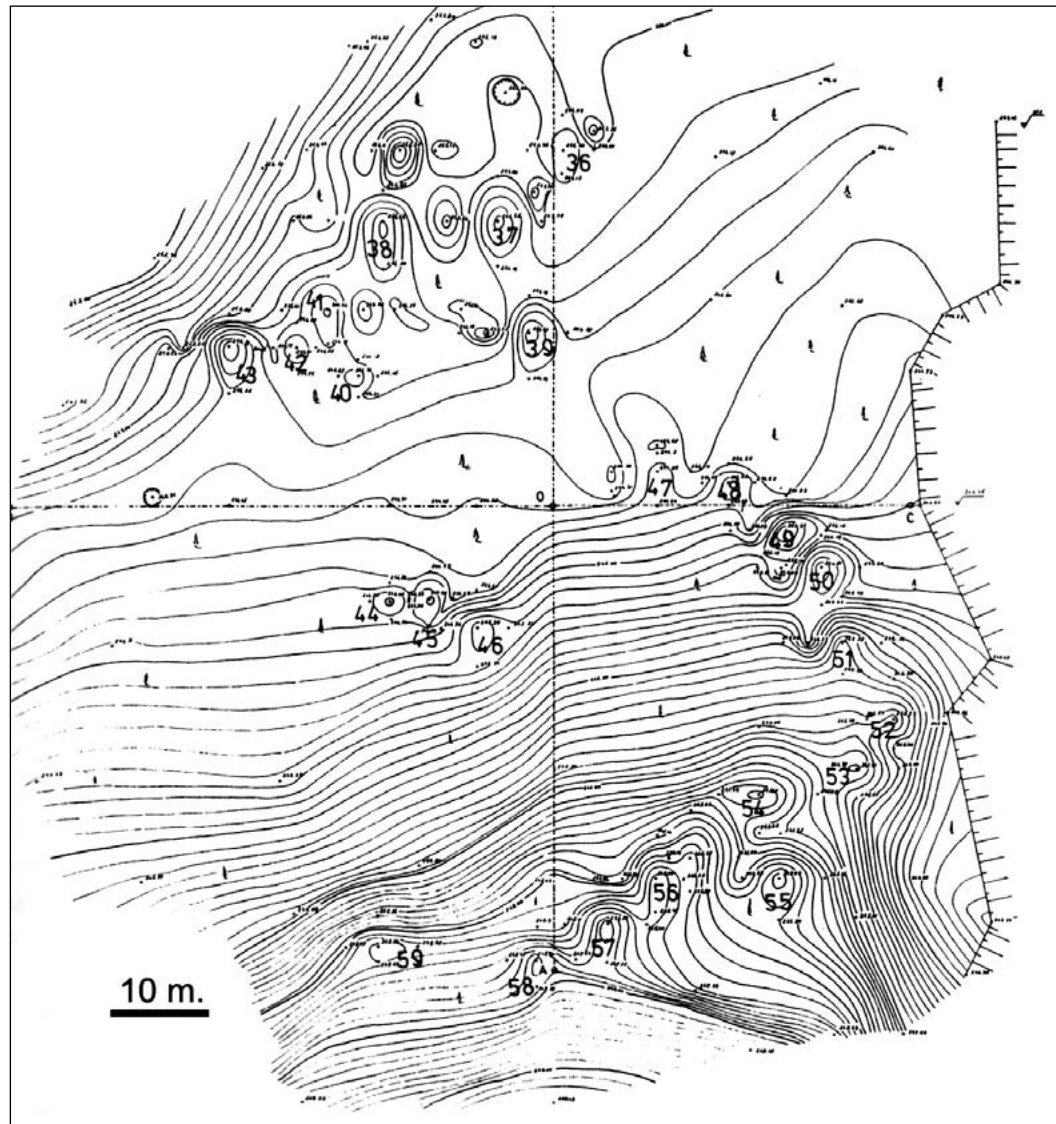
13 nasypów (ryc. 1-2). Średnica nasypów sięga 8 m, zaś wysokość plasuje się pomiędzy 0,3-0,7 m (E. Prusicka-Kołcon, 2005, s. 33-35).

Wykopaliskowo zbadano całościowo 1 kurhan oznaczony nr 43. Średnica nasypu przed badaniami wynosiła 7-8 m, wysokość 0,6 m. Od strony NW zaobserwowano rów przykurhanowy. Pod nasypem, na poziomie humusu pierwotnego uchwycono cienką warstwę spalenizny. W dolnej części nasypu (u podstawy) oraz w wypełnisku rowu przykurhanowego odkryto skupiska szczątków kostnych oraz fragmenty 15 naczyń glinianych (ryc. 4-6). Wg H. Zoll-Adamikowej niewykluczone, że mamy w tym przypadku do czynienia z dwoma pochówkami, nakurhanowym oraz popielnicowym jamowym (H. Zoll-Adamikowa 1975, s. 85-86).

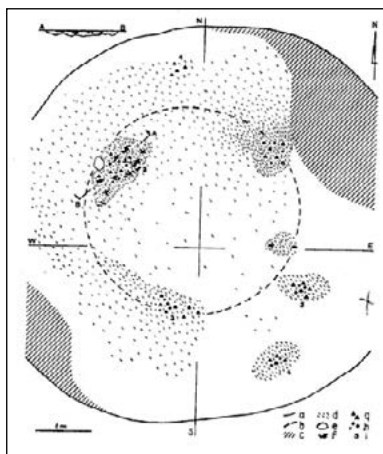
- literatura, źródło: E. Prusicka-Kołcon, 2005, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość; Zoll-Adamikowa H., 1974, *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, T. XXVI, s. 115-169; 1975, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz. I. Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

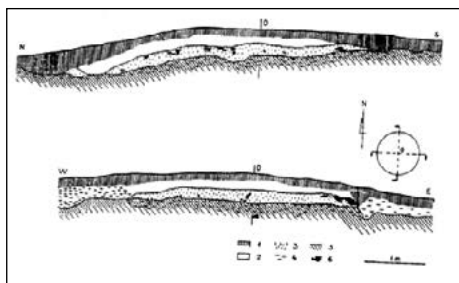
Ryc. 43. Grupy kurhanów w m. Guciów, Obroc – stan. nr AZP 91-86/1-1, AZP 91-86/2-2 oraz AZP 91-86/3-3 na tle NMT, oprac. Ł. Miechowicz

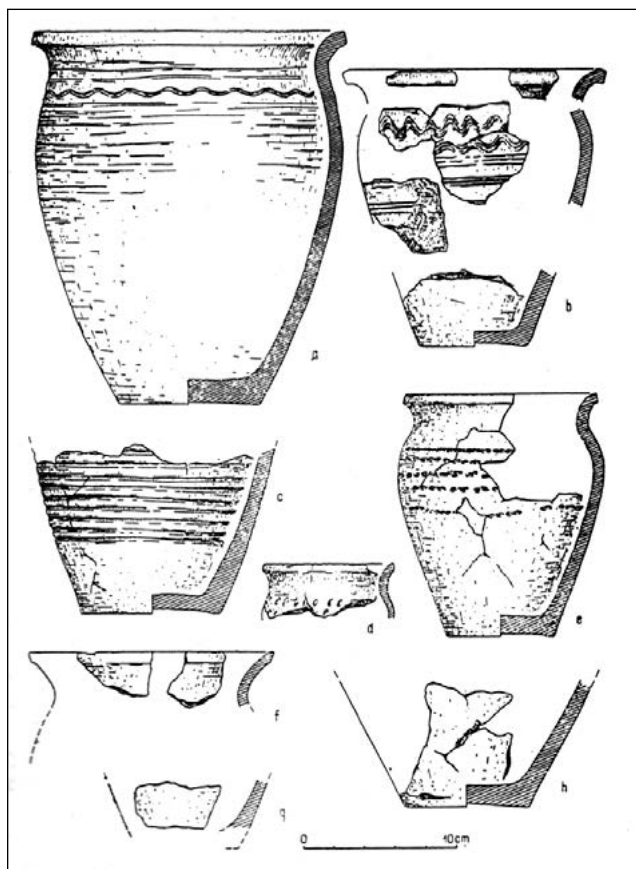
Ryc. 44 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/3-3. Plan sytuacyjno-wysokościowy cmentarzyska kurhanowego (wg. H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 129, ryc. 10).

Ryc. 45 Plan kurhanu nr 43 z planografią znalezisk (wg. H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 131, ryc. 12).

Ryc. 46 Przekroje kurhanu nr 43 (wg. H. Zoll-Adamikowa 1974, s. 130, ryc. 11).

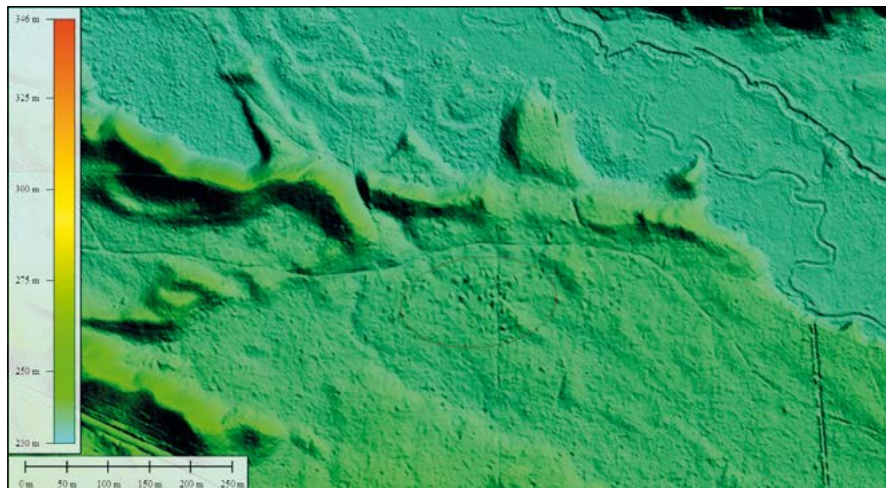
Ryc. 47 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/3-3. Ceramika odkryta podczas badań wykopaliskowych kurhanu nr 43 (wg. H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 133, ryc. 13).

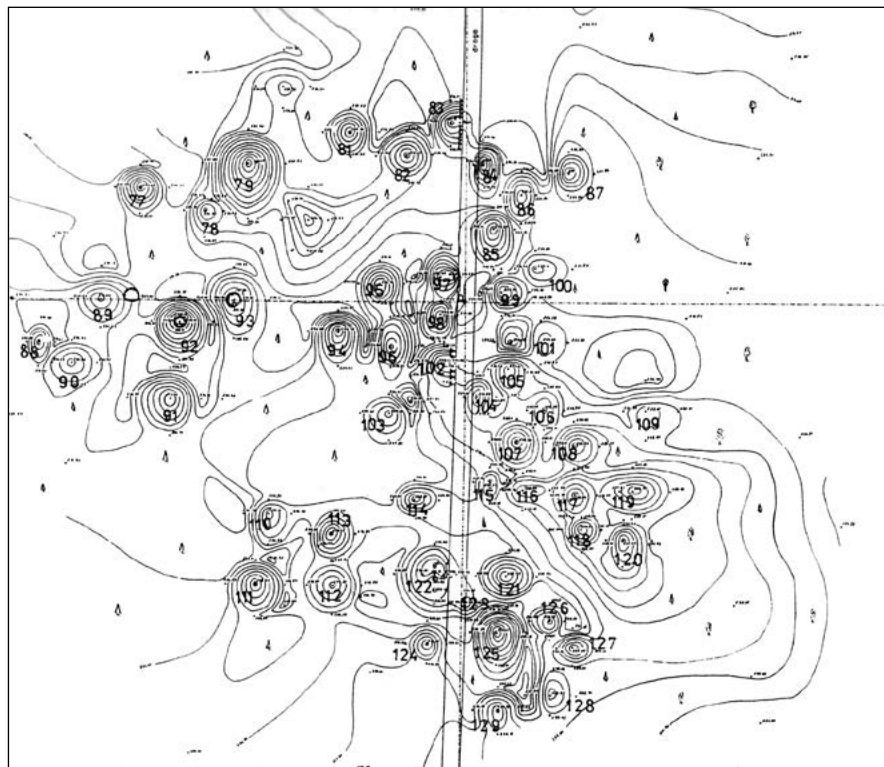
Fot. 35-36 Obroc (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/3-3. Widoki na nasypy wybranych kopców. fot. W. Koman

101. OBROCZ (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

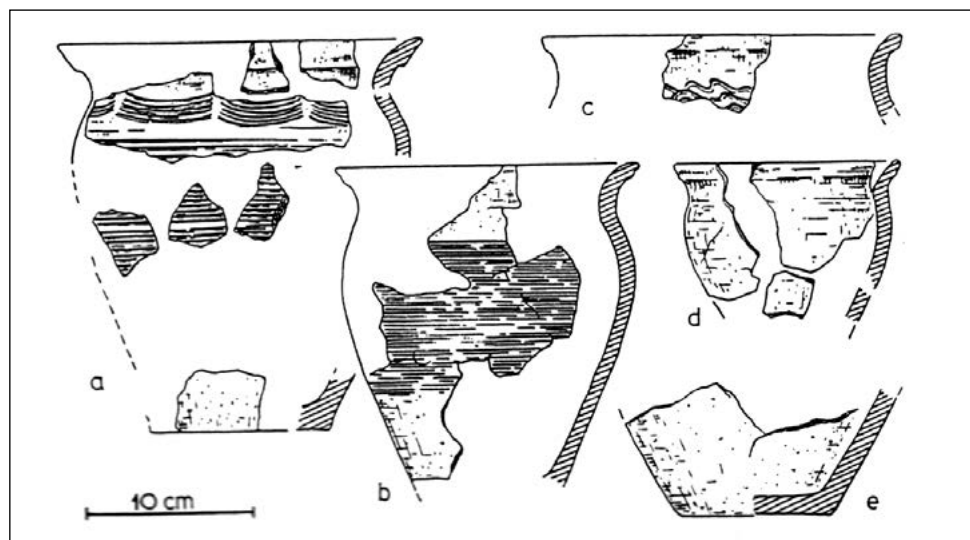
- nr stanowiska AZP: 91-86/4-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod numerem C/103 – pod nazwą GUCIÓW
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6, 48
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Nekropolę tworzy 54 nasypów kurhanowych, zlokalizowanych w lesie, na obszarze ok. 5 ha. Średnica kopców wynosi ok. 8 m, wysokość sięga 0,8 m. W 1959 r. zbadano jeden kurhan oznaczony nr 99. Przed rozpoczęciem wykopalisk jego średnica wynosiła 6 m, zaś wysokość nasypu sięgała 0,7 m.
Wokół nasypu badanego kurhanu zanotowano istnienie rowu przykurhanowego. Pod nasypem odkryto warstwę spalenizny, opadającą do rowu przykurhanowego, odkryto w niej fragmenty naczyń glinianych. Na kulminacji kopca, pod darnią odkryto przepalone szczątki kostne oraz fragmenty ceramiki pochodzącej z kilku naczyń. Typ pochówku określono jako nakurhanowy, zaś jego chronologię na VIII-IX w (Zoll-Adamikowa 1974, s. 142-144; 1975, s. 86). Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.
- literatura, źródło: E. Prusicka-Kolcon, 2005, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość; Zoll-Adamikowa H., 1974, *Wyniki wstępnych badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Guciowie, pow. Zamość*, Sprawozdania Archeologiczne, T. XXVI, s. 115-169; 1975, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne Słowian na terenie Polski. Cz. I. Źródła*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk

Ryc. 48 Obroc (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/4-4. Cmentarzysko kurhanowe na NMT, oprac. Ł. Miechowicz

Ryc. 49 Obroc (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/4-4. Plan sytuacyjno-wysokościowy cmentarzyska kurhanowego. wg. H. Zoll-Adamikowej 1974, s. 143, ryc. 15.

Ryc. 50 Ceramika naczyniowa z badań kurhanu nr 99 (e) (wg H. Zoll-Adamikowa 1975, s. 82, ryc. 28).

Fot. 37 Obrocz (d. Guciów), gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-86/4-4. Jeden z nasypów kurhanowych na stan. nr 4. fot. W. Koman

102. OBROCZ, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/8-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego. Stanowisko zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W jego granicach zarejestrowano 2 (3?) kopce – domniemane kurhany. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają rozmiary: szer. owalnych podstawy nasypów: 12-14 m, wysokość 1,2-1,5 m. Chronologia stanowiska z powodu

braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Dostęp do zabytku możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku.

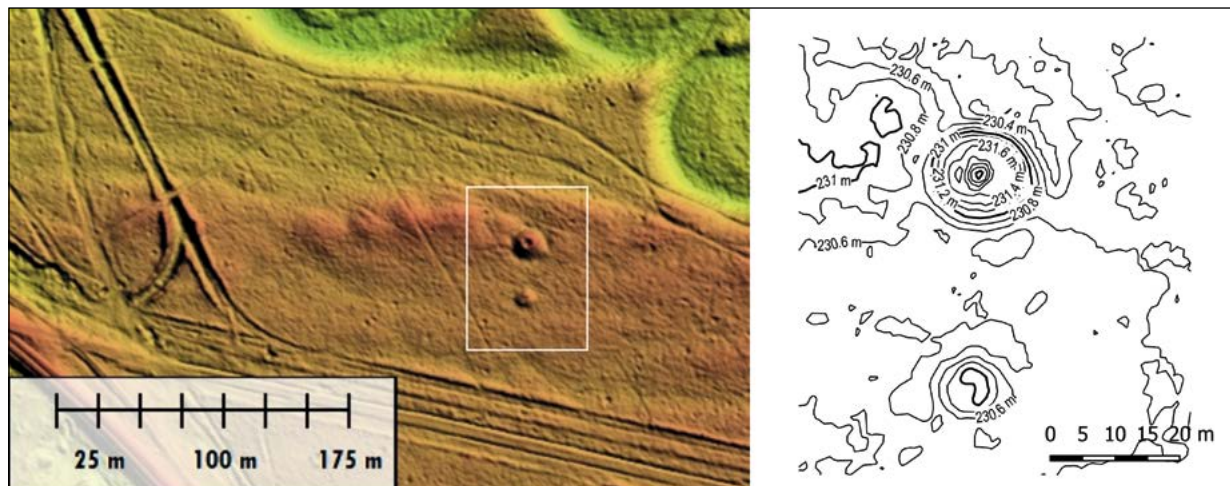
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

103. OBROCZ, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/9-8
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 51
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko posiada bardzo dobrze zachowaną własną formę krajobrazową. Położone jest w widnym sosnowym lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Cmentarzysko tworzą 2 blisko położone względem siebie kopce – domniemane kurhany. Szer. owalnych podstawy nasypów: 20 i 10 m. Wysokość większego kopca osiąga ok. 1,3 m, mniejszego ok. 70-80 cm. Wokół obu obiektów czytelne rowki dookolne. Chronologia cmentarzyska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

Ryc. 51 Obrocz, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-85/9-8. Cmentarzysko kurhanowe na tle NMT. Plan sytuacyjno-wysokościowy (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

Fot. 38 Obrocz, gm. Zwierzyniec, stan. AZP nr 91-85/9-8. Widok na nasyp największego kopca. fot. G. Mączka

104. OBROCZ, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/56-9
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 5, 6
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie

Stanowisko położone jest na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i dostęp do niego możliwy jest wyłącznie za zgodą Dyrekcji Parku. Skupisko kopców, których wyróżniono w terenie 7 zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

105. OLCHOWIEC, gm. Obsza, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-85/52-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe, sondowanie geologiczne

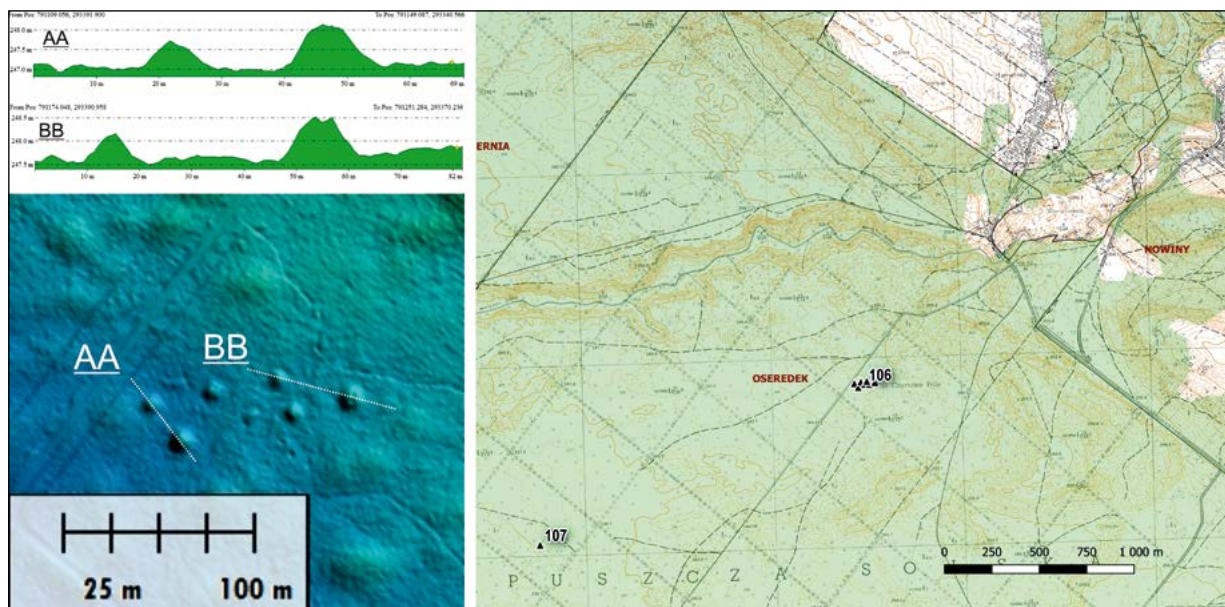
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – zniszczone
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Skupisko 5 niewielkich kopców ziemnych położone na niewielkiej wydmie piaszczystej na dnie łkowej doliny niewielkiego cieku, dopływu rzeki Wirowej. Badania wykopaliskowe przeprowadzone w 1987 r. wykazały całkowite zniszczenie stanowiska. Badaniami objęto częściowo 3 silnie uszkodzone kopce. Nie odkryto śladów obiektów archeologicznych (grobow ? jam ?). Ponadto podczas badań stwierdzono, że jeden z kopców to obiekt współczesny powstały podczas odwiertu głębinowego. Podczas melioracji i rekultywacji łąk w 1973 r. mieszkaniec Olchowca znalazł obok przeoranego kopca dwie krzemienne siekiery krzemienne i fragment ceramiki. Przepuszcza się, że przeprowadzone wówczas prace melioracyjne zniszczyły zapewne istniejące tu cmentarzysko kurhanowe. Przyjmując, że kopce zostały całkowicie zniwelowane oraz przypisując znalezione siekiery jako wyposażenie grobu podkurhanowego E. Prusicka sugeruje, aby z dużą ostrożnością datować cmentarzysko jako przynależne do neolitycznej kultury ceramiki sznurowej.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Nogaj 1986, W. Koman 1987, *Olchowiec stan. 8, gm. Obsza*, „Sprawozdania z badań terenowych w województwie zamojskim w 1987 roku”, s. 38-39; W. Koman, *Dokumentacja z badań wykopaliskowych na stan. 8 w Olchowcu, gm. Obsza*, Zamość 1987, mps. w archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu,

106. OSEREDEK (d. Nowiny), gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-86/2-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12, Ryc. 52
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pole kurhanowe grupujące 7 dobrze kopców pokryte jest lasem sosnowym. Stanowisk nie było dotychczas badane wykopaliskowo. Jego chronologia nie została ustalona. Działka leśna, na której został zarejestrowano zabytek wchodzi w skład zasobów Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman, 2010

107. OSEREDEK (d. Nowiny), gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-86/3-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Ryc. 52 Oseredek, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-86/2-3. Stanowisko kurhanowe na tle NMT i mapy topograficznej (źródło: dane GUGiK) wraz cięcami profilowymi wybranych nasypów. oprac. G. Mączka

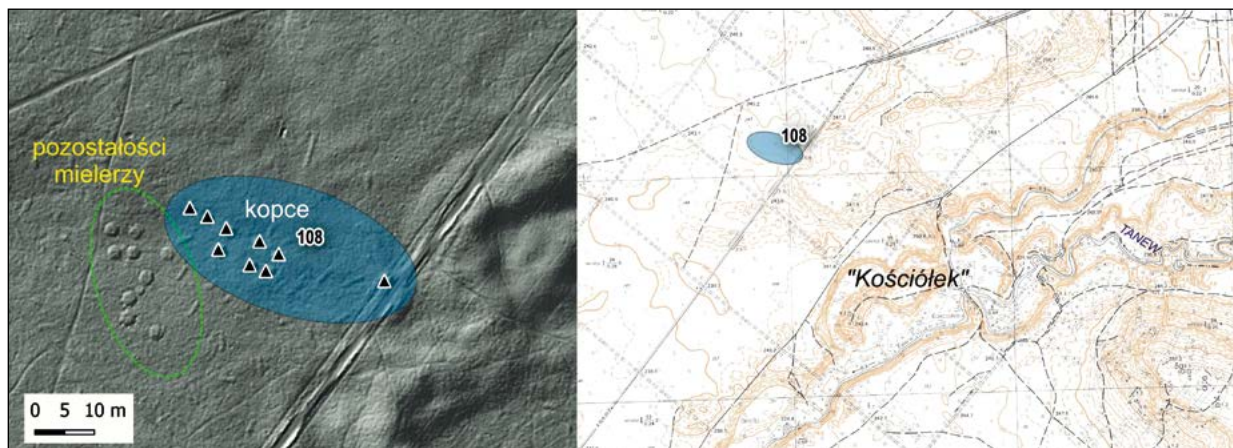

Fot. 39 Oseredek, gm. Susiec, pow. tomaszowski, stan. AZP nr 95-86/2-3. Widok na największy kopiec na stanowisku. fot. G. Mączka

- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12, Ryc. 52
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2010

108. OSEREDEK, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/14-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12, 13, 14, Ryc. 53
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe zajmujące pow. 0,5 h. położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano skupisko 9 kopców – domniemanych kurhanów. Jeden kopiec oddalony od zwartego ich skupiska. Położony bezpośrednio przy przebiegającej drogi leśnej został uszkodzony podczas wykonywania rowu przeciwpożarowego. Szer. owalnych podstawy nasypów: 10–16 m. Wysokość korpusów ok. 0,6–1 m. Chronologia stanowiska z powodu braku źródeł datujących pozostaje nieustalona (schyłek neolitu, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. W pobliżu stanowisk dostrzec można relikty kilkunastu mielerzy. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

Ryc. 53 Oseredek, gm. Susiec, pow. tomaszowski, stan. AZP nr 95-87/14-4. Lokalizacja stanowiska kurhanowego na tle NMT i mapy topograficznej (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

109. OSUCHY, gm. Łukowa, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 95-86/1-7
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec ziemny o średnicy ok. 15 m i wys. 0,3 m pokryty poszyciem leśnym. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie uniemożliwia ustalenie chronologii obiektu. Zastosowanie nowoczesnej metody teledetekcyjnej pozwala jednak sugerować, że obiekt, widoczny w postaci niewielkiego stożkowatego wyniesienia – to forma naturalna.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP E. Banasiewicz, 1986; J. Niedźwiedź, *Inventoryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

110. PAARY, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-87/28-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie: cmentarzysko, Cmentarzysko kurhanowe tworzy skupisko 11 niewielkich, położonych bardzo blisko kopców. Stanowisko znajduje się w widnym lesie sosnowym. Nasypy zostały odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

111. PAARY, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-87/29-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Średniej wielkości kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

112. PAARY, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-87/30-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 3 różnej wielkości kopce – domniemane kurhany. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

113. PASIEKI, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/34-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki, choć posiadający regularną formę stożka kopiec położony jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2011

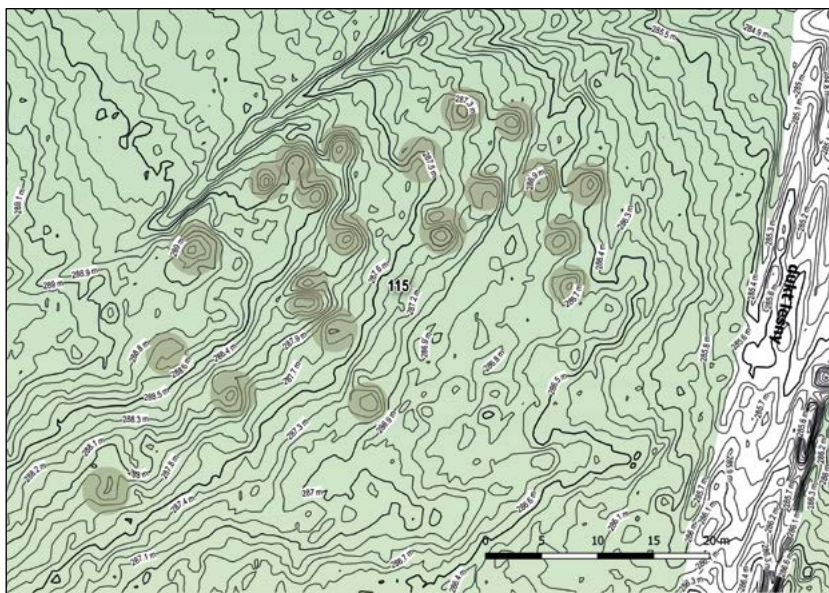
114. PASIEKI, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/35-5
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Domniemany kurhan znajduje się w lesie. Jest silnie wypłaszczony. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2011

115. PODKLASZTOR, gm. Krasnobród, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 93-88/8-1
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe

- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko położone jest w lesie. Cmentarzysko kurhanowe odkryto na podstawie analizy obrazów cyfrowych NMT. Terenowe badania weryfikacyjne potwierdziły obecność 22 kopców ziemnych. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie umożliwia ustalenie chronologii stanowiska. Obszar, na którym zlokalizowano stanowisko wchodzi w skład zasobów Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

Ryc. 54 Podklasztor, gm. Krasnobród, stan. 93-88/8-1. Plan sytuacyjno-wysokościowy cmentarzyska (oprac. na podstawie danych GUGiK), oprac. G. Mączka

116. POTOCZEK, gm. Adamów, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-87/41-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko położone jest w lesie. Cmentarzysko kurhanowe odkryto na podstawie analizy obrazów cyfrowych NMT. Dostrzeżono wówczas obecność 3 niewielkich kop-

ców ziemnych. Obszar, na którym zlokalizowano stanowisko wchodzi w skład zasobów Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

117. POTOCZEK, gm. Adamów, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-87/42-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
2 sąsiadujące ze sobą niewielkie kopce o zachowanej własnej formie terenowej zostały odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Pokryte leśnym poszyciem nasypy posiadają wysokość nieprzekraczającą 0.5 m. Obiekty znajdują się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

118. PRZEORSK (d. Ruda Żelazna), gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/56-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe

Fot. 40 Przeorsk, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 95-90/56-10. Widok na jeden z kopców na stanowisku. fot. W. Koman

- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod numerem C/110 – pod nazwą RUDA ŻELAZNA
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 55
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Nekropolię tworzą 6 kopców ziemnych różnej wielkości. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 1989

119. PRZEORSK, gm. Jarczów, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/73-22
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 55
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

120. PRZEORSK, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

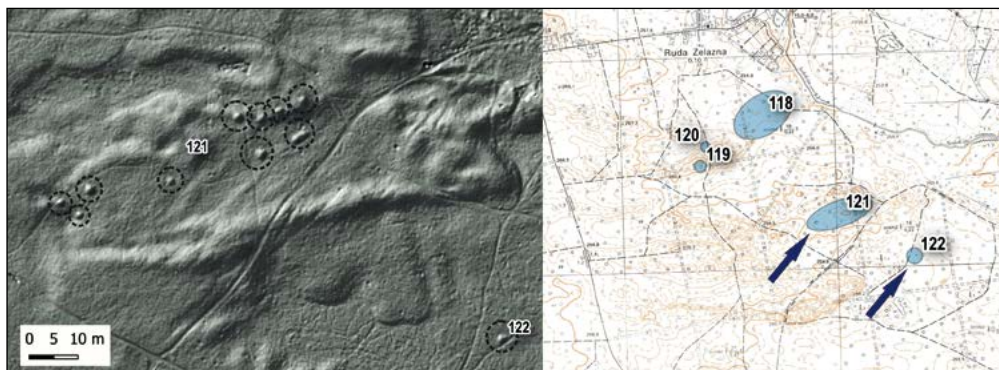
- nr stanowiska AZP: 95-90/74-23
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 55
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Położony w lesie dobrze zachowany kopiec – domniemany kurhan – odkryto na podstawie danych lidarowych. Jego wysokość osiąga ok. 1 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

121. PRZEORSK, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/75-24
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 55
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 11 zbliżonej wielkości kopców ziemnych. Podczas zwiadu terenowego ich stan oceniono jako dobry. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają rozmiary: szer. owalnych podstaw na-

sypów od 10 do 14 m. Wysokość kopców osiąga ok. 0.8-1 m. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie umożliwia ustalenie chronologii stanowiska. Obszar, na którym zlokalizowano stanowisko wchodzi w skład zasobów Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

Ryc. 55 Lokalizacje stanowisk kurhanowych (stan AZP nr.: 95-90/76-25, 95-90/75-24) odkryte na gruntach m. Przeorsk, gm. Tomaszów Lubelski na tle mapy topograficznej zestawionej z NMT (źródło: dane GUGIK), oprac. G. Mączka

122. PRZEORSK, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-90/76-25
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 55
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki, usytuowany w lesie kopiec ziemny zarejestrowany podczas analizy danych lidarowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

123. RABINÓWKA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-89/17-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Samotny kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest przy skraju lasu. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie umożliwia ustalenie chronologii stanowiska. Obiekt znajduje się na terenie lasu prywatnego.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2016

Fot. 41 Rabinówka, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 95-89/17-4. Widok na obiekt. fot. W. Koman

124. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/81-13
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 10 różnej wielkości kopców – domniemanych kurhanów.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

125. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/82-14
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko skupia 3 kopce ziemne. Stanowisko odkryto na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

126. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/83-15
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

127. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/84-16
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska dostrzeżono 11 nasypów – domniemanych kurhanów.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

128. RUDA ŻURAWIECKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/85-17
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
3 stykające się podstawami średniej wielkości nasypy ziemne (szer. podstaw. 9-13 m). Posiadają wyjątkowo regularną formę stożków. Wokół kolistych podstaw czytelne są rowki dookolne powstałe zapewne podczas usypywania kopców. Obiekty są doskonale widoczne w leśnym krajobrazie. Pierwszego ich odkrycia dokonano na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

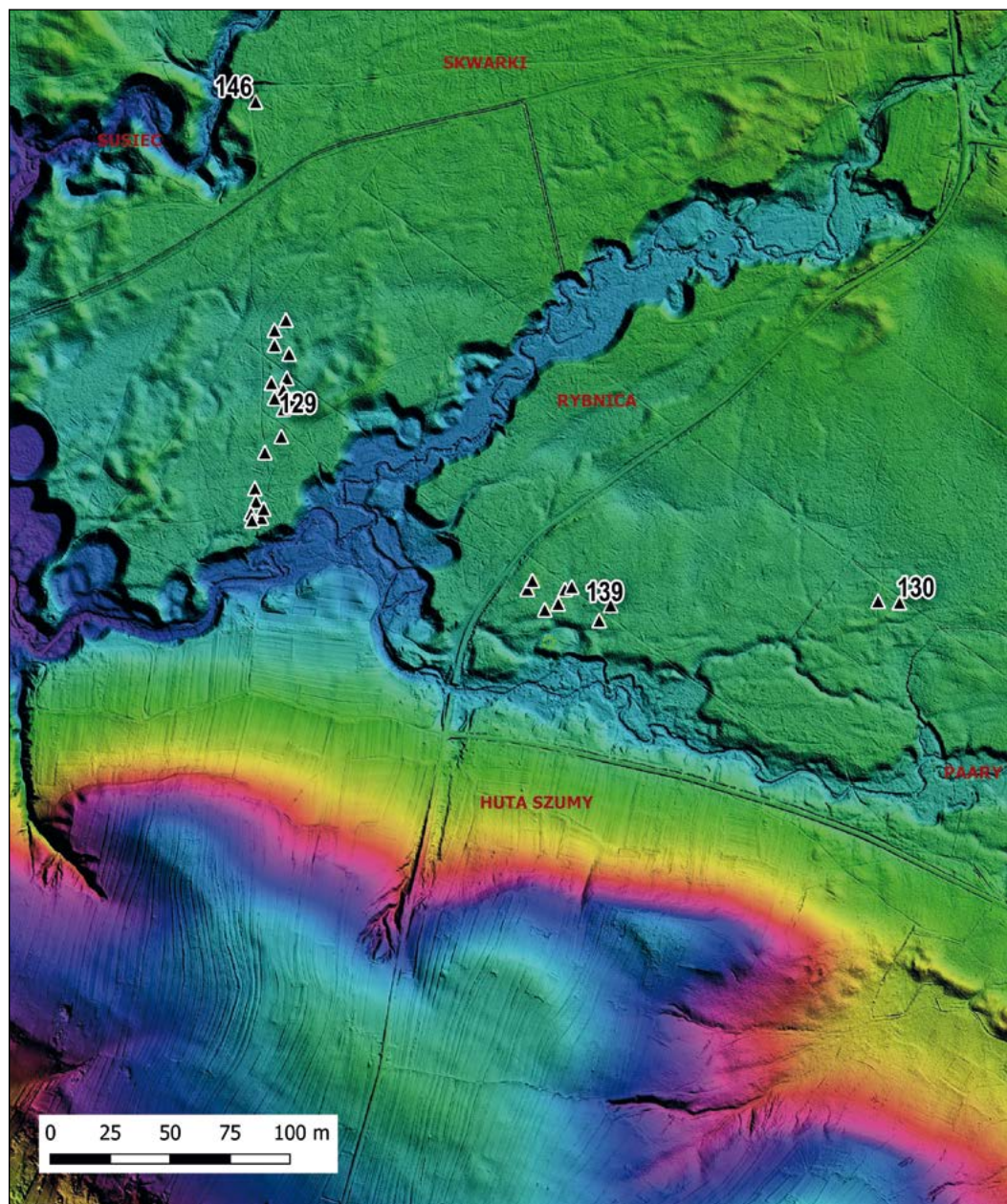
129. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/19-1
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane

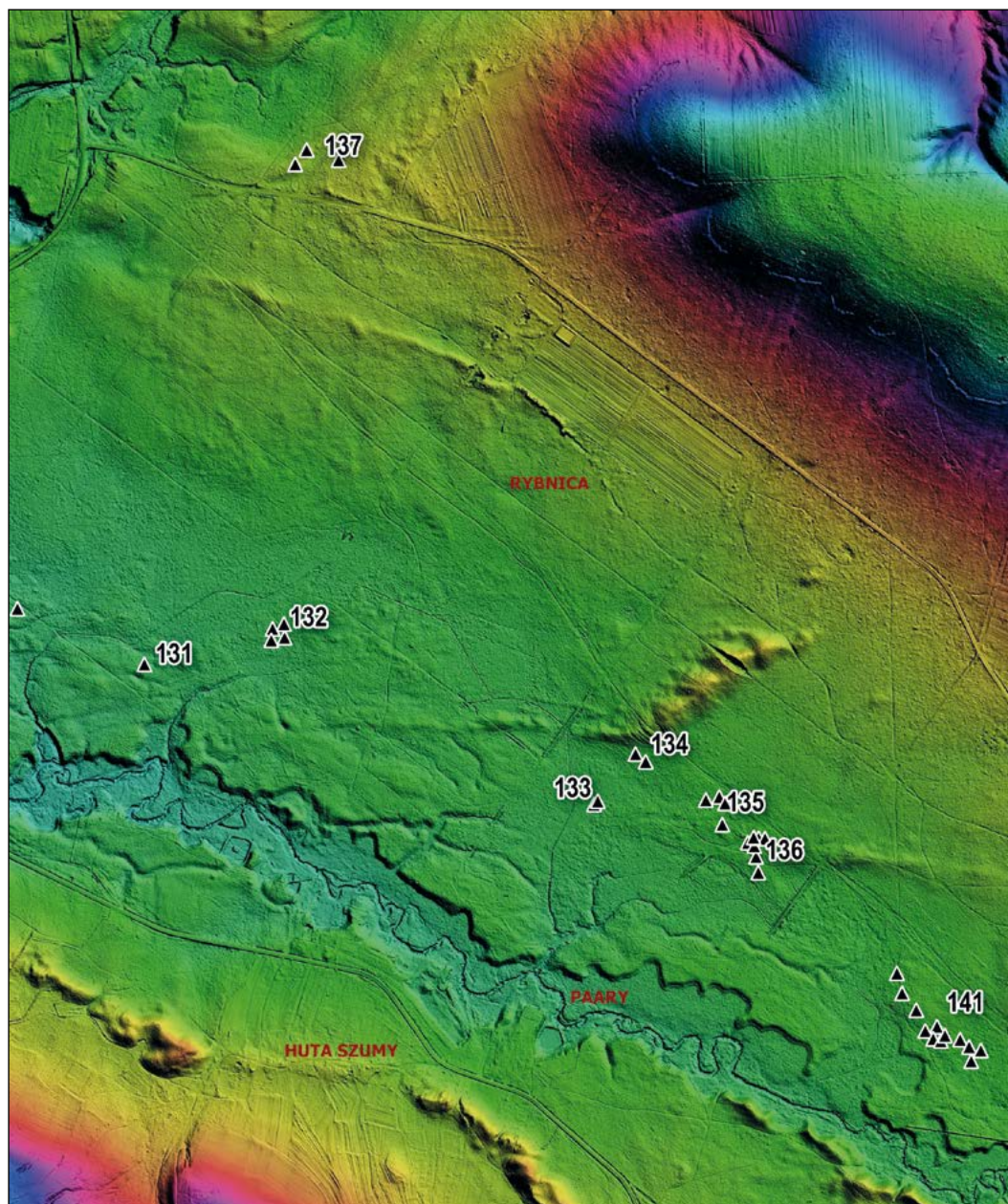
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56, 57, 58
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Usytuowane bezpośrednio przy krawędzi doliny rzeki Tanwi cmentarzysko kurhanowe tworzą grupa 18 kopców – domniemanych kurhanów. Stanowisko położone w widnym lesie sosnowym. Mogiły kurhanowe zostały odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Powierzchnia stanowiska: 2 ha. Kopce rozstawione są wzdłuż osi NS na długości ok. 500 m. Podczas zwiadu terenowego stan kopców oceniono jako bardzo dobry. Czytelne w leśnym krajobrazie nasypy posiadają rozmiary: szer. podstaw 12-14 m. Większość kopców posiada wys. ok. 1-, 1,2 m, mniejsze, mniej liczne nie przekraczają 80 cm. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolitu, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

Fot. 43 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-87/19-1 (kat. 129). Widok na stanowisko, fot. G. Mączka

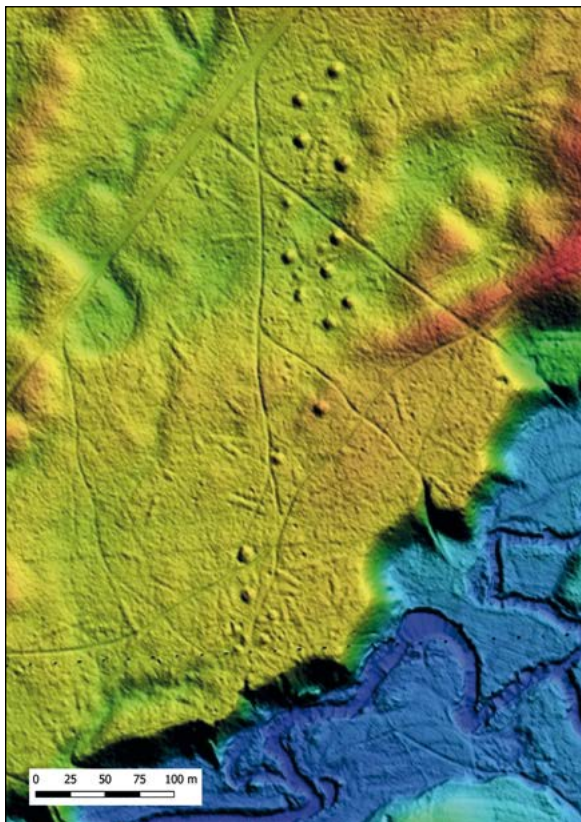

Ryc. 56 Stanowiska kurhanowe na terenie m. Huta Szumy, Rybnica, gm. Susiec na tle NMT. (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka (lewa Strona)

Fot. 44 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-87/19-1 (kat. 129). Widok na stanowisko, fot. G. Mączka

Ryc. 57 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-87/19-1 (kat. 129). Cmentarzysko kurhanowe na tle NMT (źródło: dane GU-GiK), oprac. G. Mączka

130. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/22-2
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 2 kopce – domniemane kurhany. Czytelne w krajobrazie formy nasypów posiadają wysokość: 0,8 i 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 10 i 12 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku dla zwiedzających – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

131. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/23-3
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Położony w lesie pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość korpusu nasypu: 0,8 m, szerokość owalnej podstawy: 12 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

132. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/24-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano skupisko 4 kopców – domniemanych kurha-

nów. Czytelne w leśnym krajobrazie nasypy posiadają wysokość: 0,6-1 m. Szerokość owalnych podstaw: 6-12 m. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie uniemożliwia ustalenie chronologii zabytku. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

133. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/25-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W granicach stanowiska zarejestrowano 2 blisko położone kopce – domniemane kurhany. Czytelne w leśnym krajobrazie nasypy nie przekraczają wysokości 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 6-8 m. Chronologia stanowiska nieustalona. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

134. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/26-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W granicach stanowiska zarejestrowano 2 blisko położone kopce – domniemane kurhany. Nasypy posiadają wysokość 0.7 i 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 12 i 14 m. Stanowisko znajduje się na gruntach stanowiących własność Lasów Państwowych. Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie uniemożliwia ustalenie chronologii stanowiska. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

135. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/27-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

W granicach cmentarzyska zarejestrowano skupisko 4 kopców – domniemanych kurhanów. Nasypy posiadają wysokość: 0,6-1 m. Szerokość owalnych podstaw: 10-13 m. W pobliżu potencjalnych kurhanów dostrzec można pozostałości mielerzy. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

136. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/28-8
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Położone w lesie domniemane cmentarzysko kurhanowe obejmuje 7 kopców. Nasypy posiadają wysokość od 0,6 do 0,8 m. Wymiary największego kopca: szer. podstawy: 12 m, wys.: 0,8 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

137. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/29-9
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Skupisko 3 słabo czytelnych w terenie kopców – domniemanych kurhanów. Wobec braku materiału datującego chronologia badanego wyłącznie powierzchniowo zabytku pozostaje nieustalona. Stanowisko znajduje się na gruntach leśnych stanowiących własność Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

138. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/30-10
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Skupisko 5 słabo czytelnych w terenie kopców – domniemanych kurhanów. Stanowisko znajduje się na gruntach stanowiących własność Lasów Państwowych.

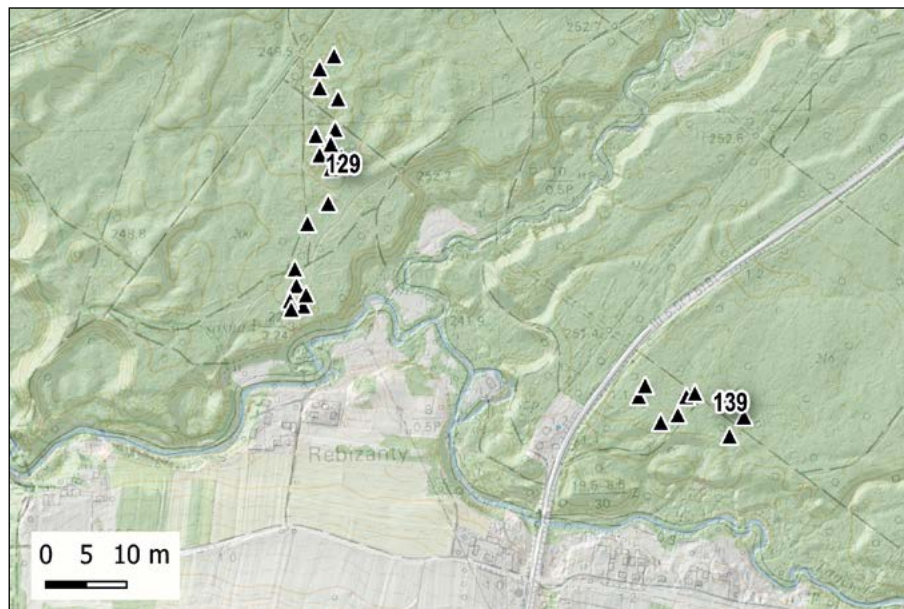
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

139. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-88/21-12
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56, 58, 59
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Podczas analiz zobrazowań NMT wykonanych na podstawie danych ze lotniczego skaningu LIDAR w 2014 r. dostrzeżono 9 kopców ziemnych. W kolejnych roku 7 nasypów kopców, zostało poważnie uszkodzonych. Znaczna część stanowisko znalazła się wówczas na wylesionym obszarze przeznaczonym pod nowe nasadzenia (poręba). Podczas penetracji stanowiska, z powierzchni niwelowanego nasypu kopca nr 1 podjęto niewielki fragment przepalanej, niezidentyfikowanej kości (ludzkiej ?). W części pokrytej leśnym poszyciem nadal znajdują się 2 kopce. Jeden, większy, dobrze widoczny z leśnego duktu i najbardziej wysunięty w stronę NE posiada wymiar: szer. podstawy: 15 m, wys. ok. 1,2 m.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2015

Ryc. 58 Rybnica, gm. Susiec. Lokalizacja cmentarzysk kurhanowych, stan. AZP nr: 95-88/21-12, 95-87/19-1. oprac. G. Mączka

Fot. 45 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-88/21-12. Widok na jeden z zachowanych nasypów. fot. G. Mączka

Ryc. 59 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-88/21-12. Lokalizacja zachowanych kopców i nasypów uszkodzonych w wyniku leśnych prac agrotechnicznych. oprac. G. Mączka

Fot. 46 Rybnica, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-88/21-12. Widok na jeden z uszkodzonych nasypów. fot. G. Mączka

140. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/31-11
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 66
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Znajdujący się w lesie pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość korpusu nasypu 0,8 cm. Szerokość owalnej podstawy 14 m. Stanowisko znajduje się na terenie prywatnego lasu gospodarskiego.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

141. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-88/26-13
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe

- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 56
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska odkryto skupisko 12 kopców – domniemanych kurhanów. Czytelne w leśnym krajobrazie nasypy posiadają wysokość nie przekraczającą 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 6-12 m. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

142. RYBNICA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-88/27-14
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość korpusu nasypu 0,6 m. Szerokość nieregularnej owalnej podstawy: 10 m. Wokół podstawy rowek dookoły. Kopiec znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

143. SÓL (d. Ciosny), gm. Biłgoraj, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 92-81/1-1
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 9, 10
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko wzmiankowane w dawnej literaturze (J. Gurba, R. Orłowski 1956, *Mikołaj Stworzyński – nieznanym inwentaryzator grodzisk południowej Lubelszczyzny z początków XIX w.* [w:], „Wiadomości Archeologiczne”, t. 23, s. 70). Wizytacja na stanowisku przeprowadzona w 2005 r. nie potwierdziła obecności obiektów zabytkowych o własnej formie krajobrazowej (E. Prusicka – Kołcon, s. 10). Stanowisko trudne do lokalizacji, pomimo możliwości korzystania z nowocześniejszych metod teledetekcyjnych. Analiza NMT może sugerować, że dawniejszych badaniach za intencjonalnie usypane kopce

uznano duże pagórki znajdujące się w centrum wsi, blisko biegnącej przez osadę drogi. Są to jednak naturalne, piaszczyste wzniesienie, powstałe w wyniku przecięcia dużej, wyodrębnionej formy wydmy drogami prowadzącymi do gospodarstw.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Libera 1990, E. Prusicka-Kolcon, 2005 *Inwentaryzacja kurhanów powiatu zamojskiego*, mps. w archiwum WUOZ Delegatura w Zamościu, Zamość

144. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/11-13
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Formy terenowe – ok. 10 – zbliżone do stożków, o nieregularnych kształtach, różnych wymiarach i w różnym stanie zachowania to prawdopodobnie formy naturalne (wskazuje to analiza NMT) powstałe w wyniku zniszczenia fragmentu czoła rozległej parabolicznej wydmy. Ciekawe zabytki ruchowe odkryte przypadkowo podczas robót budowlanych prowadzonych w obrębie stanowiska. Wśród nich rozpoznano zabytki powiązane z kulturą trzciniecką z wczesnej epoki brązu. Brak kontekstu stratygraficznego pozyskanych artefaktów nie może być jednak podstawą do jednoznacznego łączenia ich ze wyróżnionym domniemanym stanowiskiem kurhanowym.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, A. Urbański 1997

145. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/15-15
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Samotny kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

146. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/16-16
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków

- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP G. Mączka, 2021

147. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/17-17
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Uсыpany został na grzbiecie wydmowego pagórka. Średniej wielkości kopiec (szer. podstawy ok. 12 m) został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

148. SUSIEC, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/18-18
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

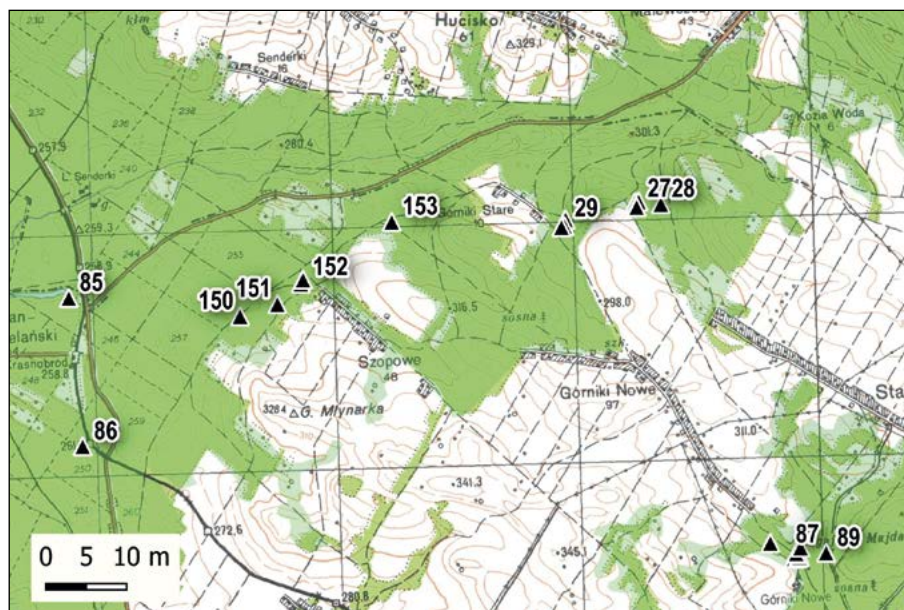
149. SZAROWOLA, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Obiekt położony jest

w lesie, na zachód od zabudowań miejscowości Szarowola. Usytuowany jest na terenie poprzecinanym licznymi suchymi wąwozami. Zachowana wysokość nasypu: 0,5 m. Szerokość nieregularnej owalnej podstawy: 12 m. Stanowisko znajduje się na terenie prywatnego lasu gospodarskiego.

150. SZOPOWE, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/50-3
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Dobrze zachowany kopiec – domniemany kurhan – pokryty jest leśnym poszyciem. Został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Jego chronologia z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona (schyłek neolity, wczesna epoka brązu, okres wczesnego średniowiecza?). Wymiary otoczonego rowkiem dookołnym nasypu: wys. ok. 1 m, szer. podstawy: 16 m. Obiekt znajduje się na terenie Lasów Państwowych. Dostęp do zabytku – bez ograniczeń.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP G. Mączka, 2021

Ryc. 60 Lokalizacja wybranych stanowisk kurhanowych w miejscowościach: Górniki, Długi Kąt, Majdan Kaszteński, Szopowe – na tle mapy topograficznej (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

151. SZOPOWE, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/51-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość pokrytego leśnym poszyciem nasypu: ok. 0,7 m. Szerokość nieregularnej owalnej podstawy: 12 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP G. Mączka, 2021

152. SZOPOWE, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/52-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Usytuowane bezpośrednio przy drodze asfaltowej cmentarzysko kurhanowe tworzą 2 położone blisko, lecz posiadające różne wymiary kopce. Stanowisko położone w widnym lesie sosnowym. Mogiły zostały odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Podczas prospekcji terenowej stan obu kopców oceniono jako bardzo dobry. Większy posiada znaczne rozmiary: wys. ok. 1,2 m szer. podstawy: ok. 22 m, mniejszy wys. ok. 50 cm, szer. 14 m. U podstawy obu nasypów widoczne są rowki dookolne. Chronologia stanowiska z powodu braku materiału datującego pozostaje nieustalona. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP G. Mączka, 2021

153. SZOPOWE, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-86/53-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 60
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Dobrze zachowany, odcinający się na tle płaskiego leśnego krajobrazu duży ziemny kopiec. Szer. owalnej podstawy ok. 22 m. Wysokość nasypu ok. 1 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

154. TARNAWATKA, gm. Tarnawatka, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 92-89/42-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży kopiec – domniemany kurhan – usytuowany jest w obrębie zwartej zabudowy osady, bezpośrednio przy drodze asfaltowej. Na jego szczycie wystawiony został krzyż. Obecnie obiekt posiada znaczne rozmiary: wys. ponad 2 m, szer. podstawy: ok. 18 m. Pierwotnie był jednak mniejszy. W 2010 r. nasyp został nadsypyany. Obiekt nie był badany wykopaliskowo. Wobec braku datującego materiału zabytkowego jego chronologia pozostaje nieustalona.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2011

Fot. 47 Tarnawatka, gm. Tarnawatka, stan. AZP nr 92-89/42-10. Widok na nasyp kopca. fot. W. Koman

155. TARNOWOLA, gm. Józefów, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kopiec – domniemany kurhan – znajduje się w prywatnym lesie gospodarskim. Obiekt zarejestrowano na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Posiada niewielkie rozmiary: wys. 0.5 m, szer. podstawy: ok. 8 m.

156. TARNOWOLA, gm. Józefów, pow. biłgorajski

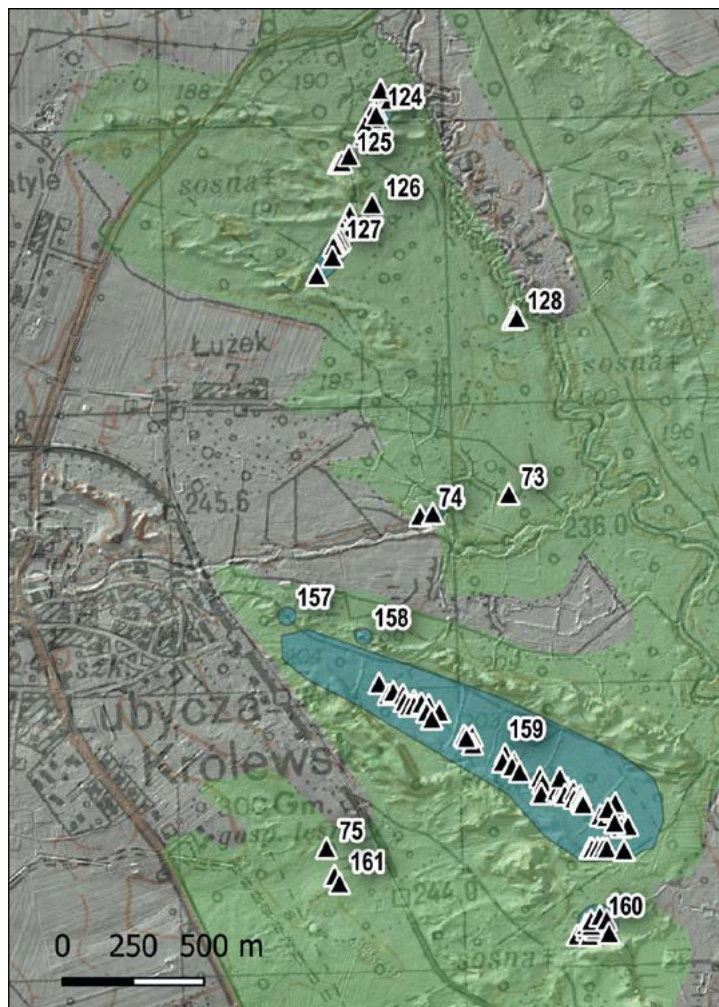
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Obiekt zarejestrowany na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Domniemany kurhan o regularnym kształcie znajduje się w lesie. Posiada rozmiary: wys. ok. 0.5 m, szer. podstawy: ok. 7 m.

157. TENIATYSKA (d. Lubycza królewska)

gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/78-4
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Ryc. 61 Lokalizacja stanowisk kurhanowych na terenie m. Lubycza Królewska, Tęniatyska, Ruda Żurawiecka na tle NMT i mapy topograficznej (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

Domniemane cmentarzysko kurhanowe położone w kompleksie leśnym. Analiza NMT sugeruje jednak, że niewielkie pagórki wyróżnione jako nasypy kopców to naturalne formy wydymowe.

- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2016

158. TENIATYSKA (d. Lubycza królewska), gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/79-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej:
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Domniemane cmentarzysko kurhanowe położone w kompleksie leśnym. Analiza NMT sugeruje jednak, że niewielkie pagórki wyróżnione jako nasypy kopców to naturalne formy wydymowe.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2016

159. TENIATYSKA (d. Lubycza królewska), gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 96-91/80-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duże stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Domniemane cmentarzysko zajmujące powierzchnię ok. 8 ha zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących ze lotniczego skanowania laserowego (NMT). Terenowe badania weryfikacyjne potwierdziły obecność 50 kopców ziemnych. Nekropolię tworzy skupisko mogił rozstawione na dnie szerokiej doliny otoczonej dużymi formami wydymowymi. W obrębie stanowiska widocznych jest kilka mniejszych skupień, grupujących po kilka lub kilkanaście kopców. Szer. owalnych podstaw nasypów: 7-15 m, wys. 0.5-1 m. Cmentarzysko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2016

Fot. 48 Teniatyska, gm. Lubycza Królewska, stan. AZP nr 96-91/80-6. Widok na stanowisko. fot. W. Koman

160. TENIATYSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 97-91/29-7
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61, 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

161. TENIATYSKA, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 97-91/30-8
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 61
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
10 dobrze zachowanych niewielkich kopców ziemnych. Położone w lesie domniemane cmentarzysko zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

162. TERESZPOL KUKIEŁKI, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 92-85/12-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nasyp został uszkodzony podczas kopania rowu przeciwpożarowego.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

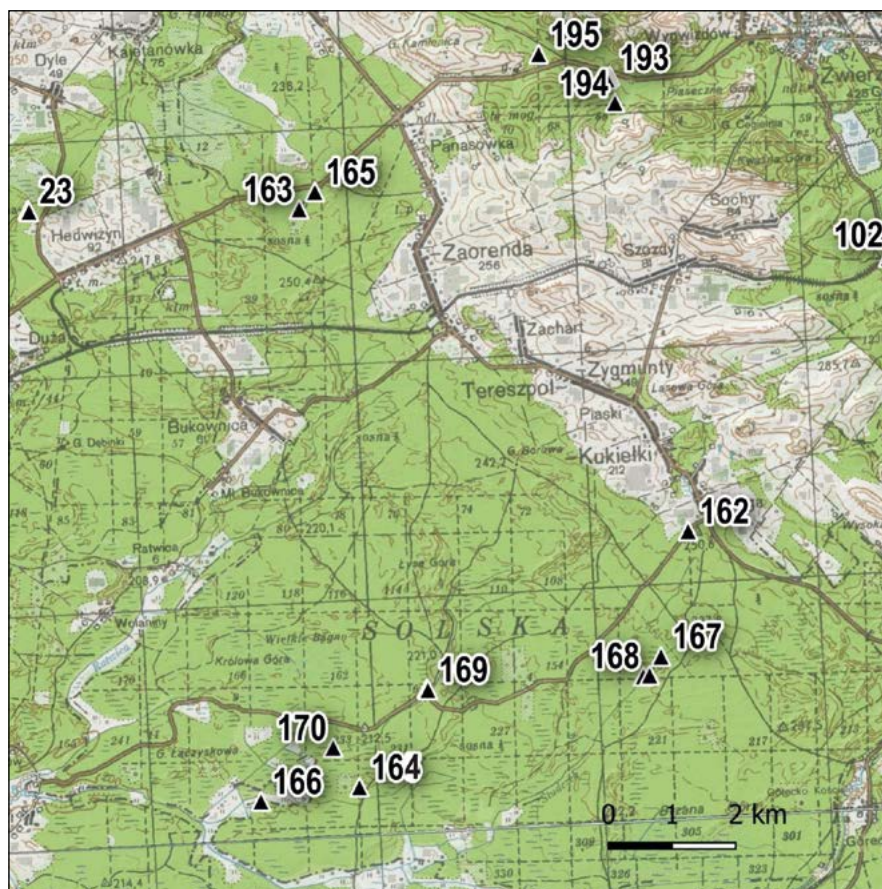

Fot. 49 Tereszpól Kukielki, gm. Tereszpól, stan. AZP nr 92-85/12-6. Wzrost na uszkodzony korpus nasypu kopca. fot. D. Tereszczuk

163. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 91-84/29-14
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położony jest w lesie. Dużej wielkości kopiec (szer. podstawy ok. 22 m) został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

Ryc. 62 Lokalizacja stanowisk kurhanowych na terenie m. Tereszpól Zorenda na tle mapy topograficznej (źródło: dane GUGiK), oprac. G. Mączka

164. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 91-84/30-115
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan

- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nasyp został poważnie uszkodzony podczas budowy drogi asfaltowej – Alei Lecha i Marii Kaczyńskich.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

165. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Teresopol, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-84/9-18
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży kopiec (szer. kolistej podstawy nasypu > 20 m,) o zachowanej własnej formie krajobrazowej. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Nasyp został uszkodzony w wyniku eksploatacji biegnącej tutaj leśnej drogi.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

166. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Teresopol, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-84/10-19
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Duży kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

167. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Teresopol, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-85/7-20
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Domniemany średniej wielkości kurhan został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

168. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 93-85/8-21
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W granicach stanowiska zarejestrowano 2 oddalone na odl. 80 m kopce. Czytelne w leśnym krajobrazie nasypy nie przekraczają wysokości 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 9-11 m. Stanowisko zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

169. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy kopiec położony w obrębie Puszczy Solskiej. Usytuowany jest na terenie rozległej doliny charakteryzującej się obecnością licznych niewielkich cieków wodnych. Kopiec usytuowany jest w odległości ok. 30 m na południe od zbiornika wodnego Smolnik i ok. 100 m na wschód od alei Lecha i Marii Kaczyńskich. Obiekt odkryty został na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Dobrze zachowany kopiec o niewielkich rozmiarach (szer. podstawy ok. 8-9 m)

170. TERESZPOL – ZAORENDA, gm. Tereszpól, pow. biłgorajski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, 9, 10, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe usytuowane jest na terenie rozległej doliny charakteryzującej się obecnością licznych niewielkich cieków wodnych. Pojedynczy kopiec usytuowany jest w odległości ok. 30 m na południe od rzeki Smolnik. Obiekt odkryty został na podstawie analizy zobrażeń numerycznego modelu terenu i dotychczas nie był badany archeologicznie. Posiada niewielkie rozmiary – szer. podstawy ok. 8 m).

171. TOMASZÓW LUBELSKI (d. Łaszcówka), gm. Tomaszów Lubelski – Miasto, pow. tomaszowski

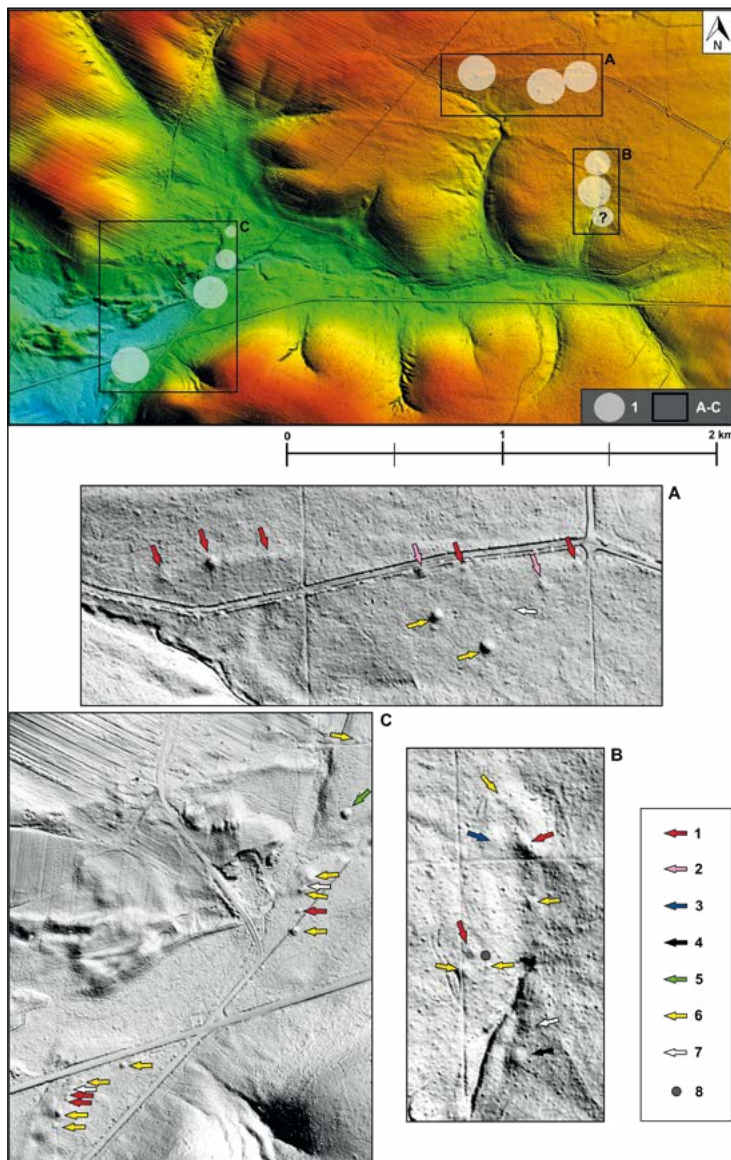
- nr stanowiska AZP: 95-90/57-8
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, wykopaliskowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: stanowisko kurhanowe – niepewne
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
W trakcie badań sondażowych przeprowadzonych w 2008 r. przez Jolantę Bagińską i Mieczysława Bienię przebadano ćwiartkę niewielkiego obiektu uznanego na potencjalny kopiec. W wykopie nie odnotowano obecności zabytków ani antropogenicznych warstw archeologicznych. Obiekt zatem uznać należy za niepewny.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman, 2009

172. TOMASZÓW LUBELSKI, gm. Tomaszów Lubelski – Miasto, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-90/65-10
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Obecność kopców zaobserwowano na NMT. Potwierdzenie istnienia obiektu dokonano w trakcie oględzin w trakcie inspekcji konserwatorskiej. W granicach stanowiska zarejestrowano 8 kopców. Nasypy różnej wielkości nie przekraczają wysokości 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 6-9 m. Stanowisko znajduje się na terenie Lasów Państwowych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2019

173. TOMASZÓW LUBELSKI, gm. Tomaszów Lubelski – Miasto, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-90/92-21
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Obiekt zaobserwowano na NMT. Potwierdzenie istnienia obiektu – samotnego niewielkiego kopca ziemnego – dokonano w trakcie oględzin w trakcie inspekcji konserwatorskiej.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman, 2019

Ryc. 63 Zasięg występowania osadnictwa kultury ceramiki sznurowej w okolicach Ułowa (1 – stanowiska archeologiczne; A-C – pola kurhanowe). A – kurhany na stanowiskach nr katalog.: 174 (AZP 94-88/10-3), 175 (AZP 94-88/11-4) i 176 (94-88/12-5); B – kurhany na stanowiskach nr katalog.: 183 (AZP 94-89/30-24), 185 (AZP 94-89/32-25) i 186 (AZP 94-89/33-26) – znakiem zapytania oznaczone stanowisko niepewne; C – kurhany na stanowiskach nr katalog.: 178 (94-88/25-19), 179 (AZP 94-88/26-20), 180 (AZP 94-88/27-21), 181 (AZP 94-88/28-22) i 182 (AZP 94-88/29-23). Legenda: 1 – kurhany zbadane wykopaliskowo wraz z centralnymi jamami grobowymi; 2 – kurhany rozpoznane sondażowo; 3 – domniemany, silnie zniszczony kurhan zbadany wykopaliskowo; 4 – kurhan zbadany wykopaliskowo o nieustalonej chronologii; 5 – kurhan sondowany geologicznie i datowany radiowęglowo; 6 – kurhany sondowane geologicznie; 7 – kurhany domniemane niemal nieczytelne w terenie; 8 – grób płaski kultury ceramiki sznurowej. oprac. B. Niezabitowska-Wiśniewska

174. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/10-3
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe, tele-detekcja – analiza NMT, datowania radiowęglowe, analizy specjalistyczne
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Na stanowisku odkryto pozostałości osadnictwa niemal każdej kultury archeologicznej znanej z tej części ziem polskich. Najstarsze z nich datowane są na okres paleolitu schyłkowego (około 12-10 tysięcy lat temu), a najmłodsze na XVII w. Najbardziej znane jest ono z cmentarzyska kurhanowego schyłkowoneolitycznej kultury ceramiki sznurowej i cmentarzyska płaskiego łączonego z Gotami – twórcami tzw. kultury wielbarskiej. Ta „magia miejsca” przyciągająca przez kilka tysięcy lat kolejne grupy ludzkie związana jest najprawdopodobniej z położeniem stanowiska na południowo-wschodnim, łagodnie opadającym stoku najwyższego w promieniu około jednego kilometra wyniesienia terenu, którego kulminacja – znajdująca się około 120 m na północny zachód od jego centrum – wznosi się na 345 m n.p.m. Z całą pewnością nie bez znaczenia był fakt, że stanowisko położone jest na terenach piaszczystych, otoczonych przez nieprzyjazne dla osadnictwa obszary z bardzo płytko zalegającą skałą macierzystą – opoką marglistą, uniemożliwiającą gospodarkę rolniczą i zakładanie długotrwałych osiedli. Około 80-100 m na południe od stanowiska 3 znajdują się też źródła i głęboka dolina niewielkiego ciek wodnego – przez miejscowych mieszkańców nazywanego Zierąbką – obecnie płynącego jedynie okresowo, ale funkcjonującego w pradziejach, co gwarantowało dostęp do czystej, bieżącej wody.

Obecnie stanowisko położone jest na terenach leśnych zarządzanych przez Nadleśnictwo Tomaszów, przy czym jego obszar został zalesiony po II wojnie światowej. Z ogromnym prawdopodobieństwem w pradziejach powierzchnia stanowiska nie była zadrzewiona.

Cmentarzysko kurhanowe kultury ceramiki sznurowej składa się z trzech kopców, oznaczonych jako kurhany I, II i III. Zostało też w całości zbadane wykopaliskowo, co pozwala stwierdzić, że było bardzo dokładnie rozplanowane. Największy kopiec (kurhan II) usypano w centrum cmentarzyska; pozostałe dwa w zbliżonych odległościach od centralnego kurhanu – ok. 77 m na wschód (kurhan I) i ok. 67,5 m na zachód (kurhan III). Współczesna średnica centralnego kopca przed badaniami wykopaliskowymi wynosiła około 18,5-19 m, a wysokość około 1,20 m, choć jego umiejscowienie na stoku wspomnianego już wyniesienia terenu przyczyniło się do nieznacznego rozciągnięcia południowej krawędzi. Stąd też wysokość nasypu, mierzona od jego podstawy po stronie południowej, wynosiła około 1,44/1,50 m. Pozostałe dwa kurhany były niemal nieczytelne w terenie, a ich wysokości w centrum nasypów nie przekraczały 10-30 cm mierząc

od współczesnej powierzchni gruntu. Z bardzo dużym prawdopodobieństwem można założyć, że różnice w wysokościach poszczególnych kopców nie wynikają z późniejszego zniszczenia (zniwelowania) nasypów kurhanów I i III, a z celowego ich zróżnicowania na etapie zakładania cmentarzyska.

Opisywane kurhany miały też różne średnice pierwotne, które można dokładnie określić dzięki odkryciu dookolnych rowków wyznaczających zasięg nasypów. Prawdopodobnie znajdowała się w nich palisada lub inne formy ogrodzenia. Pierwotna średnica kurhanu centralnego wynosiła w linii N-S około 15,20 m, a w linii E-W około 14,54 m. Średnice pozostałych nasypów były znacznie mniejsze: kurhanu I – około 10-10,5 m, kurhanu III – około 8-8,5 m.

Do usypania wszystkich kopców użyto ziemi pozyskanej z najbliższej okolicy. W trakcie tego procesu jednocześnie zniwelowano i zniszczono pozostałości wcześniejszych osad neolitycznych kultury lubelsko-wołyńskiej i kultury pucharów lejkowatych. Świadczy o tym odkrycie w nasypie największego z nich kilku tysięcy fragmentów naczyń i zabytków krzemiennych wytworzonych przez ludności wymienionych kultur. Dodatkowo nasyp największego kurhanu usypywany był w kilku etapach, co doskonale czytelne było w jego profilach. Dzięki przeprowadzonym badaniom wykopaliskowym można odtworzyć cały proces zakładania tego kurhanu. Po wybraniu odpowiedniego miejsca powierzchnię gruntu zniwelowano i najprawdopodobniej od razu ograniczono palisadą umocowaną w szerokim, dookolnym rowku. W wyznaczonej w ten sposób przestrzeni założono niewielkie cmentarzysko, składające się najprawdopodobniej z czterech grobów, przy czym jeden z nich – główny – znajdował się w jej centrum. Niestety piaszczysta gleba nie pozwala na zachowanie się kości ludzkich czy innych pozostałości organicznych. Z całą pewnością jednak do konstrukcji grobów użyto drewna, którym oszalowano ściany jam grobowych, jednocześnie zabezpieczając je przez oberwaniem. Świadczą o tym układające się wzdłuż ich krawędzi warstwy piasku o ciemnobrązowym zabarwieniu, powstałym dzięki obecności niezachowanego już drewna. Na obrzeżach opisywanej przestrzeni – pomiędzy grobami a rowkiem – odkryte zostały także inne obiekty, w większości paleniska, związane z trudnymi do zrekonstruowania zabiegami rytualnymi towarzyszącymi obrządkowi pogrzebowemu.

Nie sposób określić jak długo funkcjonowało to niewielkie cmentarzysko i w jakich odstępach czasu zmarły pochowane tam osoby. Tym samym też nie możemy dokładnie odtworzyć momentu rozpoczęcia konstrukcji nasypu kurhanu II. Jak już wspomniano przebiegała ona w kilku etapach. Na pierwszym z nich usypano niski kopczyk ziemi jedynie nad samymi grobami, dopiero w dalszej kolejności i zapewne po dłuższej przerwie usypując i formując cały nasyp. Co ciekawe, jeszcze przed usypaniem całości nasypu wkopano się w centrum niewielkiego kopczyka ziemi nakrywającego centralny grób, rabując jednocześnie wyposażenie pochowanego w nim zmarłego. Najprawdopodobniej aktu tego dokonała ludność kultury ceramiki sznurowej, być może nawet twórcy samego kurhanu. Niestety też z racji na swoje wymiary kurhan II przyciągał uwagę także

w czasach późniejszych. W jego centrum odkryte zostały ślady kilku innych wkopów. Na podstawie datowań radiowęglowych wiemy, że dwa z nich powstały w VI i XIV w. Rabusiom z tych okresów najprawdopodobniej jednak nie udało się znaleźć żadnych cennych przedmiotów, bowiem zostały one wyrabowane jeszcze w trakcie usypywania kurhanu. Tym samym z wyposażenia centralnego grobu do dziś przetrwało jedynie uszkodzone naczynie gliniane, 8 fragmentów ceramiki i 2 krzemienie.

Z perspektywy czasu wydaje się, że usypanie tak dużego nasypu w centrum cmentarzyska jedynie przyciągnęło uwagę rabusiów w różnych czasach, w efekcie prowadząc do niemal całkowitego jego wyrabowania. Chlubnym wyjątkiem była ludność kultury wielbarskiej. Goci co prawda założyli swoje cmentarzysko na północ od tego kurhanu, nigdy jednak nie splądrowali jego nasypu. Być może fakt ten łączyć należy z obrządkiem pogrzebowym tego ludu, którego jednym z elementów było chowanie niektórych zmarłych pod nasypami kurhanów, szczególnie na terenie Pomorza i na Podlasiu. Tym samym zażytkować można stwierdzenie, że Goci doskonale zdawali sobie sprawę z tego, co kryje się pod zastanym przez nich nasypem i uszanowali sacrum tego miejsca.

Nieco inaczej wyglądał sposób aranżacji przestrzeni pod pozostałymi, małymi kurhanami I i III. W ich centrach znajdowały się pojedyncze jamy grobowe. Nie zostały one wyrabowane, co najprawdopodobniej miało związek z wysokością kopców – jak już wspomniano zapewne z założenia niewielkich. Pomimo niezachowania się kości ludzkich z całą pewnością w centrum tych kurhanów pochowano mężczyzn, o czym świadczy odkryte wyposażenie. W grobie pod kurhanem I znaleziono 2 naczynia gliniane (amforę i pucharek), siekierę krzemienną, topór kamienny, retuszowany wiór krzemienny pełniący najpewniej funkcję noża oraz 6 grocików strzał również wykonanych z krzemienia. Wyposażenie grobu pod kurhanem III było bardzo podobne i składały się na nie: 2 naczynia (amfora i pucharek), siekiera krzemienna, wiórowiec krzemienny, grocik krzemienny oraz topór kamienny. Co ciekawe, już po zasypaniu jamy grobowej, a prawdopodobnie jeszcze przed usypaniem nasypu, ludność kultury ceramiki sznurowej wkopała w jej strop dodatkowy, płytki grób, składając w nim trzy naczynia gliniane – 2 amfory i 1 pucharek. Wkopany grób nie naruszył pochówku zmarłego złożonego do centralnej, głównej jamy grobowej. Niezachowanie się kości ludzkich nie pozwala na odtworzenie płci osoby pochowanej w dodatkowym grobie. Brak w wyposażeniu broni pozwala jednak bardzo ostrożnie zakładać, że mogła to być kobieta, być może spokrewniona z pochowanym głębiej mężczyzną.

W nasypach lub pod nasypami „małych” kurhanów I i III odkryto także inne obiekty archeologiczne. W pierwszym z nich były to wcześniejsze obiekty kultury pucharów lejkowatych „zastane” w miejscu wybranym pod konstrukcję kurhanu przez ludność kultury ceramiki sznurowej. W nasyp kurhanu III wkopane zostało za to palenisko z brukiem kamiennym ludności kultury wielbarskiej. Mając na uwadze wspomniany wcześniej szacunek Gotów do miejsc świętych pozostawionych przez wcześniejsze ludy ten zabieg może trochę dziwić. Pośrednio wskazuje jednak, że w czasach pobytu Gotów nasyp

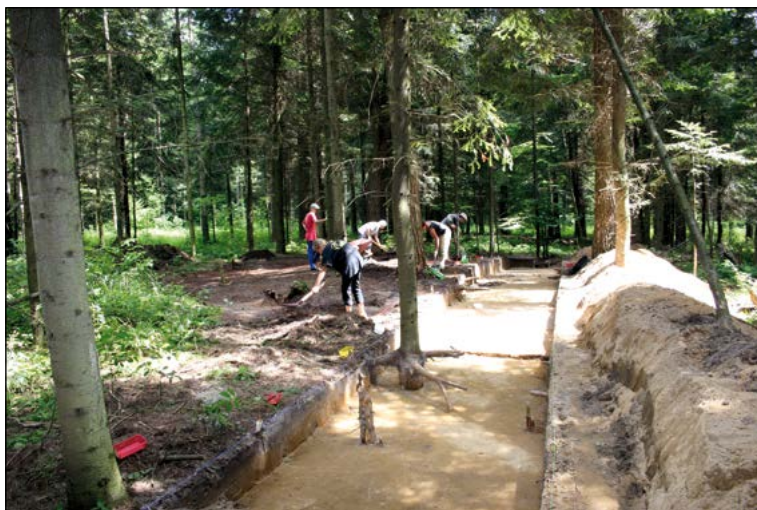
kurhanu kultury ceramiki sznurowej był nieczytelny na powierzchni, co dodatkowo poświadcza wspomniany już fakt, że z założenia nie był on wysoki i jego obecna wielkość niewiele odbiega od pierwotnej.

Długoletnie badania wykopaliskowe na stanowisku doprowadziły także do rozpoznania powierzchni pomiędzy kurhanami. Odkryto tym samym cały szereg innych obiektów, które można łączyć z kulturą ceramiki sznurowej. Są wśród nich duże, prostokątne paleniska z pozostałościami spalonych belek drewnianych. Niestety brak do nich dokładnych analogii z innych stanowisk archeologicznych, co ma związek ze sposobem badania większości z nich, najczęściej ograniczającym się jedynie do rozpoznania nasypów samych kurhanów.

Na stanowisku, poza pokrótce opisanym cmentarzyskiem kurhanowym kultury ceramiki sznurowej, być może istniały także inne, późniejsze i obecnie zupełnie zniwelowane kurhany. We wschodniej jego części odkryto grób, który najprawdopodobniej łączyć należy z kulturą trzciniecką z epoki brązu, także kultywującą podkurhanowy obrządek pogrzebowy. Zawierał on grot wykonany z brązu oraz bogato ornamentowany przęślik gliniany. Kości niestety nie zachowały się, stąd też zapewne był to grób szkieletowy (przepalone kości ludzkie zachowują się w piasku do dziś), w którym pochowano mężczyznę. Nie można też wykluczyć, że pierwotnie grób ten przykryty był nasypem ziemnym, o czym pośrednio świadczy zarówno dominacja grobów podkurhanowych w kulturze trzcinieckiej w strefie wyżynnej, do której zaliczają się także okolice Ułowa, jak i szczególna lokalizacja opisywanego grobu. W jego najbliższej okolicy nie odkryto żadnego innego obiektu archeologicznego, w tym przede wszystkim żadnego grobu kultury wielbarskiej. Być może więc w czasach pobytu Gotów w okolicach dzisiejszego Ułowa domniemany kurhan był jeszcze czytelny na powierzchni gruntu, co spowodowało „ominięcie” jego nasypu w momencie zakładania cmentarzyska przez ludność kultury wielbarskiej.

Obecność na stanowisku ludności kultury trzcinieckiej poświadczają także inne, luźne materiały, w tym fragmenty ceramiki oraz zachowane niemal w całości naczynie gliniane wkopane w opisany już nasyp kurhanu II kultury ceramiki sznurowej.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, T. Wiśniewski, *Zanim przyszli Germanie*, [w:] B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Ułów – tajemnica starożytnego Roztocza; siódma wystawa Instytutu Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Muzeum UMCS*, Lublin 2007, 42–44, fot. 6–19; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Kompleks osadniczy w Ułowie, powiat tomaszowski – wstępne podsumowanie sześcioletnich badań wykopaliskowych*, „Archeologia Polski Środkowowschodniej” X, 2008, 81, 85, ryc. 7–10; B. Niezabitowska-Wiśniewska, T. Wiśniewski, *Kurhany kultury ceramiki sznurowej na stanowisku 3 w Ułowie, powiat tomaszowski*, [w:] H. Kowalewska-Marszałek, P. Włodarczyk (red.), *Kurhany i obrządek pogrzebowy w IV–II tysiącleciu p.n.e.*, Kraków, Warszawa 2011, 329–369; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Grot brązowy z Ułowa na Roztoczu Środkowym – próba interpretacji*, [w:] R. Madyda-Legutko, J. Rodzińska-Nowak

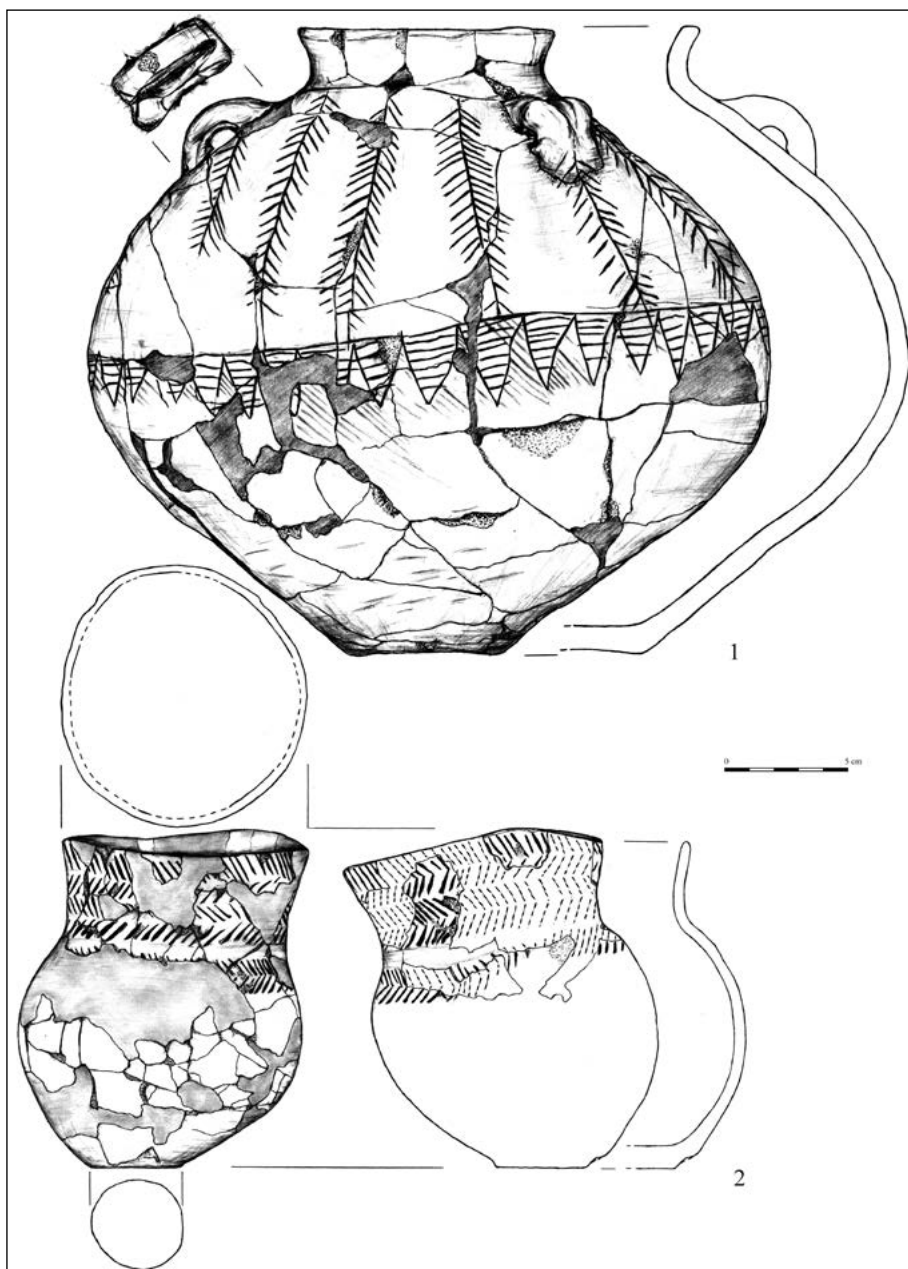

Fot. 50 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, Kurhan I w trakcie badań. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

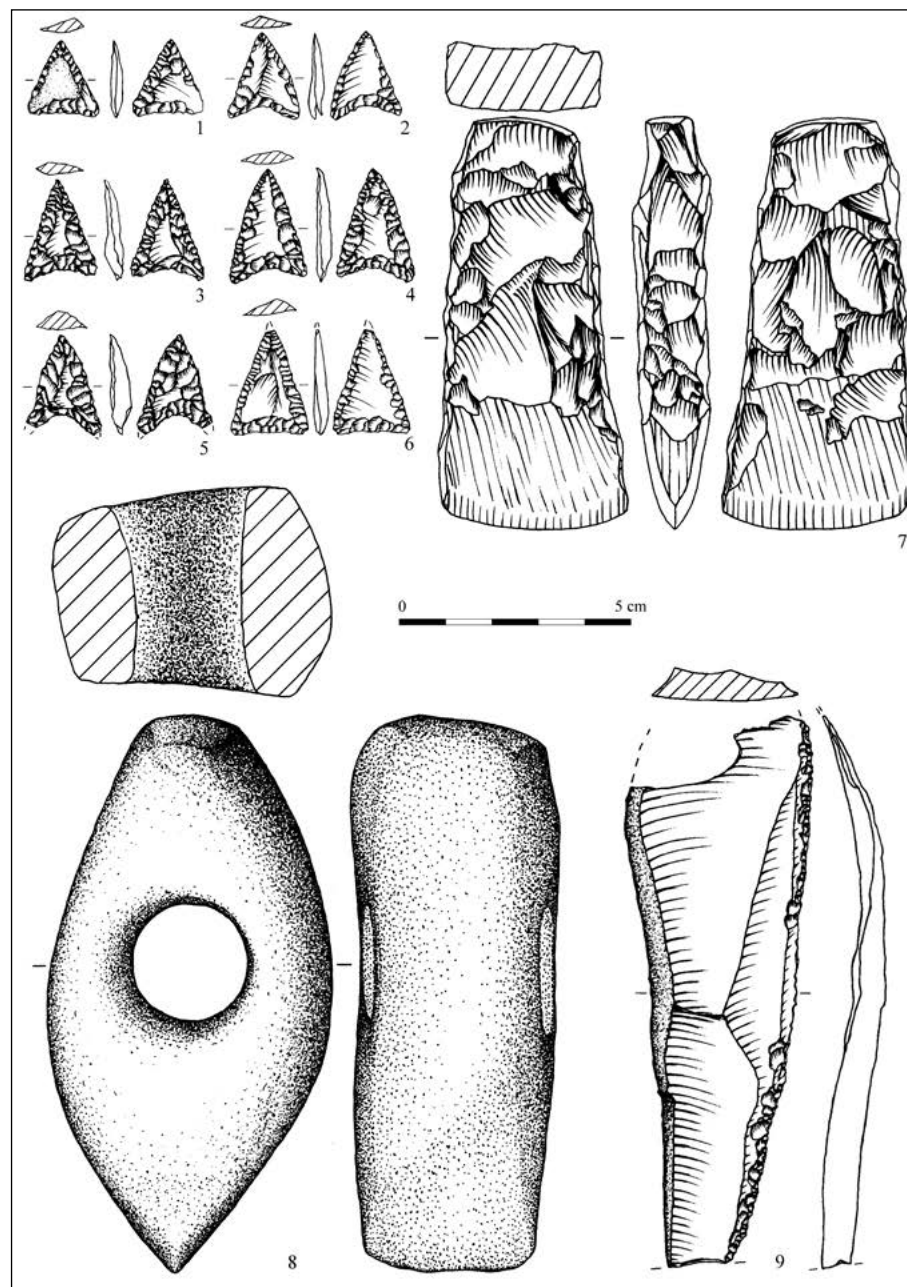

Fot. 51 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, Kurhan I – grociki strzał z krzemienia in situ w centralnym grobie podkurhanowym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

(red.), *Honoratissimum assensus genus est armis laudare*. Studia ofiarowane Profesorowi Piotrowi Kaczanowskiemu z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin, Kraków 2014, 183–193; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project “Roztocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quaternaria”* 85, 2017, 17, 27–28, ryc. 5:A; 14; M. Moskal-del Hoyo, M. Krapiec, B. Niezabitowska-Wiśniewska, *The chronology of site 3 in Ulów (Tomaszów Lubelski district, East Poland): the relevance of anthracological analysis for radiocarbon dating at a multi-cultural site*, “*Radiocarbon*” 59/5, 2017, 1406–1407, ryc. 2, 4; tabela 1; K. Pyżewicz, *Use-wear analysis of flint artefacts from the barrows of the Corded Ware Culture in Ulów*, “*Folia Quaternaria*” 85, 2017, 119–123, ryc. 1–4; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Roztocze Region, southeastern Poland)*, “*Studia Quaternaria*” 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

Ryc. 64 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, kurhan I – naczynia gliniane z centralnego grobu podkurhanowego. Ryc. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Ryc. 65 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, kurhan I – zabytki krzemienne z centralnego grobu podkurhanowgo. Ryc. T. Wiśniewski.

Fot. 52 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, kurhan II – przed badaniami. Widok od S. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 53 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, kurhan II – w trakcie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 54 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/10-3, kurhan II – w trakcie badań wykopaliskowych. fot. J. Ordutowski

175. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/11-4
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe, badania sondażowe, sondowania geologiczne, teledetekcja – analiza NMT, datowania radiowęglowe, analizy specjalistyczne
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko położone jest na kulminacji wysoczyzny, na wschód od doliny niewielkiego cieku, tzw. Zierąbka, obecnie płynącego jedynie okresowo i od cmentarzyska kurhanowego na stanowisku 3. Obecnie znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów i porastają je głównie stare dęby i buki. W bezpośrednim są-

siedztwie cmentarzyska znajduje się też pomnik upamiętniający rozstrzelanie przez Niemców żołnierzy polskich w 1939 r. Stanowisko 4, podobnie jak stanowisko 3, ułożone zostało na obszarze piaszczystym zapewniającym łatwo dostępny „budulec” do konstrukcji nasypów kurhanów.

Cmentarzysko składa się z pięciu kopców, przy czym uznanie jednego z nich za kurhan nie zostało w pełni potwierdzone. Pole kurhanowe tworzą dwa duże kurhany z widocznymi licznymi zakłębieniami w centrach nasypów, najprawdopodobniej związanymi z wkopami rabunkowymi, jeden o średnich wymiarach oraz dwa niemal niewidoczne na powierzchni gruntu. Zróżnicowanie ich wielkości najprawdopodobniej było celowe, a współczesne wysokości nasypów w przybliżeniu odpowiadają ich wysokościami pierwotnym. Zapewne też w czasach funkcjonowania cmentarzyska było ono bezpośrednio połączone z kurhanami przypisanymi do znajdującego się kilkadziesiąt metrów na wschód stanowiska 5. Twórcami wszystkich kurhanów była ludność kultury ceramiki sznurowej.

Jeden z kopców (kurhan I) znajduje się tuż przy samej drodze leśnej o bardzo starej metryce. Istniało duże prawdopodobieństwo, że został on zniszczony tak przez wspomnianą drogę, jak i biegnący wzdłuż niej rów odwadniający. Stąd też zbadano go sondazowo. Badania te polegały na odczyszczeniu profilu kurhanu od strony drogi leśnej w celu określenia stopnia jego zniszczenia. W ich wyniku stwierdzono, że kurhan nie został zniszczony, a rów odwadniający „ominał” pierwotny skraj jego nasypu jedynie o kilka centymetrów. Tym samym centrum kurhanu znajduje się dalej w kierunku południowym i – bazując na wynikach sondowań geologicznych – kryje centralny grób podkurhanowy. Złudny efekt zniszczenia kurhanu powstał w wyniku narzucenia ziemi pozyskanej w trakcie kopania rowu na zachowany nasyp kurhanu, sztucznie go podwyższając. Układ i charakter nawarstwień zaobserwowanych w doczyszczonym profilu i obrazujących poszczególne etapy usypywania nasypu pozwalają na łączenie go z kulturą ceramiki sznurowej. Przy odsłoniętej w trakcie badań krawędzi nasypu odkryto także silnie zniszczony obiekt kultury mierzanowickiej z wczesnej epoki brązu. Jego obecność nie jest niczym wyjątkowym i potwierdza regułę częstego wtórnego wykorzystywania nasypów kurhanów kultury ceramiki sznurowej przez późniejszą ludność mierzanowicką.

W celu określenia dokładniejszej chronologii cmentarzyska przeprowadzono prace wykopaliskowe na kolejnym kurhanie (nr II). Do badań wybrano nasyp niemal niezauważalny na powierzchni gruntu, ale doskonale czytelny w obrazie NMT. Skrywał on centralną jamę podkurhanową i dwa inne obiekty o trudnej do określenia funkcji, prawdopodobnie jednak pochodzące z tego samego okresu co wspomniany grób centralny. Po raz kolejny okazało się, że niewielka wysokość nasypu kurhanu uchroniła przed późniejszym rabunkiem znajdującą się poniżej jamę grobową. Z całą pewnością pochowano w niej mężczyznę, o czym świadczy zachowane – w odróżnieniu od szkiele-
tu – wyposażenie zmarłego. Składało się ono z naczynia glinianego i fragmentów kolej-

nego, topora kamiennego, siekiery krzemiennej, wiórowca (noża) krzemiennego oraz z 6 grocików strzał również wykonanych z krzemienia. Ponadto – podobnie jak w kurhanie III na stanowisku 3 – w główną jamę grobową wkopano dwa kolejne groby, nie „wychodząc” przy tym poza jej granice. Z całą pewnością też wkopane groby także należały do ludności kultury ceramiki sznurowej. Grób wkopany w pierwszej kolejności był o kilkanaście centymetrów głębszy od głównej jamy grobowej i w trakcie jego kopania przecięto na pół jedno z naczyń glinianych wchodzących w skład wyposażenia wcześniejszego, centralnego grobu, a drugie całkowicie zniszczono. W sągu wkopanego grobu odkryto siekierkę wykonaną z kamienia. Grób wkopany w drugiej kolejności był płytki i odkryto w nim siekierkę krzemienną oraz małe naczynie gliniane (pucharek) ozdobione odcisniętym sznurem. Brak zachowanych kości we wkopanych grobach nie pozwala na określenie płci pochowanych w nich zmarłych. Niewielkie wymiary jam grobowych ostrożnie pozwalają zakładać, że złożono w nich dzieci. Seria dat radiowęglowych fragmentów węgla drzewnego pochodzących z wszystkich opisanych grobów wskazuje, że domniemane pochówki dzieci wkopano kilkadziesiąt lat po śmierci mężczyzny pochowanego w grobie centralnym.

W obrębie pozostałych trzech nasypów przeprowadzono sondowania geologiczne. W dwóch wspomnianych już największych kurhanach zarejestrowano obecność centralnych jam podkurhanowych. Trzeciego, w zasadzie niemal nieczytelnego nasypu nie można z całą pewnością uznać za kurhan. Pomiędzy nasypami kurhanów wytopczono kilka małych wykopów sondażowych. Odkryto w nich jedynie pojedyncze fragmenty naczyń, w tym kultury trzcinieckiej z epoki brązu.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Rostocze in the light of the project “Rostocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quaternaria”* 85, 2017, 17, ryc. 5:A; K. Pyżewicz, *Use-wear analysis of flint artefacts from the barrows of the Corded Ware Culture in Ulów*, “Folia Quaternaria” 85, 2017, 123–126, ryc. 5–7; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Rostocze Region, southeastern Poland)*, “Studia Quaternaria” 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

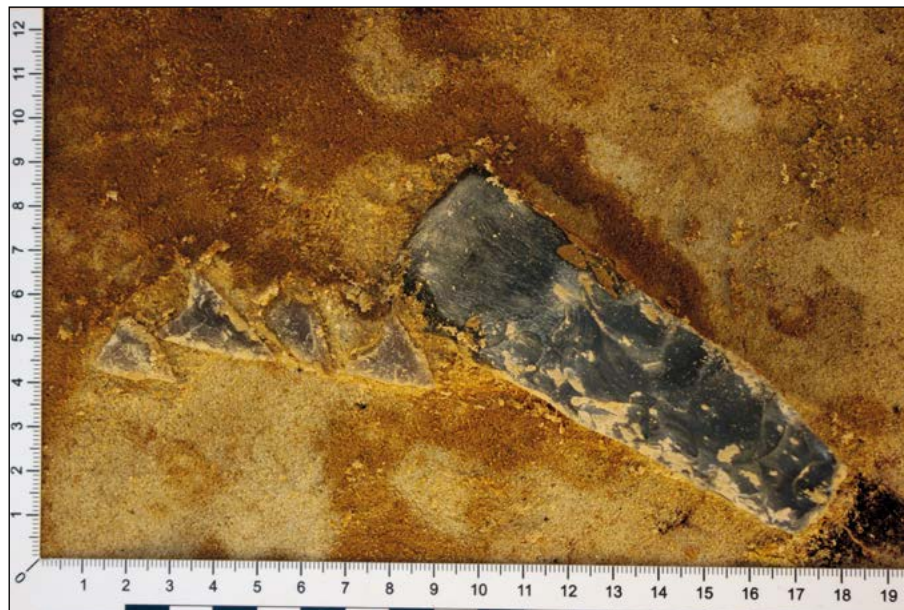
Fot. 55 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan I – odczyszczony profil kurhanu od strony drogi. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 56 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan II – na początkowym etapie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 57 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan II – naczynie gliniane i siekiera krzemienna z grobu wkopanego w centralną jamę grobową. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 58 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan II – siekiera i grociki krzemienne w centralnym grobie podkurhanowym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 59 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan II – topór kamienny w centralnym grobie podkurhanowym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 60 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4. Widok na jeden z największych kurhanów, niebadany wykopaliskowo. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 61 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/11-4, Kurhan II przed rozpoczęciem badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

176. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/12-5
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; badania wykopaliskowe; badania sondażowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT; datowania radiowęglowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Cmentarzysko położone jest na kulminacji wysoczyzny, na wschód od doliny niewielkiego cieku, tzw. Zierąbka i od cmentarzysk kurhanowych na stanowiskach 3 i 4. Pierwotnie najprawdopodobniej była to część dużego pola kurhanowego utworzonego przez kopce przypisane tak do stanowiska 5, jak i 4. Obecnie znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów.

Cmentarzysko łączyć należy z kulturą ceramiki sznurowej. Tworzą go dwa kurhany, oba sondowane geologicznie i w różnym stopniu zbadane wykopaliskowo.

Kurhan I został zbadany w całości. Już przed rozpoczęciem badań był silnie zniszczony w wyniku współczesnych działań związanych z budową znajdującej się tuż obok beto-

nowej drogi leśnej służącej do wywózki drewna. Dodatkowo w jego centrum rosną bardzo stare drzewa – dąb i buk – których systemy korzeniowe niemal zupełnie zniszczyły niewysoki nasyp kurhanu. W centrum kurhanu odkryto jamę grobową, częściowo naruszoną przez korzenie dużej jodły, dopiero której wycięcie umożliwiło eksplorację grobu. Jego wyposażenie było stosunkowo ubogie, szczególnie w porównaniu z inwentarzem pozostałych grobów podkurhanowych w strefie wysoczyznowej. Składało się na nie naczynie gliniane (pucharek), siekiera kamienna i odłupek wykonany z krzemienia.

Kurhan II był niemal nieczytelny na powierzchni gruntu. W celu określenia jego charakteru, trudnego do sprecyzowania na podstawie wyników badań geologicznych, wytyczono jeden wykop sondażowy biegnący przez jego domniemane centrum. Po uzyskaniu pewności, że mamy do czynienia z kurhanem prac nie kontynuowano. Na podstawie układu nawarstwień i ich charakteru oraz znalezionych fragmentów naczyń, z bardzo dużym prawdopodobieństwem jest to kurhan kultury ceramiki sznurowej.

Wszystkie opisane cmentarzyska kurhanowe na stanowiskach 3, 4 i 5 w Ulowie położone są bardzo blisko siebie oraz tworzą ciąg nasypów umiejscowionych na kulminacji wysoczyzny i rozciągających się z zachodu na wschód. Być może w czasach pobytu na tym terenie ludności kultury ceramiki sznurowej istniało więcej kurhanów, które mogły zostać zniszczone w trakcie wytyczania drogi gruntowej obecnie rozdzielającej cmentarzyska. Ponadto, biorąc pod uwagę wzmiankowane już intencjonalne różnicowanie wielkości nasypów na etapie rozplanowywania cmentarzysk, część z nich mogła być tak mała, że obecnie jest nieczytelna na powierzchni gruntu, dodatkowo porośniętej gęstym, mieszanym lasem. Wyposażenie wszystkich zbadanych grobów jest bardzo podobne. Na podstawie datowań radiowęglowych wiemy również, że wszystkie powstały w zbliżonym czasie. Tym samym nie można wykluczyć, że cmentarzyska kurhanowe na stanowiskach 3, 4 i 5 – wydzielonych przecież „sztucznie” i współcześnie – pierwotnie tworzyły jedno bardzo duże pole kurhanowe pozostawione przez jedną grupę ludności kultury ceramiki sznurowej, prawdopodobnie przybyłą na Rostocze z Grzędy Sokalskiej i zamieszkującą nowo zdobyte terytorium przez około 100 lat.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Rostocze in the light of the project “Rostocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quaternaria”* 85, 2017, 17, ryc. 5:A.J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Rostocze Region, southern Poland)*, “*Studia Quaternaria*” 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

Fot. 62 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/12-5. Zniszczony kurhan I w trakcie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 63 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/12-5, Kurhan I – zgniecione naczynie gliniane w centralnym grobie podkurhanowym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 64 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/12-5, Kurhan I – siekiera kamienna w centralnym grobie podkurhanowym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

177. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/18-11
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, sondowania geologiczne, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Kopiec położony jest u podnóża niewielkiego wyniesienia terenu, na krawędzi doliny bezimiennego cieką wodnego, obecnie silnie zabagnionej. Znajduje się przy drodze gruntowej łączącej Ulów z Tomaszowem Lubelskim i Pasiekami już w XVIII w., wielokrotnie „przerzucanej” w górę stoku, co miało związek z okresowym wzrostem poziomu wody w dolinie i doskonale czytelne jest tak w terenie, jak i w obrazie NMT. Obecnie kopiec położony jest na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów. Nasyp otoczony jest widocznym na powierzchni dookołnym zagłębieniem/rowkiem. Analiza NMT nie ujawniła w jego bezpośredniej okolicy pozostałości innych nasypów. W obrębie kopca, w tym w jego centrum, wykonano sondowania geologiczne próbnikiem żłobkowym o średnicy 3 cm. Nie stwierdzono obecności jamy grobowej, a układ nawarstwień wskazuje na jego nowożytny charakter. Tym samym najprawdopo-

dobniej jest to kopiec graniczny, a jego umiejscowienie zapewne ma związek ze wspomnianą starą drogą gruntową.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 8, 18 przypis 3, ryc. 3.

Fot. 65 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/18-11 Widok na kopiec graniczny. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

178. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/25-19
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, sondowania geologiczne, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kurhan (część cmentarzyska kurhanowego łączzonego ze stanowiskiem 20)
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kurhan położony jest bardzo nisko, na krawędzi rozległej doliny bezimiennego cieku, obecnie silnie zabagnionej, łączącej się z Potokiem Łosinieckim – dopływem Tanwi. Obecnie znajduje się tuż przy drodze asfaltowej Tomaszów Lubelski – Biłgoraj, na

obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów. Z całą pewnością jest też częścią położonego kilkanaście metrów dalej na południowy zachód cmentarzyska kurhanowego łączonego ze stanowiskiem 20. Kopiec jest doskonale czytelny w obrazie NMT. W jego obrębie wykonano sondowania geologiczne próbnikiem żłobkowym, w trakcie których zarejestrowano centralną jamę podkurhanową. Najprawdopodobniej jest to kurhan kultury ceramiki sznurowej, na co wskazuje układ i charakter nawarstwień widocznych w sondach oraz datowanie kurhanów na sąsiednim stanowisku 20.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 17, ryc. 5:C (tam jako część cmentarzyska na stanowisku 20).

Fot. 66 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/25-19. Kurhan w trakcie sondowań geologicznych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

179. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/26-20
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, badania wykopaliskowe, sondowania geologiczne, teledetekcja – analiza NMT, datowania radiowęglowe, analizy specjalistyczne
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzisko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Cmentarzisko kurhanowe położone jest na krawędzi obecnie silnie zabagnionej i rozległej doliny bezimiennego ciek, łączącej się z Potokiem Łosinieckim – dopływem Tanwi. Obecnie znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów. Składa się z sześciu kopców, przy czym tylko jeden z nich jest doskonale widoczny w terenie, pozostałe są bardzo niskie i niemal niezauważalne. Zarejestrowano je dopiero po wycięciu pokrywających je drzew celem przeprowadzenia nowych nasadzeń. Wszystkie natomiast są doskonale czytelne w obrazie NMT. Kopce rozmieszczone są w jednej linii zorientowanej na osi NE-SW i równoległej do krawędzi doliny. Największy z nich znajduje się w centrum. Z dużym prawdopodobieństwem rozplanowanie cmentarzyska i zróżnicowanie wielkości nasypów poszczególnych kurhanów było intencjonalne. Z całą pewnością też częścią tego cmentarzyska był kurhan przyporządkowany do stanowiska 19, znajdujący się nieco dalej na północny wschód. Nie można wykluczyć, że pierwotnie cmentarzisko było znacznie większe, a część tworzących je kopców została zniszczona w trakcie budowy przebiegającej nieopodal drogi asfaltowej łączącej Tomaszów Lubelski z Biłgorajem i przecinającej wspomnianą dolinę.

Spośród sześciu kopców dwa zostały zbadane wykopaliskowo. Badania te poprzedziły sondowania geologiczne, którymi objęto także pozostałe cztery kurhany.

Przed rozpoczęciem badań wykopaliskowych wstępnie założono, że najprawdopodobniej cmentarzisko łączyć należy z kulturą trzciniecką (epoka brązu) lub z wczesnym średniowieczem. U podstaw takiego założenia leżało umiejscowienie kurhanów niemal w samej dolinie – odbiegające od „standardu” lokowania cmentarzysk kultury ceramiki sznurowej, w tym znacznie różniące się od położenia tak datowanych kurhanów na stanowiskach 3, 4 i 5 w Ulowie znajdujących się na wysoczyźnie, jedynie około 2 km na północny wschód od stanowiska 20. Hipoteza ta okazała się być błędna. Obecnie – co okazało się być niemałym zaskoczeniem – z całą pewnością stwierdzić należy, że cmentarzisko kurhanowe na stanowisku 20 również łączyć należy z kulturą ceramiki sznurowej. Tym samym ulokowanie cmentarzysk tej samej kultury w dwóch skrajnie różnych strefach – na wysoczyźnie i w dolinie – najprawdopodobniej ma związek z odmiennym kierunkiem napływu ludności kultury ceramiki sznurowej. Kurhany znajdujące się na wysoczyźnie zapewne pozostawiła ludność przybyła z innych obszarów wysoczyznowych położonych w obrębie Grzędy Sokalskiej. Kurhany położone w dolinie najpewniej zwią-

zane są z ludnością, która przywędrowała w okolice Ułowa z dorzecza Tanwi, przez dolinę jej dopływu – Potoku Łosinieckiego – połączonej z doliną bezimiennego ciekłu w okolicach Ułowa. O słuszności takiej hipotezy świadczy również obecność w dolinie Tanwi bardzo nisko położonych kurhanów, czyli umiejscowionych w podobnym środowisku jak kurhany na stanowisku 20. Z tą grupą ludności łączyć należy także kopce na stanowiskach 21, 22 i 23 w Ułowie – opisanych oddzielnie – oraz wspomniany już kurhan na stanowisku 19.

Wyniki badań wykopaliskowych dwóch kurhanów (I i II) na stanowisku 20 przyniosły także dalsze niespodzianki. Oba były bardzo małe i wznosiły się nad poziom otaczającego je terenu na jedynie 15–25 cm. Oba też miały tylko około 5 m średnicy pierwotnej, którą wyznaczały doskonale czytelne dookólne rowki. Co jeszcze bardziej zaskakujące odległość między nimi wynosiła zaledwie około 2,20 m. Wszystkie te elementy znacznie odbiegają od standardowego sposobu konstrukcji kurhanów kultury ceramiki sznurowej, znanego chociażby z innych stanowisk w samym Ułowie położonych na wysoczyźnie. Choć w obu badanych kurhanach odkryto centralne jamy grobowe to ich wyposażenie uznać można za biedne, szczególnie w porównaniu do innych, omówionych już kurhanów. W grobie w kurhanie I znaleziono silnie zniszczoną amforę glinianą, fragmenty kolejnego naczynia glinianego, prawdopodobnie pucharka oraz siekierę i odlupek wykonane z krzemienia. Zmarłego pochowanego w grobie pod kurhanem II wyposażono jedynie w dwa naczynia gliniane (amforę i pucharek), dodatkowo pozbawione ornamentu najczęściej pokrywającego „klasyczne” naczynia kultury ceramiki sznurowej. Niestety w obu grobach nie zachowały się kości ludzkie oraz żadne inne materiały wykonane z surowców organicznych. W wypadku grobu w kurhanie II wykonano eksperymentalne badania mykologiczne pod kątem odkrycia grzybów znajdujących się w wypełniającej go ziemi. Ich analiza jeszcze trwa. Obecnie możemy jednak wskazać grzyby odpowiedzialne za rozkład ciała zmarłego, a tym samym wskazać miejsce, w którym je złożono, a także grzyby związane z pozostałościami substancji organicznych złożonych do grobu w naczyniach glinianych.

W obrębie pozostałych czterech kurhanów na stanowisku 20 przeprowadzono sondowania geologiczne. W trzech z nich zarejestrowano obecność jam grobowych, w czwartym, najmniejszym, układ warstw zaobserwowanych w sondzie nie pozwalał na pewne stwierdzenie jej obecności.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ułów in Middle Roztocze in the light of the project “Roztocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quaternaria” 85, 2017, 17, ryc. 5:C (tam 7 kopców w związku z połączeniem stanowiska 20 ze stanowiskiem 19).*

Fot. 67 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20/. Widok na cmentarzysko po wycięciu lasu. W głębi największy kurhan. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 68 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Największy kurhan w trakcie sondowań geologicznych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 69 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Największy kurhan w trakcie sondowań geologicznych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 70 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Kurhany I i II na początkowym etapie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 71 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Wschodnia część kurhanów I i II z widocznymi rowkami i centralnymi grobami podkurhanowymi. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 72 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Wykop badawczy z widokiem na profil kurhanów I i II. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 74 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20, Kurhan I – siekierka krzemienista z centralnego grobu podkurhanowego. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 73 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20. Kurhan I – centralny grób podkurhanowy z widocznym naczyniem glinianym. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 75 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/26-20, Kurhan II – naczynia gliniane z centralnego grobu podkurhanowego. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

180. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/27-21
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; badania wykopaliskowe (1 kurhan), sondowania geologiczne (wszystkie kurhany), teledetekcja – analiza NMT; datowania radiowęglowe, analizy specjalistyczne
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko położone jest – podobnie jak cmentarzysko na stanowisku 20 – w dolinie bezimiennego cieku, obecnie silnie zabagnionej, łączącej się z Potokiem Łosinieckim – dopływem Tanwi. Prawdopodobnie pierwotnie oba cmentarzyska były ze sobą połączone, a część kurhanów uległa zniszczeniu podczas budowy dwóch dróg asfaltowych, krzyżujących się pomiędzy nimi.

Obecnie pole kurhanowe znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów. Jeden z kurhanów został częściowo zniszczony przez rów odwadniający.

Cmentarzysko tworzy 4 lub 5 kurhanów rozmieszczonych w jednej linii biegnącej w przybliżeniu z północy na południe. Brak możliwości precyzyjnego określenia liczby kopców wynika z niewielkich rozmiarów jednego z nich, dodatkowo usytuowanego na wydmie. Podobnie jak na innych cmentarzyskach kurhanowych w Ulowie wysokości i wielkości nasypów kurhanów na stanowisku 21 również są silnie zróżnicowane, co musiało być związane ze ściśle określonym planem zagospodarowania przestrzeni.

Stanowisko 21, tak jak i opisane wcześniej stanowisko 20, początkowo z racji na położenie przypisywano kulturze trzcinieckiej lub wczesnym Słowianom. Po przeprowadzeniu badań wykopaliskowych jednego z kurhanów z całą pewnością za twórców całego cmentarzyska uznać należy ludność schyłkoweolitycznej kultury ceramiki sznurowej. Jest ono analogiczne do cmentarzyska na stanowisku 20 i jego powstanie najprawdopodobniej łączyć należy z przybyciem w okolice dzisiejszego Ulowa grupy ludności tej jednostki kulturowej z dorzecza Tanwi. Podobieństwa do kurhanów na stanowisku 20 widoczne są także w wyposażeniu centralnego grobu podkurhanowego na stanowisku 21. Uznać należy je za stosunkowo ubogie. W jego skład wchodziły jedynie dwa naczynia gliniane (amfora i pucharek), dwa wiórowce (noże) krzemienne oraz fragmenty poroża.

Na pozostałych kurhanach przeprowadzono badania geologiczne z wykorzystaniem próbnika żłobkowego. W trzech z nich stwierdzono obecność centralnych jam podkurhanowych. W sondach z obrębu czwartego kurhanu nie zaobserwowano wyraźnych śladów obecności jamy grobowej.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 17, ryc. 5:C; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Roztocze Region, south-eastern Poland)*, "Studia Quaternaria" 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

Fot. 76 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/27-21. Widok na największy z kurhanów częściowo naruszony przez rów melioracyjny. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 77 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/27-21, Kurhan I – przed rozpoczęciem prac wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 78 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/27-21, Kurhan I w trakcie badań wykopaliskowych – wykop badawczy, ćwiartka NW. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 79 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/27-21, Kurhan I w trakcie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

181. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/28-22
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT; datowanie radiowęglowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Kurhan położony jest bardzo nisko, na krawędzi zabagnionej doliny bezimiennego cieku łączącego się z Potokiem Łosinieckim – dopływem Tanwi. Nieco na południe od niego dolina rozwidla się, stąd prawdopodobnie pierwotnie kopiec z trzech stron otoczony był przez wodę. Jest to też największy kurhan spośród wszystkich kopców znanych z mikroregionu osadniczego Ułowa. Obecnie znajduje się w prywatnym lesie iglastym. Ze względu na wielkość kurhanu nie został on zbadany wykopaliskowo. Ponadto na jego szczycie widoczne są liczne zagłębienia, które mogą wskazywać na próby wyrabowania jamy grobowej. Tym samym w obrębie nasypu kurhanu wykonano sondowania geologiczne, które potwierdziły istnienie centralnego grobu. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności w jednej z sond znaleziono niewielki węgielek drzewny pochodzący z poziomu komory grobowej, który następnie wydatowano radiowęglowo. Uzyskana data bezsprzecznie wskazuje, że także ten kurhan usypała ludność kultury ceramiki sznurowej. Najprawdopodobniej związany jest on z cmentarzyskami na stanowiskach 20 i 21. Specyficzne położenie kurhanu w widłach dwóch niewielkich strumieni oraz jego wymiary pozwalają zakładać, że być może kryje on pochówek lub pochówki elity kultury ceramiki sznurowej. Na obecnym etapie rozpoznania i bez przeprowadzenia badań wykopaliskowych jest są to jednak jedynie spekulacje naukowe.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ułów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 17, ryc. 5:C; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ułów (Roztocze Region, southeastern Poland)*, "Studia Quaternaria" 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

182. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/29-23
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63

- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kurhan położony jest na krawędzi zabagnionej doliny bezimiennego strumienia łączącego się z Potokiem Łosinieckim – dopływem Tanwi. Znajduje się na północ od kurhanu na stanowisku 22 i od cmentarzyska na stanowisku 21 – prawdopodobnie tworząc z nimi jedno, rozciągnięte południkowo cmentarzysko. Obecnie znajduje się na obszarze leśnym znajdującym się w rękach prywatnych. Kurhan sondowany był geologicznie. W trakcie tych prac zarejestrowano centralną jamę podkurhanową. Najprawdopodobniej łączyć należy go z kulturą ceramiki sznurowej.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project “Roztocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quaternaria”* 85, 2017, 17, ryc. 5:C; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Roztocze Region, southern Poland)*, “*Studia Quaternaria*” 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

183. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-89/30-24
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kurhan; być może część większego cmentarzyska silnie zniszczonego przez okopy i orkę
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Kurhan położony jest na wysoczyźnie, u podnóża Wapielni – najwyższego wzniesienia Roztocza Środkowego. Obecnie znajduje się na krawędzi lasu zarządzanego przez Nadleśnictwo Tomaszów. Tuż obok jego nasypu przebiega linia okopów, które też być może zniszczyły inne kopce znajdujące się w jego okolicy. Tym samym nie można wykluczyć, że pierwotnie kurhan był częścią większego cmentarzyska. Część kopców mogła znajdować się na sąsiednich polach uprawnych i mogła zostać zniszczona przez orkę.
W obrębie kurhanu przeprowadzono badania geologiczne, które potwierdziły obecność centralnego grobu. Wyniki tych badań niestety nie pozwalają na określenie chronologii kopca. Z całą pewnością powstał on w pradziejach i – mając na uwadze datowanie innych kurhanów w okolicach Ułowa – być może usypała go ludność schyłkowoneolitycznej kultury ceramiki sznurowej. Pośrednio mogą wskazywać na to dwa topory kamienne tej kultury znalezione przez mieszkańców Ułowa na powierzchni pola w okolicach Wapielni. Mogą one pochodzić z innych, rozoranych kurhanów, być może pierwotnie łącznie z zachowanym kopcem tworzących jedno cmentarzysko.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 12, 18 przypis 3, 21, ryc. 3.

184. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-89/31-14
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; badania wykopaliskowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzisko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzisko usytuowane jest po wschodniej stronie suchej, głębokiej doliny biegnącej południkowo i równoległej do znajdującej się na zachód od niej doliny tzw. Zierąbka oraz na południowy wschód od stanowiska 26. Położone jest w obrębie rozległego stanowiska 14, które w większości prawdopodobnie łączyć należy z okresem rzymskim, a same kopce znajdują się na jego zachodnim skraju. Cały obszar stanowiska położony jest w lesie zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów, w obrębie rezerwatu ścisłego puszczy jodłowej „Zarośle”.
Cmentarzisko najprawdopodobniej tworzą dwa słabo czytelne kurhany, spośród których jeden został częściowo zbadany wykopaliskowo. Niestety brak materiałów zabytkowych i niespotykana na innych stanowiskach konstrukcja domniemanej centralnej jamy podkurhanowej nie pozwalają na pewne określenie chronologii tak samego kurhanu, jak i całego cmentarzyska, choć nie można wykluczyć, że należy łączyć je z kulturą ceramiki sznurowej.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 17, ryc. 5:B.

185. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/32-25
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; badania wykopaliskowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT; datowania radiowęglowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzisko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Cmentarzysko usytuowane jest w górnym odcinku suchej, głębokiej doliny biegnącej południkowo i równoległej do znajdującej się na zachód od niej doliny tzw. Zierąbka, obecnie płynącego jedynie okresowo. Znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów, tuż przy północnej granicy rezerwatu ścisłego puszczy jodłowej „Zarośle”.

Cmentarzysko odkryte zostało przez przypadek, jeszcze przed pozyskaniem danych niezbędnych do przeprowadzenia analizy NMT. Czekać na pozwolenie umożliwiające przeprowadzenie badań w obrębie wspomnianego rezerwatu przyrody wytyczono kilka wykopów sondażowych tuż przy jego granicy, po obu stronach suchej doliny. Jeden z nich umiejscowiony był po jej wschodniej stronie, na niewielkim i nieregularnym wzniesieniu, będącym częścią długiej, wąskiej wydmy biegnącej w przybliżeniu z północnego zachodu na południowy wschód przez niemal cały las w tej części Ułowa i przeciętej przez dwie doliny – Zierąbka i suchą, znajdującą się tuż obok wykopu. W wykopie tym odkryto grób szkieletowy zorientowany na osi E-W z bardzo bogatym inwentarzem, bezsprzecznie pozwalającym na przypisanie go ludności kultury ceramiki sznurowej. Zmarłego wyposażono w dwa naczynia gliniane, przęślik gliniany, wiórowiec (nóż) krzemienisty, dłuto krzemienne oraz topór kamienny. Pomimo braku wyraźnych śladów nasypu nad grobem i braku możliwości prześledzenia jego granic, z ogromnym prawdopodobieństwem zakładać można, że był to centralny grób podkurhanowy. Nasyp kurhanu prawdopodobnie był niewielki, stąd też nie zachował się do dziś. Być może miało to związek z faktem umiejscowienia kopca na wspomnianym naturalnym wzniesieniu/wydmie górującym nad otoczeniem i niejako z wtórnym wykorzystaniem go do złożenia ciała zmarłego. Tym samym wystarczyło wykopać jamę grobową na szczycie wzniesienia i usypać nad nią niewielki kopczyk nagarniając piasek z najbliższej okolicy. Samo wzniesienie zaś „imitowało” nasyp kurhanu. O możliwości późniejszego zniszczenia nasypu pośrednio świadczą z kolei ślady po wkopach nowożytnych odkryte w bezpośrednim sąsiedztwie grobu.

W kolejnym wykopie umiejscowionym po zachodniej stronie doliny, również w obrębie długiej, wspomnianej już wydmy, odkryto liczne fragmenty naczyń i narzędzia krzemienne kultury pucharów lejkowatych oraz fragmenty naczyń glinianych późniejszej kultury ceramiki sznurowej. Choć nie znaleziono tak datowanego grobu nie można wykluczyć, że także w tym miejscu znajdował się kurhan kultury ceramiki sznurowej, obecnie zupełnie zniszczony i nieczytelny. Być może też jama grobowa znajduje się poza wytyczonym wykopem. Ponadto odkryte zabytki łączone z wcześniejszą kulturą pucharów lejkowatych były silnie rozdrobnione i rozproszone. Nie można wykluczyć, że fakt ten ma związek ze zniszczeniem pozostałości osady tej kultury przez przybyłą na te tereny ludność kultury ceramiki sznurowej, być może właśnie podczas zakładania kurhanu.

Jeszcze w trakcie badań wykopaliskowych przeprowadzono badania powierzchniowe w najbliższej okolicy wykopów. Pozwoliły one na odkrycie kolejnego, niskiego, ale dobrze

czytelny kopca położonego na północ od siatki wykopów, u wlotu doliny. W jego obrębie wykonano sondowania geologiczne, które potwierdziły, że jest to kurhan i pozwoliły na zarejestrowanie centralnej jamy grobowej. Kurhan ten jest też doskonale czytelny w obrazie NMT. Tym samym stanowisko 25 uznać należy za cmentarzysko kultury ceramiki sznurowej składające się z dwóch lub trzech kurhanów. Przyjęcie drugiej z opcji, pozwala jednocześnie zakładać, że kopce rozmieszczone były na planie trójkąta.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project "Roztocze – the ancient terra incognita?..."*, "Folia Quaternaria" 85, 2017, 17, ryc. 5:B; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Roztocze Region, southeastern Poland)*, "Studia Quaternaria" 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

Fot. 80 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/32-25. Widok na kurhan I. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 81-83 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/32-25 – Zabytki z grobu centralnego. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

186. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 94-88/33-26
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe; badania wykopaliskowe; sondowania geologiczne; teledetekcja – analiza NMT; datowania radiowęglowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe i jeden grób płaski
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14, Ryc. 63
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Cmentarzysko położone jest po obu stronach suchej, głębokiej doliny biegnącej południkowo i równoległej do znajdującej się na zachód od niej doliny tzw. Zierąbka. Jednocześnie usytuowane jest na południe od opisanego wyżej cmentarzyska na stanowisku 25 i najprawdopodobniej pierwotnie tworzyło razem z nim jedno pole kurhanowe. Obecnie znajduje się na obszarze leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Tomaszów, w obrębie rezerwatu ścisłego puszczy jodłowej „Zarośle”.
Cmentarzysko składa się z czterech niewielkich kurhanów, przy czym trzy z nich znajdują się po zachodniej stronie doliny i rozmieszczone są na planie trójkąta; czwarty,

położony jest znacznie dalej na północny-wschód, po wschodniej stronie doliny. Jeden z kurhanów tworzących skupisko po zachodniej stronie został przecięty i częściowo zniszczony przez drogę leśną przebiegającą przez środek nasypu.

Na wszystkich kopcach przeprowadzono badania geologiczne, które potwierdziły zasadność uznania ich za kurhany i pozwoliły na zarejestrowanie centralnych jam podkurhanowych. Bazując na wynikach sondowań geologicznych do badań wykopaliskowych wytypowano jeden z kurhanów z „zachodniego skupiska”, oznaczony jako kurhan I. Wybór ten podyktowany był również przepisami i wytycznymi odnośnie prowadzenia prac archeologicznych w obrębie rezerwatu ścisłego puszczy jodłowej i dodatkowo w bezpośrednim sąsiedztwie chronionego prawem gniazda bociana czarnego. Prace musiały ograniczać się do niewielkich wykopów i nie mogły być związane z wycinką drzew i krzewów. Tym samym bezzasadnym było prowadzenie badań na największym kurhanie przeciętym przez drogę oraz na kurhanie, w obrębie którego znajdowała się duża, ale uschnięta i grożąca przewróceniem się jodła.

Ze względu na powyższe obostrzenia badaniami wykopaliskowymi objęto północną część kurhanu I z rosnącą w jego centrum ogromną jodłą, której też z oczywistych przyczyn nie można było usunąć. Pomimo tych okoliczności udało się odkryć i wyeksplorować niemal całą centralną jamę podkurhanową, której południowa część znajduje się pod wspomnianym drzewem. Uchwycono także fragment wschodniej i zachodniej granicy nasypu kurhanu. W samym grobie znaleziono bardzo bogate wyposażenie należące do zmarłego mężczyzny, choć same jego kości nie zachowały się w piaszczystej glebie. W jego skład oprócz naczyń glinianych wchodziły: topór kamienny oraz przedmioty wykonane z krzemienia – siekiera, 2 wióry i pojedynczy grocik strzały. Tym samym bez najmniejszych wątpliwości kurhan ten usypała ludność kultury ceramiki sznurowej. Wyposażenie nakrytego nim grobu jest też bardzo podobne do znanego z badanych wcześniej kurhanów na stanowiskach 3 i 4 w Ulowie.

Na stanowisku 26 wytyczono także długi wykop sondażowy zorientowany na osi E-W i umiejscowiony na wschód od nasypu kurhanu I. Odkryto w nim między innymi grób płaski kultury ceramiki sznurowej. Pochowanego w nim zmarłego wyposażono w naczynie gliniane (pucharek) ornamentowane odciskami sznura, siekierę wykonaną z kamienia oraz 8 grocików strzał i 7 małych wiórków krzemiennych. Tym samym stanowisko 26 z całą pewnością jest cmentarzyskiem kultury ceramiki sznurowej składającym się zarówno z kurhanów, jak i przynajmniej jednego grobu płaskiego. W obu zbadanych grobach – podkurhanowym i płaskim – znajdowało się bardzo bogate wyposażenie. Oba też ze względu na elementy uzbrojenia najpewniej były grobami mężczyzn. Na obecnym etapie badań nie można więc jednoznacznie wskazać przyczyn zróżnicowania obrządku pogrzebowego w obrębie opisywanego cmentarzyska.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP; B. Niezabitowska-Wiśniewska, *Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze in the light of the project “Roztocze – the ancient terra incognita?...”, “Folia Quater-*

naria” 85, 2017, 17, ryc. 5:B; J. Rodzik, B. Niezabitowska-Wiśniewska, J. Nitychoruk, J. Budziszewski, M. Jakubczak, *Geological and geomorphologic conditions and traces of prehistoric and historic human settlements in the vicinity of Ulów (Roztocze Region, southeastern Poland)*, “Studia Quaternaria” 34/2, 2017, 86, 92, ryc. 4–5.

Fot. 84 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/33-26, Kurhan I – w trakcie badań wykopaliskowych. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 85 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/33-26, Kurhan I – grób centralny; na pierwszym planie widoczny rowek okalający nasyp. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

Fot. 86 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/33-26, Kurhan I – zniszczone naczynie gliniane z grobu centralnego. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

187. ULÓW, gm. Tomaszów Lubelski, pow. tomaszowski

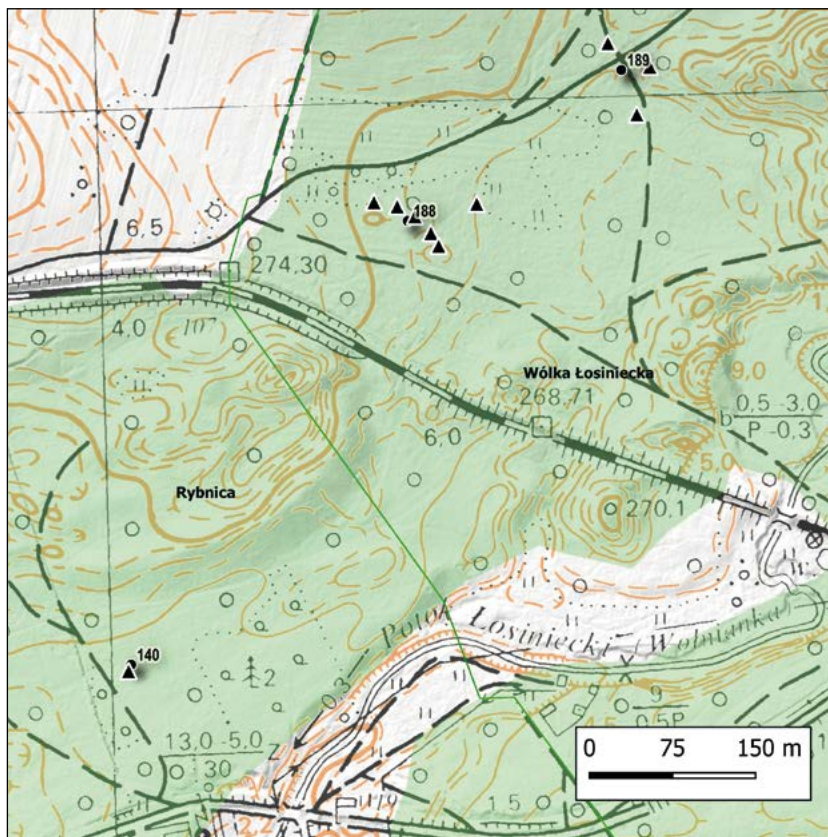
- nr stanowiska AZP: 94-88/38-28
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 7, 8, 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Średniej wielkości kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

Fot. 87 Ulów, gm. Tomaszów Lubelski, stan. AZP nr 94-88/38-28, Widok na kopiec. fot. B. Niezabitowska-Wiśniewska

188. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/32-10
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 66
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska odkryto skupisko 5 kopców – domniemanych kurhanów. Niewielkie stożkowate nasypy kopców są dostrzegalne w leśnym krajobrazie. Posiadają wysokość nie przekraczającą 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 8-12 m. Stanowisko znajduje się na terenie lasów prywatnych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

Ryc. 66 Lokalizacja wybranych stanowisk kurhanowych w m. Wólka Łosiniecka, gm. Susiec na podkładzie mapy topograficznej, oprac. G. Mączka

189. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/33-11
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14, Ryc. 66
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Wyróżnione na podstawie analizy danych z lotniczego skanowania laserowego (NMT). stanowisko kurhanowe posiada własną formę krajobrazową. W jego granicach odkryto skupisko 3 kopców – domniemanych kurhanów. Zachowane nasypy kopców posiadają wysokość nie przekraczającą 1 m. Szerokość owalnych podstaw: 8-14 m. Jeden z kop-

- ców uszkodzony został podczas kopania wojskowych umocnień – transzei. Stanowisko położone jest częściowo na terenie Lasów Państwowych i leśnych działek prywatnych.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

190. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/34-12
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Położony w lesie pojedynczy kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość korpusu nasypu 1,2 m. Szerokość owalnej podstawy 14 m. Stanowisko znajduje się na terenie prywatnego lasu gospodarskiego.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

191. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-87/35-13
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko znajduje się na terenie prywatnego lasu gospodarskiego. Kopiec – domniemany kurhan – został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Zachowana wysokość korpusu nasypu 1 m, szerokość owalnej podstawy 12 m.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, G. Mączka 2021

192. WÓLKA ŁOSINIECKA, gm. Susiec, pow. tomaszowski

- nr stanowiska AZP: 95-88/36-14
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 13, 14
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pojedynczy, kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej otoczony jest gruntami rolnymi. Obiekt został odkryty na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). Uszkodzony w wyniku wykonywania prac rolnych na-

syp porastają drzewa. Szer. nieregularnej podstawy ok. 10-12 m. Materiału ruchomego na stanowisku nie zarejestrowano, co nie umożliwia ustalenie chronologii obiektu.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP W. Koman 2021

Fot. 88 Wólka Łosiniecka, gm. Susiec, stan. AZP nr 95-88/36-14. Widok na zachowany nasyp kopca. fot. W. Koman

193. WYWŁOCZKA, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/10-5
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Stanowisko kurhanowe o zachowanej własnej formie krajobrazowej zostało odkryte na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT). W granicach cmentarzyska zarejestrowano 3 kopce – domniemane kurhany.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

194. WYWŁOCZKA, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/11-6
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT, badania powierzchniowe
forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków

- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej położone jest w lesie. Jego obecność została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

195. WYWŁOCZKA, gm. Zwierzyniec, pow. zamojski

- nr stanowiska AZP: 91-85/12-7
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe, teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – domniemany kurhan
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6, Ryc. 62
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Samotny niewielki kopiec o zachowanej własnej formie krajobrazowej. Została zarejestrowana na podstawie analizy danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (NMT).
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

196. ZABURZE, gm. Radecznica, pow. zamojski

- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Pole kurhanowe usytuowane na lessowym cyplu, na północ od zabudowań niewielkiej wsi Świniary (ok. 900 m) – lokalna nazwa „Pastwisko”. W granicach stanowiska znajdują się 3 (4?) kopce ziemne. Domniemane cmentarzysko kurhanowe zlokalizowane jest na kulminacji wzniesienia, poprzecinanych licznymi wąwozami. Położone w prywatnym lesie kopce (szer. podstaw: 13-14 m) odkryte zostały na podstawie analizy zobrazowań numerycznego modelu terenu.

197. ZAMCH, gm. Obsza, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 97-86/47-34
- rodzaj badań archeologicznych: teledetekcja – analiza NMT
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: cmentarzysko kurhanowe – domniemane
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 11, 12
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:

Stanowisko znajduje się na terenie leśnym. W granicach cmentarzyska zarejestrowano 4 słabo rysujące się w terenie kopce – domniemane kurhany.

- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP, W. Koman 2021

198. ŻURAWIE, gm. Turobin, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 87-83/15-9
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – zniszczony
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 3, 4
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Wg autorów karty AZP zaobserwowana podczas prospekcji słabo rysująca się wyniosłość sugeruje istnienie rozoranego dużego kopca, zniwelowanego do podstawy Materiału ruchomego nie zarejestrowano, co nie uniemożliwia ustalenie chronologii obiektu.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź, W. Koman, 1999; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

199. ŻURAWIE, gm. Turobin, pow. biłgorajski

- nr stanowiska AZP: 87-83/16-10
- rodzaj badań archeologicznych: badania powierzchniowe
- forma ochrony konserwatorskiej: zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków
- rozpoznana funkcja zabytku: pojedynczy kopiec – zniszczony
- lokalizacja na mapie (sekcji) lub na rycinie: 5, 6
- usytuowanie, opis, stan i wyniki badań, materiały, datowanie:
Obiekt zniszczony, całkowicie niedostrzegalny w terenie. Właściciel poinformował prowadzących badania powierzchniowe badaczy, że pierwotnie znajdujący się na jego polu duży kopiec został rozorany.
- literatura, źródło: karta ewidencyjna AZP J. Niedźwiedź, W. Koman, 1999; J. Niedźwiedź, *Inwentaryzacja kurhanów powiatu biłgorajskiego*. Zamość 2005, mps. w Archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu

Spis treści

Od Wydawcy	3
Wprowadzenie.....	4
Mapy	9
Katalog zabytków.....	29

ERRATA

- str. 7,** ósmy wiersz od dołu, akapit powinien brzmieć „Tylko 10 stanowisk kurhanowych z Roztocza zostało dotychczas objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru województwa lubelskiego. Są to: skupisko tak zwanych kopców guciowskich obejmujące 5 nekropolii położonych na terenie lasów, obecnie na gruntach miejscowości Guciów, Obroc i Kosobudy, cmentarzysko kurhanowe w miejscowości Przeworsk, cmentarzysko w Lipsku – Polesiu, cmentarzysko w Łosieńcu i w Dominikanówce oraz pojedynczy kopiec w Malewszczyźnie.”
- str. 13,** Mapa 2, sekcja III, piktogram przy stan. nr 71 powinien być oznaczony kategorią **a.** (wg. legendy)
- str. 78,** siódmy wiersz od góry, wiersz powinien brzmieć „forma ochrony konserwatorskiej: zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod nr C/86”

kopiec w Teniatyskach

kopiec w Malewsczyźnie

ISBN-978-83-935765-9-3